

Vergadering van Vrijdag 22 Maart 1907, 's avonds ten 8 uren.

Voorzitter: Generaal DE WAAL.

Aan de orde is de ballottage van candidaten.

De VOORZITTER verzoekt de Heeren NYWEIDE en IRISH STEPHENSON, met hem het bureau van stemopneming te willen uitmaken.

De uitslag der stemming is, dat tot leden worden toegelaten de Heeren :

Mr. E. J. Korthals Altes, Kapitein der Infanterie-Landweer te Amsterdam ;

A. Jansen, 1e Luitenant der Artillerie te Arnhem ;

R. F. C. Baron Bentinck, 1e Luitenant der Cavalerie bij de Kon. Mil. Academie, J. W. Speekenbrink, Reserve 2e Luitenant der Infanterie-Landweer en H. J. C. J. Thirion, 1e Luitenant der Cavalerie bij de Kon. Mil. Academie, allen te Breda ;

J. E. Schneiders, 1e Luitenant der Infanterie te Gouda ;

C. B. Dutry¹ van Haefden, 1e Luitenant der Infanterie Ned.-Ind. leger te Leiden ;

en in Nederlandsch-Indië : C. H. M. H. Kies, 1e Luitenant der Artillerie, en P. E. Spaan, Kapitein der Infanterie.

De VOORZITTER dankt de heeren stemopnemers voor de door hen volbrachte taak en geeft het woord aan den Heer J. C. VAN DEN BELT, Majoor der Infanterie van het Ned.-Indische leger, tot het houden zijner voordracht :

Eenige beschouwingen, in hoofdzaak met het oog op onze militaire positie in Zuid-Oost-Azië.

I.

Qui terre a, guerre a.

De Heer VAN DEN BELT : Mijne Heeren ! Ongetwijfeld zal het velen uwer bevreedemd hebben, dat alweer het woord ge-
1906/07. VIII.

vraagd werd tot behandeling van een onderwerp, dat op deze plaats reeds meermalen ter sprake is gebracht; niet dan aarzelend ben ik daartoe dan ook overgegaan.

De groote gebeurtenissen echter, die het laatste tiental jaren in Oost-Azie in snelle afwisseling elkaar volgden, zoodat het den schijn heeft, alsof dáár in de toekomst over de wereldvraagstukken zal worden beslist, 1) het feit, dat de belangstelling in de toekomst onzer Aziatische bezittingen, ook buiten onze grenzen, nog steeds groot genoemd mag worden, en ten slotte mijne overtuiging, dat wij maatregelen kunnen nemen om met meer kans op succes dan thans ons koloniaal bezit te verzekeren, deden mij ten slotte mijn aarzelen overwinnen.

Ik hoop, dat het mij gelukken zal, ook u te overtuigen, dat het heden avond te behandelen onderwerp onze aller voortdurende belangstelling overwaard is, omdat de toekomst van het vaderland er zoozeer bij betrokken is.

1.

Om geen twijfel te laten omtrent de richting mijner beschouwingen en conclusiën, wil ik die hier reeds, verkort, mededeelen.

1e. Uit het verloop van den Chineesch-Japanschen (Ch.-J.) oorlog (1894/1895) bleek, dat Japan zich ontwikkeld had tot eene macht, waarmede rekening moest worden gehouden bij de behandeling der Oost-Aziatische vraagstukken.

De vredesvoorwaarden — van Simoneseiki — welke aan dien oorlog een einde maakten, hielden na de herziening — als gevolg der interventie van de Europeesche mogendheden — de kiemen in voor verdere verwickelingen, omdat den overwinnaar toen behaalde voordeelen ontnomen werden, die hij vermeende dringend noodig te hebben voor zijn volkswelzijn.

1) C'est en Asie que se décideront les destinées du monde, en Asie se créeront, se grandiront, ou se fortifieront les empires, et celui qui saura faire écouter sa voix en Extrême-Orient pourra aussi parler bien haut en Europe.
Prince H. D'ORLEANS, „Autour du Tonkin”.

2e. Omdat Rusland zich langs diplomatieken weg die voordeelen wist toe te eigenen (1898) werd het hangende conflict Rusland-Japan verhaast en de aanvang der vijandelijkheden door Japan voor 1902 beraamd; de onvoorziene Bokseropstand verschoof het aanvangstijdstip.

Deze opstand gaf het Japansche contingent in China gelegenheid, te toonen, dat het in militaire waarde voor geen Europeesch troependeel onderdeed.

Den Chineezee was dit eene openbaring en mede aanleiding, zich Japan tot voorbeeld en leider te nemen bij de ontwikkeling der eigen krachten.

3e. Het overgaan der Philippijnen in de krachtige handen der Vereenigde Staten (V. St.) sloot het ruimte behoevende Japan den weg tot expansie in Z. richting voorloopig af. Andermaal waren de machtsverhoudingen in Oost-Azië aanmerkelijk gewijzigd.

4e. Het in den aanvang van 1902 gesloten Japansch-Engelsch (J.-E.) verbond deed Japan definitief treden in de rij der groote mogendheden; zijn aanzien, vooral in het Oosten, steeg er aanmerkelijk door; voorts nam het elke hindernis weg voor den onafwendbaren strijd met Rusland.

5e. Het verloop van den Russisch-Japanschen (R.-J.) oorlog deed Japan kennen als eene geduchte macht, als den oogenblikkelijken beheerscher van Oost-Azië en het W. deel van den Stillen Oceaan (Pacific).

Bij de met energie aangevangen ontwikkeling van China nam het eene overwegende plaats in, zeer ten nadeele van de overige op China handeldrijvende natiën.

Bij het nieuwe verbond met Engeland (12/8 1905) garandeerde het dit rijk zijn Aziatisch bezit, terwijl het zichzelf ruimte voor expansie verzekerde op het Aziatisch continent, vooral in, doch ook door het sinds eeuwen begeerde Korea naar Z.-Mandsjoerije.

6e. Het beschikken over afzetgebieden voor de enorm stijgende productie is eene levensquaestie geworden voor de groote industriestaten; vooral de V. Staten en Japan hadden die de laatste jaren ruimschoots gevonden in Z.-O. Azië, bewoond

door \pm 400 millioen menschen (meer dan $\frac{1}{4}$ van het menschenaantal op den aardbodem). 1)

Het gelukte Japan daar vooral, den Amerikaanschen handel te verdringen (boycot).

Dit, gevoegd bij de felle concurrentie den N.-Amerikanen zelfs in hun eigen land aangedaan door de Japanners — van Japansche zijde de talrijke grieven tegen de V.-Staten (o. m. hunne uitbreiding over den Pacific, de teleurgestelde verwachtingen bij het vredesverdrag met Rusland, waarbij President ROOSEVELT eene gewichtige rol speelde en de heftige antipathie der Amerikanen tegen gekleurde rassen) — dat alles doet een conflict tusschen beide machten in de naaste toekomst tot de groote waarschijnlijkheden behooren.

7e. Mocht dat conflict ontstaan, dan is het beslist noodig, onze neutraliteit in Indië krachtig te handhaven; eene flinke zeemacht is daarvoor onmisbaar.

8e. Vermeend wordt, dat de kans op directe aanranding onzer Aziatische bezittingen voorloopig niet groot genoemd kan worden, om reden:

a) Japan zijn emigrantenstroom thans leiden kan naar en ook — doch in mindere mate — door Korea, zoodat behoefte aan meerdere ruimte zich in de naaste toekomst — naar verwacht mag worden — niet dringend zal doen gevoelen;

b) indien dat tóch het geval mocht zijn, de Amerikaansche bezittingen in den Pacific — Sandwichseilanden en de Philippijnen — daarvoor vermoedelijk het naaste doel zullen vormen, zoowel wegens hunne ligging, als met het oog op de sympathie van een belangrijk deel der bevolking, die meer Japansch- dan Amerikaanschgezind is en vooral ook als gevolg van de minder vriendschappelijke stemming tusschen de beide machtige concurrenten;

c) Achter-Indië om meerdere redenen voor Japan een gewenschter bezit is dan de Maleische Archipel;

d) De V.-Staten de handen vol hebben met de ontwikke-

1) Zie Bijlage II.

ling der Philippijnen en de afwikkeling hunner geschillen met Japan en China;

e) Engeland gelegenheid te over had om zich met onze koloniale aangelegenheden in te laten (Atjeh-oorlog o.a.) waarvan het geen gebruik maakte;

f) De overige mogendheden in Oost-Azië slechts eene ondergeschikte rol spelen;

ten slotte, Japan hoogstwaarschijnlijk niet zou dulden, dat zonder zijne toestemming de politieke verhoudingen in Oost-Azië aanmerkelijk gewijzigd werden.

9e. Voór alles echter houdt de toekomst van de „Far East” verband met de vlucht en de richting, die de ontwikkeling van China nemen zal.

10e. Blijven de toestanden in Oost-Azië zich ontwikkelen als thans, dan zullen wij bij een oorlog, waarin het gaat — of ook gaat — om het bezit van onzen archipel, meer dan waarschijnlijk strijden naast bondgenooten. Is dat onverhoopt niet het geval, dan mag aangenomen worden, dat de beheerscher van Oost-Azië onze tegenstander is, waartegen met onze zeer beperkte middelen geene maatregelen te treffen zijn, tenzij de inlandsche bevolking op onze hand is.

Met behulp van een modern ingericht Indisch leger zou het ons alleen in dat geval mogelijk zijn, Java te behouden. Met bondgenooten strijdende, zonder hulp der bevolking, kan ons alleen eene flinke zeemacht van nut zijn.

11e. Is eene zoodanige zeemacht in onze Aziatische bezittingen dus een eerste vereischte met het oog op een B. V., voor de, als 't ware, dagelijksche taak tegen den I. V. kan het Indische leger van zeer eenvoudige samenstelling zijn.

12e. Waar bij een conflict in Azië, zeemogendheden van den eersten rang met elkaar zullen afrekenen, kunnen wij vooral als bondgenoot — doch ook, hoewel in geringer mate, als handhaver der neutraliteit — slechts met gelijkwaardig materiaal van nut zijn. Uitsluitend in de quantiteit van dat materiaal zou zich onze geringere kracht dus mogen uiten.

Waar het ons echter, om meer dan een reden, onmogelijk

is om dergelijk materiaal te bezitten, zullen we wel gedwongen zijn, ons hoofdzakelijk met „krachtig” torpedomateriaal te vergenoegen. Vermeend wordt, dat daarvan meer nuttig effect is te verwachten, dan van ons „groot” materiaal, dat wel immer — in verhouding — „klein” zal zijn.

13e. Om in deze aangelegenheid een juist afgebakenden weg te kunnen bewandelen, is het noodig omtrent de verdediging van moederland en koloniën eenige beginselen vast te stellen.

Naar m. m. behooren deze te zijn:

Vóór alles moet Nederland in weerbaren staat zijn, wat de taak is van het Nederlandsche leger — voor zooverre onvermijdelijk — bijgestaan door eene zeer eenvoudig samengestelde zeemacht; vervolgens moeten we ons Aziatisch bezit verzekeren, in de eerste plaats tegen den I. V. door middel van het — in dat geval eenvoudiger dan thans samen te stellen — Indische leger;

tegen den B. V. door middel van de — zoo krachtig mogelijke — Nederlandsche zeemacht, waar het kan, gesteund door het Indische leger; de samenstelling van alle weermiddelen moet zoodanig zijn, dat er steeds tactisch aanvallend mede kan worden opgetreden, als de omstandigheden niet zeer ongunstig zijn.

De finantieele regeling van het vorenomschrevene moet bij één lichaam berusten.

2. *)

Reeds in de eerste geschriften, die meer dan een halve eeuw geleden het licht zagen en waarin behandeld werden de maatregelen, die genomen konden worden om ons Aziatisch koloniaal bezit te verzekeren, ja zelfs in de officieele stukken daarover, werd bijna immer Engeland voorgesteld als *de* B. V. Vooral zekere gebeurtenissen tijdens den Atjeh-oorlog deden dit denkbeeld bijna den vorm van een axioma aannemen.

*) De noten zijn opgenomen aan het einde van elk hoofdstuk.

In zooverre kan dit denkbeeld juist genoemd worden, omdat alleen Engeland, tot voor niet veel meer dan een tiental jaren, over voldoende middelen beschikte om ons het Aziatisch bezit te bestrijden, ook al, omdat het door middel van zijne vloten den weg naar Oost-Azië volkomen beheerschte; te weêrleggen is het door het feit, dat Engeland zich in 1811 meester maakte van de *Fransche* kolonie Java en het herstelde Nederland zijne Aziatische bezittingen teruggaf. (Conventie van Londen, 13 Aug. 1814). En wie had in die dagen Engeland kunnen dwingen, dit te doen? Zelfs een NAPOLEON ontbrak daartoe de macht. 1)

Vermeend wordt, dat door velen in deze aangelegenheid niet voldoende onderscheid werd gemaakt tusschen de handelingen van ondergeschikte personen en die van het Engelsche gouvernement.

Door den oud-Minister van Koloniën (M. v. K.) DE WAAL — in zijn werk „Onze Indische financiën” — in deze Vereeniging o. a. door den toenmaligen Kapitein van den Indischen Generalen Staf J. L. KOSTER — lezing op 25 Januari 1895 — en buiten onze Vereeniging, ook door anderen 2), op wier oordeel door velen prijs wordt gesteld, werd wel beproefd, eene andere meening ingang te doen vinden, maar over 't geheel met weinig succes.

Tot nu toe heeft de geschiedenis den laatsten recht doen wedervaren, terwijl vermeend wordt, dat er nog geene teekenen zijn, die wijzen op eene kentering in deze.

Daarbij komt nog, dat de positie van Engeland in Oost-Azië niet meer de zelfde is als een tiental jaren geleden. De Chineesch-Japansch oorlog van 1894/1895 toch — den 1en Augustus verklaard, nadat reeds vijandelijkheden hadden plaats gehad — is de aanvang van een nieuw en vooral belangrijk tijdperk, waarin de verhoudingen in Oost-Azië aanmerkelijk zijn gewijzigd.

Door Japan aangevangen om zich een overwegenden invloed te verzekeren bij de verwacht wordende ontwikkeling van China, een afzetgebied te openen voor zijne stijgende productie,

zijn invloedrijken, onrustigen militairen adel (Samoerai) 3) afleiding te verschaffen en ook om zijn invloed te vermeerderen in Korea, 4) wat sinds de vroegste tijden zijn verlangen was, bracht deze oorlog den aanvaller niet de voordeelen, waarop hij recht meende te hebben, in verband met het voor hem gelukkig verloop van den strijd.

Den 15en September 1894 toch, sloeg het Japansche 1e leger de Chineezzen vernietigend in Korea bij Pingjang, den 17en d.a.v. leden de Chineezzen de nederlaag in het zeegevecht bij de Jaloemonding (Haijang), den 25en October forceerde het Korealeger den Jaloeovergang, den 6en November bestormde het 2e leger Kinsjou en den 22en November het sterke Port-Arthur. Den 19en December werden de Chineezzen geslagen bij Haitsjeng en 14 Februari capituleerde Wei-hei-Wei (3e leger) waardoor het lot van de Chineesche vloot beslist werd.

Nadat den 6en Maart nog Nioetsjwang genomen was en den 9en d.a.v. de Chineezzen andermaal geslagen waren, nu bij Tientsjwangtai — aan gene zijde van de Liaoho — lag de weg naar Peking voor de Japanners open 5). (A. HALOT, „L'extrême-Orient". III. La guerre).

De vrede van Simoneseki — 17 April 1895 — bezorgde Japan het schiereiland Liaotong — met Port-Arthur — tot den 40en breedtegraad, benevens Formosa en de Pescadores en aan oorlogsvergoeding eene som van 600 millioen mark, welke som, in zilver binnen 7 jaren in termijnen te betalen, door Japan grootendeels gebezigd zou worden om zijne weermiddelen aanzienlijk uit te breiden. Korea, dat een van China afhankelijke staat was, werd onafhankelijk verklaard. Op één zelfden dag echter — 22 April — kreeg de Mikado den vriendelijken raad van de Russische — gesteund door de Duitsche — en Fransche regeering, om het continent te verlaten en het vredesverdrag van Simoneseki te herzien. 12)

Het gevolg hiervan was, dat Liaotong aan China werd teruggegeven, tegen vergoeding van 90 millioen mark.

Niet opgenomen werd in het vredesverdrag een voorstel van Japan, dat de, aan China terug te geven, veroverde havens

Port-Arthur en Wei-hei-Wei in geene vreemde handen zouden mogen overgaan en LI-HUNG-CHANG de Chineesche vredes-
 onderhandelaar verzekerde den Japanschen staatslieden, na
 raadpleging van Rusland, dat het opnemen van eene dergelijke
 bepaling volstrekt overbodig mocht heeten.

Dat het Japansche volk diep gegriefd was, bij het vernemen
 dezer vredesbepalingen, is te begrijpen; eene troost echter was
 het feit, dat Japan, door middel van zijne kanonnen, bewezen
 had, eene macht te zijn geworden, waarmede voortaan reke-
 ning moest worden gehouden bij de behandeling der Oost-
 Aziatische vraagstukken.

Met het oog op de toen reeds zeker verwacht wordende
 conflicten, toog men in Japan onmiddellijk ijverig aan het werk;
 zelfs den kinderen op de schoolbanken was het geen geheim,
 wie *de* vijand was; integendeel, dáár werden de gronden gelegd
 voor de komende overwinningen op Rusland, waarvan wij
 eerst nu den omvang beginnen te beseffen. De vloot werd aan-
 zienlijk uitgebreid — hoofdzakelijk door middel van slagschepen,
 waaraan de behoefte in den oorlog met China gebleken was
 — en het leger verdubbeld (1 garde- en 12 infanterie-divisiën).

Omdat Rusland het principe van de integriteit van China
 tegenover Japan had gehandhaafd, steeg de reeds groote Rus-
 sische invloed bij de Chineesche regeering nog aanmerkelijk. 6)

Te betreuren is het voor Rusland, dat het dit beproefde
 beginsel van zijne sinds oudsher gevoerde staatkunde ten op-
 zichte van China — naar beweerd wordt door Duitschen in-
 vloed — in 1898 losliet.

Noodig was dit bovendien niet geweest, omdat een tijdens
 de kroningsfeesten te St. Petersburg door LI-HUNG-CHANG
 gesloten geheim verdrag, Rusland veroorloofde, in geval van
 oorlog in Oost-Azie, Port-Arthur en Kiautsjau te gebruiken als
 basis voor zijne vloot, terwijl het de vergunning kreeg, eene
 spoorlijn te leggen door Mandsjoerije. Als wederdienst zou
 Rusland de Chineesche regeering steunen bij oorlog of binnen-
 landsche onlusten.

Den 6en Maart 1898 bezetten de Duitschers, bij verdrag,

Kiautsjau en drie weken later de Russen Port-Arthur en Taliénwan (later Dalnïj.)

Het had er veel van, alsof het oogenblik van de verdeling van China door de Europeesche mogendheden was aangebroken. De Engelsche Admiraal, Lord BERESFORD doorreisde China en schreef „The break-up of China”. Engeland verkreeg en bezette Wei-hei-Wei en Frankrijk de Kwangtsjoubaaï, nabij zijne bezittingen; alleen de eischen van Italië (28/2 1899), dat de San Monnbaaï begeerde, nabij de monding der Sikiang, werden afgewezen. Behalve de stijgende haat der Japanners tegen Rusland, was de Bokseropstand, d. w. z. de Chineesche anti-vreemdelingbeweging, van een en ander het naaste gevolg.

Japan volgde eene andere gedragslijn dan de Europeesche mogendheden; het ontruimde Wei-hei-Wei voor de Engelschen — dat het nog bezet hield in verband met de afbetaling der oorlogskosten — en trachtte China te overtuigen, dat het voor zijne hervormingen niet de hulp van Europeesche, maar van Aziatische krachten behoefde.

Grooten invloed verkreeg dan ook de bekende Japansche staatsman, Markies ITO op den jongen Chineeschen Keizer bij diens streven naar hervormingen (Juni-September 1898). Het ingrijpen van de Keizerin-weduwe (2 September 1898) die de teugels der regeering in handen nam, maakte, voor het oogenblik althans, aan Japan's invloed een einde; de Russische diplomatie, bij wie de Keizerin steun had gevonden, behaalde ditmaal eene overwinning op Japan.

Het volgende jaar — 1899 — stelde de Chineesche regeering zich in verbinding met de Bokkers, eensdeels om de leiding van eene beweging in handen te krijgen, die zij niet meer stuiten kon en die, aanvankelijk althans, deels ook antidynastiek was en voorts omdat vermeend werd — naar aanleiding van de nederlagen der Engelschen in Zuid-Afrika — dat de krachten der Barbaren van het Westen al zeer aan het afnemen waren, waarvan men hoopte gebruik te kunnen maken. Het beleg van de legatiën te Peking en het zenden van de Europeesche, Japansche en Amerikaansche contingenten was het gevolg hiervan.

Aan den strijd om de Takoefforten (Juni) namen echter nog geene geregelde Chineesche troepen deel, wel later aan de gevechten bij Tientsien en nu en dan aan de beschieting der legatiën.

Het ontzet der legatiën had de vlucht van het Chineesche Hof binnenslands 7) — naar Sian, de oude hoofdstad — ten gevolge (15 Augustus) waarvan de Russische diplomatie handig gebruik maakte om meerderen invloed te verkrijgen. De Russische troepen verlieten Peking reeds in September 1900, een jaar vóór de andere contingenten. Bij het in Peking terugkeeren der keizerlijke familie traden de Russen andermaal op als beschermers der dynastie; hun invloed was zichtbaar gestegen. Zij hadden echter ook nog andere voordeelen verworven. Toen in den aanvang van de Boksertroubelen eene bende Koengoezen Blagawestsjensk aanviel, trokken de Russische troepen onmiddellijk over de Amoer en gingen door tot Moekden, . . . dat zij niet meer verlieten, vóór dat de Japansche legers hen daartoe dwongen (1905).

Ook de Japanners waren in den Bokseropstand niet onfortuinlijk geweest; tal van bewijzen toch hadden hunne troepen kunnen geven van militaire bekwaamheid; hun inlichtingsdienst had de noodige gegevens verschaft voor de operatiën; hun voorstel was het om zoo snel mogelijk naar Peking op te rukken, en hun voorbeeld, wat dit plan tot uitvoering bracht, waardoor ongetwijfeld grooter onheilen zijn voorkomen.

Bij de daarop volgende beraadslagingen hadden de Japansche staatslieden dan ook eene beslissende stem.

Voor de Chineezzen was de kennismaking met de Japansche soldaten, die in geen enkel opzicht voor de Europeesche troepen onderdeden, integendeel hen in stoutmoedigheid dikwijls overtroffen, eene openbaring. De wensch om, als Japan, eene positie tegenover de barbaren van het Westen in te nemen, waartoe blijkbaar soldaten onmisbaar waren, vervulde in steeds grooter wordenden kring de gemoederen; het denkbeeld om de ontwikkeling van China onder leiding van Japan te doen geschieden, verwierf steeds meer aanhangers. Trouwens, de knak,

dien het prestige der blanken gekregen had, werkte daartoe ook mede (PUTNAM WEALE, „Indiscret letters from Peking”). Merkwaaardig is het, dat de houding van de Japansche troepen zoo weinig indruk heeft gemaakt op de Russen, waarmede zij herhaaldelijk samen hebben geageerd; voor het onderschatten van hunne toenmalige wapenbroeders hebben de Russen zwaar geboet. 8)

Trouwens, Rusland beging nog meer fouten. In stede van Port-Arthur met alle maar eenigszins beschikbare middelen tot een steunpunt van den eersten rang te maken, werden schatten besteed aan het veranderen van het Chineesche Talienwan in het Europeesche Dalny, nu het Japansche Rio-joenko; bij het latere beleg van Port-Arthur kwam deze handelwijze den Japanners zeer wel te stade.

Ondanks den grooten aanhang, dien de Japansche invloed in China langzamerhand verwierf — dank zij hoofdzakelijk de kortzichtigheid van de Europeesche staatslieden, die, na het ontzet der legatiën weér hunne oude geschillen t'huis ter sprake brachten, in stede van de noodige aandacht te blijven schenken aan de zich snel ontwikkelende nieuwe toestanden in Oost-Azie, 9) — meende Japan een bondgenootschap met eene Europeesche mogendheid niet te kunnen ontberen; althans in het najaar van 1901 begaf Markies ITO zich naar Parijs om Japan te laten opnemen in het Russisch-Fransche verbond. Te Parijs en ook te St. Petersburg teleurgesteld — waar men destijds meende met Engeland te kunnen samengaan — reisde de Markies naar Londen, waar hij gelukkiger was; 30 Januari 1902 werd het eerste Japansch-Engelsche verdrag gesloten en . . . de gebeurtenissen in Oost-Azië konden hun verloop hebben. Wel garandeerden de bondgenooten de onafhankelijkheid van China en van Korea, maar belangrijker was de bepaling, dat zij elkaar steunen zouden, indien van een der partijen de belangen geschaad werden en, in geval van oorlog, indien eene derde mogendheid, behalve China, zich partij stelde.

Mag dit verdrag van Engelsche zijde een meesterstuk van

staatkunde genoemd worden, omdat het alléén niet in staat was, in China zoodanigen invloed uit te oefenen, als het wenschte, aan den invloed van derden (Rusland) werd nu ook paal en perk gesteld.

Voor Japan had dit verbond vooral moreele waarde en . . . verhaastte het den oorlog met Rusland.

Ook de Russen werkten daartoe mede, hoewel zij dat volstrekt niet inzagen. In stede toch van zich uit Mandsjoerije terug te trekken, zooals zij beloofd hadden, 10) benoemde de Czaar — 30 Juli 1903 — den Admiraal ALEXIEF tot stadhouder van de Russische bezittingen in het Oosten, doch vergat daarbij één belangrijken factor, n.l. de noodige troepen, met het oog op het steeds meer dreigend optreden van Japan. 11)

Rusland's steeds stijgende, vooral ook finantieele invloed in Korea (Jaloe-houtconcessie) deed ten slotte de maat overloopen; den 6en Febr. 1904 verklaarde de Japansche gezant te St. Petersburg, dat Japan de diplomatieke onderhandelingen moest afbreken en zich voorbeheld zijne bedreigde positie op het continent te versterken. Admiraal TOGO kreeg dien dag het bevel, de Russische vloot bij Port-Arthur aan te tasten.

Den 8en d. a. v. werd de Japansche gezant te St. Petersburg teruggeroepen, en in den nacht van 8/9 Febr. 1904 openden de Japansche torpedobooten den strijd, die de machtsverhoudingen in Oost-Azië andermaal aanzienlijk zoude wijzigen.

Den 10en Februari werd de oorlog verklaard, een feit van buitengewone beteekenis als men o.m. kent de «communication faite au congrès d'histoire diplomatique tenue à la Haye en Septembre 1898»: «Il y a à peine quelques années, l'on ne s'inquiétait guère en Europe des pays d'Extrême Orient.» (A. HALOT, „L'extrême-Orient”).

NOTEN HOOFDSTUK 2.

1) De Fransche vloot werd geslagen den 1en Juni 1794, de Spaansche in 1797 bij St. Vincent, de Hollandsche bij Kamperduin. De zeeslagen bij Aboekir en Trafalgar vervolgens, verzekerden Engeland het meesterschap ter zee.

2) Zie o. a. DE STUERS, „Onze vestiging enz ter Sumatra's Westkust”.

3) 5 pct. van de bevolking behoort er toe; velen zijn officier en voorts worden er de onderofficieren bij voorkeur uit gerecruteerd.

Daar er in Japan nog geen middenstand bestaat, heeft de Samoerai-partij grooten invloed, ook al omdat er den laatsten tijd vele journalisten toe behooren.

Hunne zedeleer is het „bouchido”, waaraan mede de overwinningen in Mandsjoerije worden toegeschreven.

Wat betreft het „bouchido” zie bladz. 4 e. v. van „La France et Japon en Indo-Chine”.

In het werk „Buchido, the Soul of Japan” heet het: „Scratch a Japanese of the most advanced ideas and he will show a Samurai”.

4) De eerste Japansch-Chineesche oorlog dateert van het einde der 16de eeuw (1592—1598) waarbij de Japansche invloed in Korea vrij wel vernietigd werd; alleen in Foesan (tegenover Simoneseki, waar zij 300 man garnizoen mochten leggen) hielden zij zich staande (A. HALOT, „L'extrême-Orient”).

Die oorlog was het gevolg van het Japansche denkbeeld, een groot wereldrijk te stichten door eerst Korea te onderwerpen en vervolgens met behulp der Koreanen China met Japan te vereenigen. (HISHIDA, „The international position of Japan as a great power”).

5) Zie E. BUJAC, „La guerre sino-japonaise”.

Reeds in Mei 1876 had Japan een verdrag gesloten met Korea qui (A. HALOT, „L'extrême-Orient”) marque l'ouverture de la péninsule à la civilisation du dehors.

De voornaamste bepalingen waren:

1e. La Corée, étant un Etat souverain, aura les mêmes prérogatives que le Japon;

2e. Les deux Etats communiqueront, en amis, sans supériorité de l'un sur l'autre au point de vue de l'étiquette;

3e. Les deux Etats échangeront leurs représentants;

4e. La Corée ouvrira, dans vingt mois, des ports pour le commerce entre les sujets des deux Etats;

5e. Les navigateurs japonais auront le droit de sonder les côtes coréennes;

6e. Les affaires litigieuses qui s'élèveront entre les sujets des deux pays seront jugées par les tribunaux du lieu, d'après les lois de l'un ou de l'autre état; etc.

Volgens HALOT was het aanvankelijk Japan's bedoeling, van Korea een krachtigen zelfstandigen bufferstaat te maken zoowel met het oog op de toekomstige handelingen van China als van Rusland.

6) De betrekkingen tusschen China en Rusland zijn van zeer ouden datum. Reeds in het begin der 18de eeuw bestudeerden eenige Russen te Peking de Chineesche taal met het oog op de talrijke verhandelingen

als gevolg van de gemeenschappelijke grenzen. In den Mongoolschen tijd waren beide rijken zelfs onder één heerscher vereenigd en bestond een deel der gartetroepen te Peking geheel uit Russen.

7) Hieruit blijkt wel, dat de Bokseropstand tegen de vreemdelingen en niet tegen de dynastie gericht was. Tijdens de beruchte Taipingopstand toch (bijna een halve eeuw geleden) vluchtte het hof naar Mandsjoerije, omdat toen de beweging wel anti-dynastiek was. „Les étrangers — zegt de schrijver van „La Chine novatrice et guerrière” — que les Taipings voulaient chasser, c'étaient les Manchous” (de regeerende dynastie); voorts: „En 1900, l'agitation débuta bien par des mouvements populaires contre la dynastie, mais ce n'était qu'une fansse manoeuvre et presque aussitôt le mot d'ordre des Boxeurs devient: „Vive la dynastie, à mort les européens”;..... le patriotisme jaune était né”.

8) „Aufmerksame Beobachter hätten bereits aus dem Verhalten der Japaner gelegentlich der internationalen Expedition von 1900 manche gewichtige Schlussfolgerung für einen künftigen Krieg ziehen können. Aber der russische Generalstab und das russische Kriegsministerium schätzen die Japaner noch nicht einmal so hoch ein wie die Türken”.

(NAUTICUS, *Jahrbücher für Deutschlands Seeinteressen* 1906.)

9) „Gouverner, dit-on, c'est prévoir. L'Europe durant ces années décisives pour ses destinées futures n'a pas été gouverné”.

(PINON, „La lutte pour la Pacifique”).

10) De Russische regeering had beloofd, Mandsjoerije aan het Chineesche bestuur over te dragen den 8en April 1903 en daarna den 9en October d.a.v.

Volgens den Generaal VON LIGNITZ in zijn werk: „Deutschlands Interessen in Ostasien und die gelbe Gefahr”, hatte die japanische Regierung in der ersten Hälfte des Jahres 1903 den Eindruck gewonnen, dass Russland ungeachtet des Vertrages mit China vom 8 April 1902, betreffend *Räumung der Mandchurei* bis auf den erforderlichen Bahnschutz, und seiner den Mächten gegebenen Versicherung nicht nur die Okkupation der Mandchurei fortsetzen, sondern auch nach Korea hinübergreifen wolle; sie entschloss sich daher in direkte Unterhandlungen einzutreten, um, wenn möglich, zu einer freundschaftlichen Regelung der gegenseitigen Interessen in der Mandchurei und in Korea zu gelangen. Am 28 Juli teilte der Minister des Aüszeren Baron KOMURA an den Gesandten KURINO in Petersburg telegraphisch die Beweggründe für solche Unterhandlungen in folgender Form mit:

1. Die japanische Regierung bewahrte eine beobachtende und zurückhaltende Stellung, so lange sie hoffen konnte, dass Russland seine Verpflichtungen China gegenüber und seine den anderen Mächten betreffs *Räumung der Mandchurei* gegebenen Versprechungen erfüllen werde.

2. Indem Russland in Peking neue Forderungen stellte, ging es daran, seine Besetzung der Mandchurei eher zu verstärken als zu schwächen und gibt daher Grund zu der Annahme, dass es seine Absicht die Mandchurei zu räumen aufgegeben habe.

3. Die Verstärkung seiner Tätigkeit entlang der koreanischen Grenze ist eine derartige, dass Zweifel entstehen könne, betreffs der Grenzen seiner Bestrebungen.

4. Die ungehinderte und beständige Okkupation der Mandschurei durch Ruszland würde eine Lage schaffen, welche für die Sicherheit und die Interessen Japan's gefährlich ist.

5. Aber noch ernster ist für die japanische Regierung der Umstand, dass Ruszland, indem es sich in der Flanke Korea's festsetzt, eine beständige Drohung für die unabhängige Existenz dieses Reiches sein und eine in Korea überwiegende Macht werden würde, denn

6. Korea ist ein wichtiger vorgeschobener Posten in der Verteidigungslinie Japan's, und infolge dessen sieht Japan Korea's Unabhängigkeit als eine bedingungslose Notwendigkeit für seine Ruhe und Sicherheit an.

7. Die japanische Regierung unterwarf diese Frage der ernstesten Prüfung und beschloss, sich in versöhnlicher aufrichtiger Weise an die russische Regierung zu wenden, um zum Abschluss einer Vereinbarung in Bezug auf die Fragen zu gelangen, welche die jetzt so berechtigten und wesentlichen Beunruhigung hervorgerufen haben.

8. Nach Ansicht der japanischen Regierung ist der gegenwärtige Moment sehr geeignet, für einen Versuch das gewünschte Resultat zu erreichen.

11) Volgens R. KANN, „Journal d'un correspondant de guerre“, was de ware aanleiding, zoowel tot den oorlog met China als tot dien met Rusland: „L'orgueil national, commun à tous les peuples jeunes“.... (ons eigen vaderland in de 16de eeuw; Pruisen onder Frederik II; de 1ste Fransche republiek enz.).

„La pénétration en Corée, qu'on envisage généralement comme une des causes de la lutte, n'en est en réalité que le prétexte“.

Ook het zoeken naar een uitweg voor de overbevolking was, volgens dezen schrijver, niet de ware aanleiding tot den oorlog; in Japan is, zegt hij, nog ruimte genoeg, vooral in Yeso. Echter was de oorlog met Rusland nationaal „que le peuple a voulue et qu'il soutiendra jusqu'au bout“.

12) Le gouvernement de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies après avoir examiné les conditions de paix imposées par le Japon à la Chine, trouve que la possession de la presqu'île de Liao-tung, revendiquée par le Japon, serait une menace constante pour la capitale de la Chine, rendrait en même temps illusoire l'indépendance de la Corée, et serait dorénavant un obstacle perpétuel à la durée de la paix en Extrême-Orient. En conséquence, le gouvernement de Sa Majesté l'Empereur désire donner une nouvelle preuve d'amitié sincère au gouvernement de Sa Majesté l'Empereur du Japon en lui conseillant de renoncer définitivement à la possession de la presqu'île de Liao-tung. (Baron SUYEMATZU, „L'empire du Soleil levant“, een zeer interessant en belangrijk werk).

3 *)

Wij moeten thans eenige jaren teruggaan om eene oude koloniale mogendheid in Oost-Azië van het tooneel te zien treden ten behoeve van jonger, energieker krachten, waarvan het verschijnen even onverwacht als in veler oogen ongewenscht was; onverwacht zelfs voor de Amerikanen zelve. Terecht was hier sprake van „expansion bij accident.”

Het naar Hongkong aan Admiraal DEWEY gekabelde bevel „Capture or destroy spanish squadron” was niet alleen oorzaak, dat de Spaansche vloot bij Cavite vernield, (1-5-'98) maar vooral ook, dat N.-Amerika eene groote koloniale mogendheid werd.

Met behulp van den uit Hongkong door DEWEY ontboden AGUINALDO (19 Mei 1898) aan wiens aanhangers Amerikaansche wapenen verstrekt werden, kon het Spaansche garnizoen van Manilla tot capitulatie gebracht worden, waarmede het lot der Philippijnen beslist was. (E. BUJAC, „La guerre hispano-américaine”.) Wel meenden AGUINALDO en zijne volgelingen, dat het eilandenrijk eene onafhankelijke republiek zoude zijn, onder — liefst verre — bescherming van de V. Staten, maar, voorloopig althans, oordeelde de Amerikaansche regeering het in het belang der Philippino's om hun het self-government te leeren en eerst over te laten, als zij voldoende bewijzen hadden geleverd, zich zelve te kunnen besturen.

De Amerikanen kwamen voor de oplossing van een moeilijk vraagstuk te staan en zeer uiteenlopend zijn de meeningen omtrent het resultaat, dat zij bereikt hebben.

De Philippino's vormen eene bevolking van ruim 8 millioen zielen, in hoofdzaak Maleiers, waarvan $\frac{7}{8}$ deel den Roomsche Katholieken godsdienst belijdt en zoo het grootste deel hiervan al niet de moraal begrijpt, aan het uiterlijk hangen zij met hart en ziel.

De groote grief tegen de Spaansche overheersching en de reden van de veelvuldige opstanden was gelegen in het feit,

*) Zie Bijlagen IV en V.

dat de Spaansche geestelijken 1) het geheele leven der Christelijke bevolking beheerschten en voorts, dat een groot deel der beste bouwgronden in hun bezit was.

Het opheffen van deze misstanden heeft den Amerikanen veel moeite en veel geld gekost.

De leus „de Philippijnen voor de Philippino's” zoodra de staat van zaken geordend en het volk er, volgens Amerikaansche opvattingen, rijp voor zoude zijn 2), werd officieel verkondigd. Merkwaardig zijn deze denkbeelden voor een volk, dat het lynchen nog steeds toepast op de zwarte medeburgers en de deur sluit voor de gele immigranten; belangwekkend is daardoor hun arbeid, ook al omdat deze op zoo geheel andere gronden berust dan bij de omringende oude koloniale mogendheden, Engeland en Nederland.

Den 20en Januari 1899 werd eene commissie benoemd, om zich van de toestanden volledig op de hoogte te stellen en voorstellen te doen; alles werd en velen werden door haar geraadpleegd.

Eene tweede commissie, ingesteld einde 1899, onder presidium van den in 1901 tot gouverneur benoemden, welbekenden Amerikaan TAFT, werd met de organisatie belast. In zijne instructie stond o. m., dat hij de Philippino's moest doen behandelen alsof het Amerikanen waren.

Jaarlijks werd door hem verslag over den verrichten arbeid uitgebracht. Van af het eerste oogenblik werd stelselmatig en energiek opgetreden. Allereerst moest de rust worden hersteld en wat dit te beduiden heeft gehad, kunnen degenen eenigszins begrijpen, die in Indië eene expeditie hebben medegemaakt. Van Mei 1900 tot Juni 1901 verloren de inboorlingen \pm 4000 dooden, \pm 1200 gewonden en \pm 6500 gevangenen; in September 1900 hadden de Amerikanen reeds \pm 2500 dooden en evenveel gewonden. Honderden millioenen waren toen reeds verbruikt, waarvan een belangrijk deel tot verbetering van de volkswelvaart, waarbij alleen onbegrijpelijk is, dat zoo betrekkelijk weinig werd gedaan tot verbetering van de gemeenschapsmiddelen, wat alleen reeds met het

oog op de militaire operatiën aanbeveling had verdiend.

Einde 1899 was het Amerikaansche leger in de Philippijnen \pm 70.000 man sterk. Groote vorderingen werden eerst gemaakt toen AGUINALDO in Maart 1901 door verraad in hunne handen viel. Vermoed werd, dat de Philippino's van vele zijden steun ontvingen, in het bijzonder van eene naburige mogendheid, die de bezetting van de Philippijnen door de Amerikanen met leede oogen had aangezien.

Reeds in 1903 meldde de gouverneur in zijn jaarverslag, dat zelden te voren eene rust had geheerscht als op dat tijdstip en het rapport van het volgende jaargewaagt van eene bijna volkomen rust.

Zoover werd de leus : „de Philippijnen voor de Philippino's” doorgevoerd, dat ook Amerikanen zonder voldoende middelen van bestaan verwijderd werden.

De toestand wordt getypeerd in een der regeering in handen gekomen brief van een der hoofden van verzet : „Het eenige middel tot verkrijging van de onafhankelijkheid is de vrede”, schrijft de man aan een lotgenoot.

Waar mogelijk, werden de inboorlingen belast met ambtelijke betrekkingen. Na lang aarzelen werd zelfs in 1905 besloten om in 1907 eene wetgeving in te voeren ; de leden der 1e Kamer zouden benoemd worden door het gouvernement, die der 2e Kamer gekozen door middel van beperkt stemrecht. Uit de dagbladen bleek sinds, dat dit voornemen een feit zal worden.

Een moeilijk vraagstuk was dat van den arbeider. In het Oosten heet het, dat de Maleier de luiste Oosterling is en de Philippino de luiste Maleier ; eene meening, die het Amerikaansche gouvernement blijkbaar niet ten volle deelt.

Verleidelijk was het, bij de veelomvattende werkzaamheden, gebruik te maken van de goedkoope werkkraft van den soberen, geduldigen, vlijtigen, gehoorzamen en onvermoeiden Chinees. 3) Het feit echter, dat deze zoodra mogelijk marskramer tracht te worden, ook in de Philippijnen tot de rijkste ingezetenen behoort en bijna niets produceert, deed ook in dit opzicht de Amerikanen de leuze handhaven : „de Philippijnen voor de Philippino's.”

Wordt den Chineezen onbepaalde toegang verleend, dan bestaat het gevaar, dat de Philippijnen, eene Amerikaanse kolonie, zullen worden geëxploiteerd door Chineezen met Amerikaansch geld.

Nog is een gevaar, dat zij zonder vrouwen uit China komen en huwen met de vrouwen van het land, waardoor een ras van half-cast geboren wordt, intelligent en vlijtig, maar woelig, geslepen en weinig betrouwbaar; alzoo ook geen gewenscht element.

De Amerikanen nemen in de Philippijnen een geheel ander standpunt in dan de Engelschen in de Straits, 4) dat eene Chineesche kolonie dreigt te worden. (Zie GOTTWALDT, „Die überseeische Auswanderung der Chinesen“)

MARCARINI in zijn werk „The Philippine Chinese Labor Question 1900“, zegt, dat er op de Philippijnen viermaal zooveel menschen kunnen leven als thans het geval is en dat, om de rijkdommen van deze eilanden te kunnen ontwikkelen, invoer van Chineesche werkkrachten op den duur onvermijdelijk zal zijn.

GOTTWALDT oordeelt daarover als volgt: „Wir dürften aber mit der Annahme kaum fehlgehen, dass auch den Amerikanern nicht gelingen wird, was die Spanier in 4 Jahrhunderten vergeblich versucht haben. Der Philipiner ist alles anders, nur kein fleissiger Arbeiter und es ist höchst unwahrscheinlich, dass er je dazu erzogen werden kann. Wenn erst ruhigere Zustände eingetreten sind und amerikanisches Kapital sich mehr für die Inselgruppe interessiert wird die Arbeiterfrage eine brennende werden“.

„Dieser Fall kann schon in ganz kurzer Zeit eintreten und die Regierung der V. Staaten wird dann kaum auf dem heute von ihr vertretenen Standpunkte beharren können da nur der chinesische Kuli — und nur er ganz allein — einem eintretenden Arbeitermangel wirksam abhelfen kann“.

De quaestie der geestelijken is uit den weg geruimd door den Paus in den arm te nemen; reeds in 1903 was hun aantal op $\frac{1}{3}$ teruggebracht, waaronder grijsaards en zieken.

Ongetwijfeld heeft de korte overheersching der Amerikanen de Philippijnen, uiterlijk althans, meer veranderd dan de eenwylange Spaansche invloed vermocht te doen, hoewel het doen overgaan van $\frac{7}{8}$ der bevolking tot het christendom een grootsch werk mag genoemd worden en in elk geval de meening logenstraf van hen; die beweren, dat de Spanjaarden weinig of niets hebben gedaan tot ontwikkeling der bevolking. Wat de toekomst voor de Philippijnen brengen zal is moeilijk te zeggen; zeer uiteenlopend zijn de meeningen daarover. G. WILSHIRE, de bekende Amerikaansche socialist, zegt in zijn maandschrift van Januari — overgenomen uit *Het Volk* —: „de quaestie betreffende de Japanners in Californië is geene reden voor een oorlog. Wij zouden de zaak kunnen schikken door Japan de Philippijnen te geven; dat zou ons ontheffen van eene erger dan nuttelooze uitgave van 20 millioen dollar per jaar, en het zou de Philippijnen geene schade doen, want de regeering, die wij hun nu geven, is slechter dan iets, dat zij van Japan kunnen verwachten.”

Ook het oordeel van eenige Engelsche schrijvers is niet zeer hoopvol; zij raden den Amerikanen aan, in de eerste plaats te zorgen voor een stel ambtenaren „intègre”, als waarover zij zelve beweren te beschikken in hunne koloniën; zeer zeker is het meer dan elders in het Oosten waar, dat het niet zoozeer op „measures” als op „men” aankomt. Voorts zeggen zij nog, dat de Amerikanen, door het in toepassing brengen van hunne leus: „go ahead”, de Philippino — zooals in Indië de uitdrukking luidt — „bingoeng” hebben gemaakt. Het duizelde den, van aanleg langzamen, door het Spaansche voorbeeld tevens deftigen, inboorling bij de Amerikaansche hurry.

Nog komt daarbij de innige afkeer van elk rechtgeaard Amerikaan van „coloured people”, wat wel immer den stempel zal blijven drukken op de handelingen van tal van hunne koloniale ambtenaren, hoe goed overigens ook bedoeld zijn de wenschen van de Amerikaansche regeering. Dat de toestand overigens nog niet is zoo als gewenscht, moge blijken uit het

feit, dat in 1906 de Amerikanen nog 307 man verloren, waaronder 20 officieren, terwijl de opstandelingen 1450 man lieten liggen. Hoe dit ook zij, voor ons is van belang, dat het zwakke Spaansche bestuur vervangen is door het energieke Amerikaansche, dat met krachtige stem kan medespreken over de hangende Oost-Aziatische vraagstukken, welke, zoo niet alle teekenen bedriegen, wereldvraagstukken zullen zijn.

Volkomen ben ik het eens met de volgende woorden van den schrijver van het meergenoemde werk „La lutte pour la Pacifique”: „Il se pourrait qu'en dépit de sa brillante façade l'oeuvre des Américains aux Philippines se heurtât à une foncière inaptitude des deux peuples à se comprendre et à se compénétrer, et que le dissentiment entre les deux races, au lieu de s'atténuer, allât en s'envenimant. Il se pourrait que l'avenir donnât raison à ceux, qui ont prédit que ces possessions nouvelles, pour qui les Américains ont dépensé tant de sang, tant d'or et tant d'efforts et où ils ont tenté une si intéressante expérience, ne seraient pour eux qu'un luxe inutile et coûteux et, comme on dit en Extrême-Orient „un éléphant blanc””.

„Mais, pour apprécier l'importance de l'oeuvre américaine aux Philippines, il est nécessaire de ne pas considérer l'archipel sans l'Océan qui l'entoure et sans le monde jaune dont il fait partie. Avant tout, quelles que soient les apparences contraires, les Philippines sont une possession impériale, une étape des Etats-Unis vers la domination du Pacifique, une position militaire et commerciale à proximité de la masse chinoise. Et, après tout, pour nous Européens, l'avenir du peuple philippin n'est pas ce qui nous préoccupe. Il nous importe beaucoup, au contraire, qu'en face du Japon grandissant la puissance américaine se dresse redoutable, pour maintenir, dans les mers d'Extrême-Orient, l'équilibre nécessaire à la sécurité des possessions et des intérêts européens. Etablis aux Philippines, les Américains ont besoin d'une marine forte et d'une armée exercée; si, découragés par les difficultés de leur entreprise, ils venaient à l'abandonner, l'archipel ne

tarderait guère à passer sous la domination, tout au moins sous l'influence du Japon. Et c'est encore l'une des raisons qui nous font souhaiter sincèrement le succès des Américains dans la grande oeuvre de civilisation qu'ils ont assumée."

Nog bezitten de Vereenigde Staten in den Stillen Oceaan, op den weg van San Francisco en Seattle naar Manilla, de Sandwichs-eilanden en het eiland Guam; op den weg naar Australië bovendien de eilanden Tutuila en Manua van de Samoagroep.

De Sandwichs-eilanden (2000 Engelsche zeemijlen van San Francisco) annexeerden zij in 1898, niet onwaarschijnlijk ook met het oog op de strategisch gunstige ligging bij een eventueelen oorlog in den Stillen Oceaan; in Honolulu bezitten zij daar eene zeer goede haven. Van meer belang dan deze haven is uit een militair oogpunt de nabij gelegen Perlbay.

De Engelsche bladen waren zeer ontdaan over de annexatie van deze eilanden, die zij beweerden, dat reeds lang Engelsch hadden moeten zijn.

Van de zeer gemengde bevolking zijn ongeveer de helft (60000) Japanners, op grond waarvan men de Japansche regeering wel heeft toegeschreven, dat zij annexatieplannen koesterde. Thans vormt de eilandengroep een „territory" van de Vereenigde Staten 5).

Ook hier levert de quaestie der main-d'oeuvre moeilijkheden op.

„Les Japonais se sont montrés fort mauvais ouvriers agricoles. Leur tempérament querelleur fait d'eux un élément permanent de troubles et de désordres, quand il ne les pousse pas au crime. Les planteurs hawaïens, qui savent faire la différence entre Chinois et Japonais, voudraient pouvoir recourir de nouveau à ceux-là; et tout récemment, ils ont demandé au Congrès d'autoriser l'immigration d'un nombre limité de travailleurs chinois sous la condition formelle qu'ils seraient engagés exclusivement pour l'agriculture, pendant tout leur séjour sur le territoire". (H. RUSSIER, „Le partage de l'Océanie").

Het bezit der Samoa-eilanden (4000 inwoners) dateert van 1899; de Amerikanen hebben er een uitstekend marinestation in Pango-Pango. Het eiland Guam in de Marianen (9000 inwoners) werd als goede haven door hen verkregen bij den verkoop van die eilandengroep door Spanje aan Duitschland, na den oorlog van 1898 (6 Juli voor 25.000.000 fr.). Duitschland beschermt de enkele kolenstations, die Spanje daar behouden heeft; de coprahandel is in Japansche handen. (Zie ook H. RUSSIER, „Le partage de l'Océanie.”).

NOTEN HOOFDSTUK 3.

1) Volgens R. PINON waren zij „membre de droit de toutes les branches du gouvernement municipal. Il faisait partie des *principalia* et, sans voter, il donnait son avis sur la choix des douze délégués; ceux-ci, à leur tour, il les aidait de ses conseils pour choisir les officiers municipaux, il signait le certificat d'élection après s'être assuré de la correction du scrutin; au tribunal municipal, il avait le droit de siéger, avec voix consultative, quand il s'agissait des questions de budgets, d'impôts, de travaux publics, et, quand il devait prendre part à la séance, il avait la faculté d'en fixer l'heure. Ainsi les religieux espagnols, chargés du ministère paroissial au détriment des prêtres indigènes, disposaient de l'influence et des profits que donne le pouvoir”.

2) In het voorjaar van 1899 reeds, toen de opstand nog in volle kracht was, werd door de Amerikanen de volgende proclamatie uitgevaardigd:

I. „La suprématie des États-Unis doit être et sera renforcée de tous côtés dans l'archipel et ceux qui résisteront n'atteindront d'autre but que leur propre ruine.

II. „La plus ample liberté de „self-government” sera accordée aux Philippins, du moins toute la liberté conciliable avec le maintien d'une administration sage, juste, stable, effective et économique des affaires publiques et compatible avec les droits, les devoirs souverains et les obligations internationales des États-Unis.

III. „Les droits civils des Philippins seront garantis et protégés dans leur plus large étendue la liberté religieuse sera assurée; tous les individus seront également protégés par la loi.

IV. „L'honneur, la justice et l'amitié défendent de se servir des Philippines comme d'un objet d'exploitation. Le but du gouvernement américain est le bonheur et le progrès des Philippins.

V. „Il sera garanti aux Philippins une honnête et effective administration dans laquelle, autant que possible, on emploiera des gens du pays”.

3) Bij het overnemen der Philippijnen door de Amerikanen waren er 40000 Chineezzen, waarvan 22000 in Manilla. (Zie ook E. BUJAC, „La guerre hispano-américaine”, bladz. 197/207).

4) In Singapore waren reeds in 1901 op de 10 000 bewoners 7177 Chineezzen. Op het Maleische Schiereiland bestaat 50 pct. van de bevolking uit Chineezzen.

5) In het artikel „The strategic value of Hawai” (*Admiralty Gazette* 1898) wordt gezegd: „gelegen tusschen Hongkong en Panama, op den kortsten weg van Britsch Columbia naar Sidney en van Nicaragua naar Shanghai, dus op de verschillende naar Noord- en Midden-Amerika, Australië, Nieuw-Zeeland en China voerende wegen, bezit de Hawaigroep eene beheerschende en in hare soort eenige positie voor de reeds bevaren en nog te openen zeewegen. Zij beschermt de Westkust van de Ver. Staten tegen vijandelijke eskaders; de opening van het Panamakanaal zal hare waarde nog doen toenemen”.

4. *)

Eene andere mogendheid, die nog geen kwart eeuw geleden in O.-Azië landbezit verkreeg en die, van hoe betrekkelijk weinig beteekenis dat bezit ook is, toch groote belangen in O.-Azië te beschermen heeft, is Duitschland. (Zie VON LIGNITZ, „Deutschlands Interessen in Ost-Asien”).

De eilanden Savai en Upolo van de Samoagroep met het marinestation Apia, benevens de Marianen, de Carolinen, de Marshall-archipel met de natuurlijke haven Jaluit, een deel van Nieuw-Guinea en de Bismarck-archipel, met het vlootstation Simpsonhafen, doch vooral Kiautsjau vormt zijn bezit. Zeer uitgebreid zijn de handelsbetrekkingen van dit rijk met O.-Azië en merkwaardig is het vooral, dat zulks voorafging aan het landbezit.

„Bismarck se risqua d'abord avec quelque défiance dans la politique coloniale. Il faut reconnaître d'ailleurs, que cette défiance n'allait pas sans un très profond sens pratique. Bismarck ne voulait pas, suivant la méthode française... conquérir des territoires, y bâtir d'abord des casernes, y lâcher des soldats malfaisants et des fonctionnaires inutiles, construire des villes sans habitants, creuser des ports sans com-

*) Zie Bijlage I.

merce; il préférerait attendre que des semences de vie nationale eussent germé sur un territoire étranger, pour en abriter alors — mais alors seulement — la floraison”.

„Il laissa donc d'abord les commerçants allemands poursuivre l'œuvre coloniale qu'ils avaient déjà entreprise, bien avant 1870. C'est seulement lorsque le développement de l'industrie nécessita la recherche au dehors de marchés nouveaux dont il fut possible d'éliminer la concurrence étrangère, que l'on vit naître aussi un „impérialisme” allemand”.

„Le public accueillit avec une sympathie croissante les idées nouveaux de colonisation”... (H. RUSSIER, „Le partage de l'Océanie”).

Talrijke landbouwondernemingen werden door de Duitschers aangelegd; hunne handelsproducten vinden overal den weg en hunne concurrentie doet zich duchtig gevoelen, in de eerste plaats ten nadeele van den Engelschen handel. Op de Samoa-eilanden hebben zij Chineesche werkkrachten geïmporteerd.

„Par son commerce et ses possessions, l'Allemagne est loin d'être, dans le Pacifique, une puissance secondaire”, zegt R. PINON, „mais, pour y exercer une action politique prépondérante, il lui manque d'y posséder une forte assiette territoriale”.

„Cet empire territoriale, qui fait défaut à l'Allemand, le Hollandais le possède; il s'est créé dans la Malaisie, un immense domaine tropical, dont Java est le centre et dont une grande partie reste encore inexplorée; sans bruit, patiemment, avec la tenacité de sa race, il prend peu à peu possession effective de son vaste apanage et il l'organise. Rien ne serait plus intéressant que de montrer ce vaillant petit peuple s'adaptant à la vie tropicale, se faisant planteur de café ou de tabac à Java, ou encore d'étudier les procédés que le gouvernement des Pays-Bas applique aux races indigènes. On a souvent médité des méthodes coloniales hollandaises; elles sont vieilles, on les connaissait déjà du temps de Colbert, mais en sont-elles pour cela plus mauvaises? Les Hollandais d'ailleurs, quelle que soit la prospérité de leurs colonies, ne songent ni à les étendre, ni à exercer dans tout le Pacifique leur activité commerciale,

ni au point de vue militaire, ni au point de vue économique, ils ne disposent des ressources nécessaires à l'expansion, et c'est même une question que de savoir si leurs possessions ne risquent pas de leur être un jour disputées par quelque audacieux voisin. Les Japonais parlent volontiers de conquérir ces belles îles, qu'ils considèrent comme une proie facile; et les Allemands de leur côté, remarquent volontiers que si la petite Hollande d'Europe devenait une dépendance du Grand Empire, la grande Hollande des Antipodes deviendrait la plus belle des colonies allemandes. Il est dangereux, pour un petit peuple, mal armé et entouré de rivaux puissants, de détenir un territoire très riche et plus vaste que ne paraissent le comporter ses ressources. Des îles, grandes comme des continents, qui restent, faute d'hommes et faute de capitaux, improductives et inexploitées, c'est de notre temps pour les peuples pressés de s'ouvrir des débouchés nouveaux, une trop violente tentation, le bon droit, sans la force, pourrait un jour ne pas être, pour les colonies hollandaises, une suffisante sauvegarde".

De schrijver van „The Mastery of the Pacific" heeft de volgende meening over deze quaestie: „Up to the present time Holland has been singularly succesful in preserving her colonial empire from outside influences, but with the recent development in the Pacific a change must inevitably come. The position of Netherlands India between two go-ahead and flourishing democracies — Australia and the United States in the Philippines — will make it difficult to preserve the isolation and monopoly hitherto maintained by the Dutch, and the revolutionary methods adopted by the U. States cannot be without great influence on all the other islands of the Malay Archipelago. To educate eight million Malays in the English tongue is in itself a step fraught with the most far-reaching consequences and it seems impossible that the Javanese, Celebeans, Borneans, and the many semi-independent tribes of other islands should not be swept up by the wave of civilisation which, for good or evil, has at length caught a great part of

their race on its crest and is bearing them on towards an unknown future. The development of the Malay States is another comparatively recent feature, which will by degrees exercise an influence over other Malayan countries, and indeed on all sides we see the opening up of countries, the emancipation and civilisation of the brown races, and an increasing influx of Europeans. Is Netherlands-India to be exempt to lie like a log in the middle of the great Pacific trade routes and not be absorbed into the busy, bustling, wide-awake whole?"

„The colonial Dutch are rapidly becoming more and more alienated from their native land, and a population is springing up which is as little „Dutch” as the Spanish mestizas of the Philippines are Spaniards, and these cannot be said to see eye to eye with their rulers. Nevertheless Dutch phlegm, combined with an indolence born of the tropical climate, would prevent any very strong colonial spirit from growing up unless pressure occurs from outside. Such pressure is likely to occur in the immediate future. Not only will Britain, the United States, Japan and Australasia enter into the keenest competition in the new fields of enterprise in the Pacific, and so cut away the ground under Hollands feet and render her slack tenure of many islands precarious, but the ambitions of France and Germany will further complicate the situation. If the prosperity of the Javanese planter were to decline, who knows that he might not prefer to be under the flag of an enterprising Power, rather than one whose creed is: „As it was and ever shall be!” ”

„That Germany casts longing eyes in the direction of the East Indies has long been an open secret, and that she intends sooner or later to swallow up her little neighbour in Europe, every one knows, but the Hollanders will take a good deal of swallowing... The colonies are another thing, and we may yet live to see a greater Germany in the Pacific”.

Frankrijk, sinds 1863 koloniale mogendheid op den vasten

wal van Z.-O.-Azïe, heeft daar, na veel strijd, achtereenvolgens de vruchtbare delta's van de Meikong en Red River in bezit genomen. 1) Het is jammer, dat de bevaarbaarheid van den Meikong veel te wenschen overlaat en dat de moderne communicatiemiddelen nog slechts sporadisch aanwezig zijn. Buitengewoon geschikt is het land voor den rijstbouw. 2)

Japan schonk aan dit bezit der Franschen reeds meer aandacht dan hun aangenaam is. De Luit.-Kolonel PÉROZ zegt in zijn werk: „France et Japon en Indo-Chine”, dat Indo-China het naaste doel van Japan's veroveringsplannen is. 3) Het wordt daartoe vooral gedreven door steeds grootere behoefte aan het volksvoedsel „rijst”, die er, zooals reeds gezegd, bij uitstek geteeld kan worden. Waar het land bovendien slechts schaars bewoond is en er dus nog vele velden braak liggen, ($\pm \frac{2}{3}$ van de oppervlakte) is het voor eene expansie behoevende mogendheid een zeer begeerlijk bezit. Bovendien is de ras-overeenkomst van de bevolking met de Japanners hierbij ook van belang; Chineezen uit het N. en Maleiers uit het Z. hebben het hoofdzakelijk bevolkt en zich in den loop der tijden vermengd.

Van Fransche zijde gingen er reeds stemmen op om het over te doen, o. m. van O. RECLUS, den schrijver van het werk: „Lâchons l'Asie, prenons l'Afrique”.

Van de Engelsch-Indische bezittingen is het in hoofdzaak gescheiden door Siam, 4) eveneens een rijstland bij uitnemendheid en zeer Japansch gezind. 5)

„The Commonwealth of Australia”, 6) hoewel wenschende eene groote rol te spelen in O.-Azïe, heeft daarvoor nog eene te geringe bevolking, terwijl hare weermiddelen nog geheel onvoldoende zijn. (Zie het *Militär Wochenblatt* No. 21 van dit jaar). Wat betreft den gekleurden arbeider, nog krachtiger dan Amerika weert het dezen, niettegenstaande het arbeidskrachten, in verband met het tropische en subtropische klimaat, zoozeer behoeft.

Conflicten zijn dus ook hier te verwachten en niet vreemd komt mij daarom voor het denkbeeld, dat, met het oog daarop,

de Commonwealth zijn verlangen naar eene vloot immer dringender kenbaar maakt. 7) Het moederland gaf echter kort geleden te kennen, dat eene Australische vloot niet noodig is, omdat de Engelsche vloot ook tot taak heeft, de bezittingen buiten Europa te beschermen.

Eigenaardig is hier vooral de arbeidersquaestie in verband met de bepalingen van het laatste E.-J. verdrag, waarbij Japan feitelijk aan Engeland zijne O.-Aziatische bezittingen waarborgt. Den 1en November 1905 vroeg de *Australian Saturday Review* dan ook zeer terecht: is het billijk onze gele bondgenooten, die ons onze Indische belangen garandeeren, uit te sluiten van het Australisch gebied?

Nog moet hier aangeteekend worden, dat in den laatsten tijd ook in de „Dominion of Canada” 8) stemmen opgaan, die de noodzakelijkheid betoogen van eene eigen vloot in den Stillen Oceaan, met het oog op de steeds groeiende belangen daár, welke voornamelijk van de haven Victoria op Vancouver uitgaan.

Wat de houding van de bevolking tegen den gekleurden arbeider betreft, de Amerikaansche arbeiders-afgevaardigde R. MACDONALD, teruggekomen van eene lange reis door Canada-Australië, verwacht, dat de oppositie in Britsch-Columbia tegen de Aziaten, de Engelsche regeering eenmaal in de zelfde moeilijkheid zal brengen, als waarin Californië de regeering der V.-Staten heeft gebracht.

Engeland's stelling als grootste koloniale mogendheid in Azië — waarbij ook de verhouding van de Dominion en de Commonwealth tot het moederland — heb ik gemeend, niet afzonderlijk te behoeven te beschrijven, omdat die 1e algemeen bekend mag worden verondersteld, 2e hier en daar in dit artikel ter sprake wordt gebracht, 3e met het oog op den reeds grooten omvang van het artikel.

Belangstellenden kan ik de lezing aanbevelen van het hoofdstuk „Grundzüge der Englischen Kolonialpolitik” in *Nauticus* 1904, deel I.

NOTEN HOOFDSTUK 4.

1) In 1863 Cochin-China, in 1878 Annam en in 1882 Tonkin.

2) „Von den Körnerfrüchten der heißen Zone hat die grösste Bedeutung für den Welthandel der Reis. Das Zentrum seiner Kultur ist Süd- und Ostasien. Den stärksten Bedarf und die stärkste Produktion weist hier das chinesische Reich auf. . . . China führt nicht nur keinen Reis aus, sondern benötigt für die ungeheure Masse seiner Bevölkerung (350 bis 400 Millionen Köpfe) noch einer Zufuhr von rund 360000 Tonnen im Durchschnitte der letzten Jahre. Der andere grosse Reisproduzent Ostasiens, Japan, führt allerdings einen Teil seiner Reisernte aus, bedarf aber dennoch einer so ungleich grösseren Wiedereinfuhr an anderen Stellen zur Deckung seines heimischen Bedarfs, dass die Ausfuhr nicht in Betracht kommt; die Mehreinfuhr betrug in den dem Kriege mit Russland vorhergehenden Jahren durchschnittlich $\frac{1}{3}$ Million Tonnen. Gedeckt wird die starke Nachfrage Ostasiens durch die überschüssige Produktion der südostasiatischen Länder, die auch zur Hauptsache die Nachfrage der ganzen übrigen Welt befriedigen. Indien ist recht eigentlich die Reiskammer der Welt, besonders Hinterindien. Der unter britischer Herrschaft stehende Teil Indiens gab im Durchschnitt der letzten Jahre am Ausland nicht weniger als 2 bis $2\frac{1}{2}$ Millionen Tonnen Reis in geschältem und ungeschältem Zustande ab. Siam führt etwa $\frac{1}{2}$ bis $\frac{2}{3}$ Million Tonnen aus, Java die Hälfte. Die geringen Mengen, die unter den sonstigen Reis produzierenden Völkern, Italien Spanien, die Vereinigten Staaten u. a. ausführen, fallen jenen Hauptlieferanten gegenüber nicht ins Gewicht". *Nauticus* 1906.

3) Zie PÉROZ „France et Japon en Indo-Chine": „Le plan d'invasion du général KODAMA, dont le caractère apocryphe n'a pu être soutenu, a montré que, militairement, le Japon étudie très soigneusement tous les moyens d'action contre notre colonie. Il lui reste une tâche importante à accomplir: celle de préparer nos sujets annamites à l'idée d'accueillir ses soldats en libérateurs, à l'idée de se soulever contre nous dès la déclaration de guerre".

„En 1897 le Mikado nous fit l'honneur d'envoyer au Tonkin une mission militaire officielle chargée de sceller les bons rapports existant entre la France et le Japon; cette mission, composée d'officiers qui, dernièrement, ont eu un nom dans les terribles événements de Mandchourie, était dirigée par le sous-chef lui-même de l'état-major général. Nous eûmes la naïveté non seulement de l'accueillir, non seulement de la promener dans le Delta et sur la frontière de Chine, mais encore celle plus fâcheuse de faire tirer le canon partout où elle passa".

„Les Annamites, leurs mandarins en tête, s'étonnèrent tout d'abord de ces honneurs insolites réservés aux hauts personnages français, qui étaient

prodigués à ces petits bonshommes jaunes déguisés en soldats européens. Mais à mesure qu'ils entraient en relations directes avec ceux-ci et échangeaient une correspondance que l'usage commun des caractères chinois rendait facile, leurs sentiments se modifiaient. Ils approuvaient, et, chose plus grave, ils se montraient disposés à obéir à ces guerriers de leur race qui avaient su acquérir chez les Français un tel prestige".

„J'ai vu de solennels mandarins que les ordres les plus précis et les plus urgents de nos administrateurs ne faisaient pas se départir d'une lenteur calculée; j'ai vu ces mêmes mandarins se hâter, courir même, pour exécuter les désirs exprimés en caractères chinois sur le carnet d'un officier de la mission".

„Dans ce même temps, l'autorité militaire vendait à Hanoi, dans la citadelle, les chevaux arabes, qui avaient jusqu'alors servi à la remonte. Deux officiers japonais en costume assistaient aux enchères et y prirent part. Pour juger la valeur des chevaux ils ordonnaient aux artilleurs indigènes qui les présentaient de les faire trotter, galoper; que sais-je? Or, c'est en un annamite très compréhensible qu'ils commandaient à nos soldats; et, chose à retenir, ceux-ci leur obéissaient avec un naturel, une complaisance, je dirai même un plaisir si évident que nous en fumes tous interloqués. Pour aucun de nous il n'était douteux que jamais nos hommes ne nous avaient obéi de si bon coeur".

„S'il n'y-avait que cela, on pourrait objecter que le Japonnais n'est pas responsable des sympathies qu'il excite en Indo-Chine pas plus que de celles qu'on lui voue en France; nous ne saurions lui en vouloir".

„Mais, hélas! il ne faut plus nous bercer de l'idée rassurante que le Japon n'a pas de vues précises, prochainement menaçantes, sur notre colonie".

4) De Siamees is lui. De toestanden worden het best uitgedrukt door het volgende gezegde: De Chinees handelt, de Europeaan bestuurt, en de inlander betaalt.

5) In Siam begint men niet alleen den laatsten tijd in en buiten het leger de Europeesche krachten te vervangen door Japansche, ook aan het hof werd eene Belgische dame vervangen door eene Japansche voor de opvoeding der prins en prinsessen. In Bangkok werd een Japansch gymnasium opgericht.

6) The Commonwealth of Australia werd in 1900 gevormd, naar Canadeesch model.

Nieuw-Zeeland is eene van Australie onafhankelijke kolonie. De inboorlingen (Maoris) staan daar naast de Engelschen, op de wijze als de Franschen in Canada.

7) „Bei den diesjährigen Parlamentsverhandlungen (Engeland) über den Marineetat wurde eine Frage gestroift: die Beteiligung der Kolonien

an den Ausgaben für die Flotte. Diese fand auf der Kolonialkonferenz im Jahre 1903 ihre vorläufige Regelung dadurch, dass Australien und Neu-Seeland — eine Verstärkung des australischen Geschwaders vorausgesetzt — für die Reichsverteidigung eine jährliche Beisteuer von 4.9 Millionen Mark zu zahlen sich verpflichteten und Kanada sich ganz ausschloß. Während die Geldbesteuer von den Kolonien nur mit Widerwillen geleistet wird, findet die Gründung von Lokalarminen zur Küstenverteidigung, wie die von Kanada schon lange erstrebt wird, mehr Zustimmung. Das von dem australischen Marineminister vorgeschlagene Bauprogramm umfaßt 3 Kreuzer (cruiser-destroyers), 16 Torpedobootszerstörer und 15 Torpedoboote, die mit einem Kostenaufwand von 34.8 Millionen Mark innerhalb von 7 Jahren zu bauen wären.

8) „The Dominion of Canada“ werd gevormd in 1867.

5.

Het verloop van den R.-J.-oorlog behoef ik u niet te herinneren; met mij zult u het eens zijn, dat in en nabij Mandsjoerije een ontzaglijk drama is afgespeeld, waarbij Japan toonde te zijn een der eerste, zoo niet de eerste militaire mogendheid.

Bleek de gele militair te land en ter zee een soldaat van aanleg te zijn, de blanke soldaat deed in militaire eigenschappen niet voor hem onder. De bijkomende omstandigheden, waaronder vooral de hoogere militaire waarde van den Japanschen officier boven den Russischen collega en de organisatie van het Japansche leger op Duitsche leest, bezorgden Japan telkens weér de overwinning. 1)

Waar de Engelsche Generaal J. HAMILTON — die zich in Z.-Afrika een goeden naam verwierf en in 1904 met het 1e Japansche leger over de Jaloe kwam — den Europeesch-Russischen soldaat stelt boven den Siberischen, heeft de Japansche Generale Staf daarover eene tegenovergestelde meening.

Voor komende conflicten kan het waarde hebben, een en ander te constateeren.

Hoe belangrijk ook voor een militair het verloop van den oorlog is geweest met het oog op de toekomst, is het vredes-
1906/07 VIII. 61

verdrag van grooter belang, 2) vooral om hetgeen daarbij achter de schermen moet hebben plaats gegrepen.

Zooals ik reeds mededeelde, werd het eerste E.-J. verdrag gesloten den 30/1 1902 voor den tijd van 5 jaren. Reeds den 12en Augustus 1905 werd het vervangen door een ander voor den tijd van 10 jaren.

Den 23en Augustus d.a.v. (5 September Russische tijd-rekening en den 5en dag van de 9e maand van het 38e jaar Meiji) volgde de vrede van Portsmouth (New Hampshire) waarbij vooral de president van de V.-Staten eene belangrijke rol heeft gespeeld. 3)

Moeilijk was hier de quaestie vooral, omdat Japan, ondanks overwinning op overwinning, den tegenstander slechts had kunnen terugdringen, van vernietiging was geene sprake; daarnaast de hooge eischen van het Japansche volk aan het z.g. overwonnen Rusland. 4)

Het nieuwe verdrag met Engeland verzekerde Japan in elk geval de verkregen voordeelen, welke het uit den oorlog zon trekken, waarbij voor ons van belang is, dat Japan's invloed overheerschend werd in Z.-Mandsjoerije (schiereiland Liaotong) en vooral in Korea (protectoraat); voorts, dat het met het Z. deel van Sachalin het recht verkreeg tot het uitoefenen van de visscherij langs de N. kusten. Rijst en visch, de twee hoofdbestanddeelen van de voeding der Japanners, kan het zich daardoor thans gemakkelijker verschaffen.

Reeds lang werd door de Japansche regeering uitgezien naar middelen om de jaarlijks met een $\frac{1}{2}$ millioen toenemende bevolking van 48 millioen zielen een uitweg te openen, waarvoor Korea in de allereerste plaats in aanmerking kwam.

Formosa toch, sinds 1895 Japansch bezit, eigende zich daarvoor door zijn tropisch klimaat niet bijzonder, terwijl daar bovendien niet alleen hevige tegenstand onderdrukt, doch ook voor betere toestanden — vooral sanitaire — gezorgd moest worden.

Waar nu de V.-Staten de Japansche expansie zeer hinderlijk in den weg waren getreden, was een andere uitweg dringend

noodig. Geene streek was daarvoor zoo geschikt als Korea in de eerste plaats en verder Z.-Mandsjoerije. Het klimaat, de voortbrengselen, de weinig dichte bevolking, de uitstekende havens, een vaste voet op het continent, de geringe afstand van Japan, alles werkte mede om Korea in de oogen der Japanners een zeer begeerlijk bezit te doen zijn, reeds van af de vroegste tijden trouwens. 5)

De Japanners maken van deze eenige gelegenheid dan ook op ruime schaal gebruik; maandelijks emigreeren honderden Japanners naar Korea en verspreiden zich van daar ook over Mandsjoerije. Ook China is echter ijverig in de weer om naar Mandsjoerije zijne overbevolking te doen verhuizen. Zelfs het Russische Karbin moet den laatsten tijd vooral door Japanners bevolkt worden. Een nadeelige factor is het, dat zij door de Koreanen zoo innig gehaat worden, waarvoor de gronden sinds eeuwen zijn gelegd, in het bijzonder echter sedert den inval der Japanners op het einde der 16e eeuw, waarbij 300000 Koreanen het leven moeten hebben gelaten. Zoo groot moet die slachting geweest zijn, dat sinds bepaald werd, dat alleen vrouwen slaven mochten zijn. De laatste jaren heeft hun optreden tegen het Koreaansch vorstenhuis, de moord op de koningin — 8 October 1895 — vooral het arrogante optreden der Japansche immigranten, waaronder de onderste lagen der maatschappij sterk vertegenwoordigd zijn, daartoe veel bijgedragen. (Zie COTES, „Signs and portents of the Far East”).

Ons allen ligt nog kersversch in 't geheugen, hoe weinig, ondanks de groote voordeelen, het Japansche volk ingenomen was met de vredesvoorwaarden, vooral toen Rusland pertinent weigerde, eenige oorlogsvergoeding te betalen, hoe heftig en spontaan het volksongenoegen was — o. a. de aanslag op den Japanschen vredesonderhandelaar, Baron KATSOERA — doch ook hoe snel de regeering de daaruit voortvloeiende onlusten wist te bedwingen.

In hoeverre het zinken van Admiraal TOGO's slagschip

„Mikasa” in de haven van Sasebo met de volksstemming in verband heeft gestaan, is moeilijk te beoordeelen, officieel is dit denkbeeld tegengesproken. Met het oog op het Japansche volkskarakter — sommige schrijvers spreken van het dynamiet van het Oosten — is het begrijpelijk, dat de volkswoede zich ook keerde tegen den President der V.-Staten, naar buiten den bemiddelaar en overreder bij de vredesberaadselingen.

Of dit feit der Japansche regeering welgevallig is, kan moeilijk beoordeeld worden; de V.-Staten zijn sinds een tiental jaren een sta-in-den-weg voor het ruimte zoekende Japan. Mogelijk brengt de naaste toekomst meer licht in deze quaestie. Met het oog hierop, roep ik in uwe gedachten terug het groote ongenoegen, dat in Japan ontstond, toen bekend werd, dat op Japansche visschers in de Amerikaansche wateren, nu ruim een jaar geleden, door Amerikanen geschoten was (zeehondenquaestie bij de Priiiboff-eilanden) 6); de enorme concurrentie, die de Amerikaansche industrie de Japansche aandeed in O.-Azie, waarmede de boycotbeweging tegen Amerikaansche goederen in China in verband heet te staan 7), het gesloten houden van de Philippijnen en het geheel willen sluiten van het Amerikaansch gebied voor den gelen arbeider 8) en voorts eene der meest recente gebeurtenissen, het niet toelaten van de Japansche kinderen op de Californische scholen, ondanks de krachtige bemoeiingen in deze van den energieke President der V.-Staten, aan welk feit ten grondslag moet liggen de felle concurrentie, den Amerikanen in hun eigen land door den gelen arbeider aangedaan. De zalmvisscherij en de druiven-teelt moeten bijna geheel in Japansche handen zijn; de laatste berichten vermelden, dat Japansche financiers in Californië den aardappeloogst in handen hebben gekregen en dat dientengevolge de prijzen buitengewoon gestegen zijn.

Dat echter noch de omvang der Japansche immigratie, noch de schoolquaestie van zoo groot belang zijn als de dagbladen verkondigden, moge blijken uit de volgende cijfers.

Van 1899—1903 vertrokken uit Japan met paspoorten

36500 menschen, waarvan zich \pm 19000 begaven naar streken, bewoond door het blanke ras (koloniën daaronder begrepen.) In dien zelfden tijd kwamen in de V.-Staten 110.000 menschen uit Oostenrijk-Hongarije, 170.000 uit Groot-Brittannië en 250.000 uit Italië. Van elke millioen bewoners der V.-Staten zijn 140.000 vreemdelingen, waaronder slechts 320 Japanners. Van de 13.300.000 scholieren in de V.-Staten zijn slechts 563 Japansche kinderen.

Niet geheel juist schijnt mij de bewering van sommige schrijvers, dat na den vrede van Portsmouth minder brandstof achtergebleven is dan na dien van Simoneseiki.

„Bisher ist fast nach jedem grösseren Kriege der Neuzeit eine baldige Erneuerung in Aussicht gestellt und der Friedensvertrag nur als eine Art Waffenstillstand angesehen worden.”

„Es fragt sich nun wie die Anzeichen zu beurteilen sind, die darauf hinzuweisen scheinen, dass Japan die Gewinnung der Ziele, welche es mit dem in Portsmouth beëndeten Kriege zu erreichen gedachte, tatsächlich aber nicht völlig erreicht hat, früher oder später von einem neuen Waffengange erwartet. Grosze Nationen lassen sich in ihrem Entwicklungsgang nur selten aufhalten, namentlich dann nicht, wenn ein ganzes Volk geschlossen und entschlossen Zielen zustrebt, die es aus seiner ganzen Entwicklung heraus als berechtigt betrachtet und deren Erreichung es als eine Existenzfrage ansieht. In dieser Lage ist Japan.” (*Nauticus* 1906.)

De Japansche schrijver van den „*Courier européen*” is van meening, dat alleen een oorlog de hangende geschillen met de V.-Saten uit den weg kan ruimen; de Japansche professor in de staathuishoudkunde JONIZOE noemde in een vlugschrift de Amerikanen de gevaarlijkste tegenstanders der Japanners.

Of de President der V.-Staten eene vreedzame oplossing zal weten te vinden? Vermoedelijk wel voor de naaste toekomst, hoe moeilijk de Californiërs hem die ook maken, nog onlangs weder door de aanneming der Antialien Property-Holding-

bill, die elken vreemdeling, die geen Amerikaansch burger is, belet voor langer dan 5 jaren landerijen te bezitten. Blijkbaar is deze maatregel tegen de Japanners gericht.

Van belang nu is het te constateeren, dat niet Amerika, maar Engeland de feitelijke bevorderaar van den vrede is geweest.

Nu Rusland zoodanig door Japan geslagen werd, dat zijn steeds stijgende invloed in Azië voorloopig tot staan is gebracht, was het voor de Engelsche belangen in O.-Azië van groot gewicht, om Japan niet te veel invloed te doen krijgen en, waar dit rijk zeer afhankelijk was van de Engelsche geldmarkt en voorloopig ook moest blijven, krijgt het niet uitkeeren van oorlogskosten door Rusland aan Japan eene verhoogde beteekenis.

De Japansche overwinningen hebben dit rijk eene overheerschende plaats verzekerd in O.-Azië en vooral in China, het voornaamste deel ervan. 9)

Als bondgenoot van Japan hoopt Engeland, als de meest bevoorrechte Europeesche mogendheid, van dien toestand te profiteeren, zoowel door er zijne kapitalen te beleggen, als door het leveren van werkkrachten.

Dat is reeds gelukt bij den aanleg der Chineesche spoorwegen. Eenige maanden geleden toch heeft Engeland aan China 35 millioen francs kunnen leenen voor den terugkoop van de lijnconcessie Kanton-Hankow van het Amerikaansche syndicaat Pierpont-Morgan, waarvoor het, behalve andere voordeelen, de toezegging kreeg, dat de lijn zou eindigen tegenover Hongkong, in stede van bij de Portugeesche bezitting Macao, als het aanvankelijke plan was.

Voor den aanleg van meer dan 9000 K.M. spoorlijn werd reeds vergunning verleend; het doel is echter, deze van de vreemdelingen terug te koopen. 10)

Oneindig meer dan zijn bondgenoot geniet Japan echter van den nieuwen stand van zaken; den Russischen invloed heeft het, voorloopig althans, totaal verdrongen, de ontwik-

keling van China heeft uitsluitend onder Japan's leiding plaats. Voor de krachtig ter hand genomen reorganisatie van de Chineesche weermiddelen 11) te land en ter zee levert alleen Japan het materieel en de instructeurs. Zooveel waarde werd daaraan gehecht, dat in het gebrek aan officieren tijdens den Mandsjoerischen oorlog niet werd voorzien door terugroeping van de Japansche instructeurs in China; liever bevorderde men onderofficieren tot officier.

Wat de legerorganisatie te beduiden heeft, moge blijken uit het feit, dat China verdeeld werd in 20 districten, verband houdende met de provinciale indeeling (18) benevens Turkestan en Peking en dat elk district moet opstellen twee divisien, uit alle wapens bestaande, ter sterkte van 24000 man, totaal dus $\pm \frac{1}{2}$ millioen soldaten. 12)

Voorts werd besloten tot den eersten bouw van 2 slag-schepen en 8 pantserkruisers, elk van 8000 ton.

Dit jaar rekent men 100000 onder Japansche leiding afgerichte troepen in het veld te kunnen brengen, zoodat een ingrijpen der Europeesche mogendheden, als tijdens de Bokseronlusten, thans reeds uitgesloten is. Officieren en kader worden deels in Japan, deels op de nieuw opgerichte militaire scholen gevormd. China, dat vroeger slechts de standen der geletterden, der landbouwers, der kunstenaars en der kooplieden kende, — pas plus qu'on n'emploie du bon fer à faire des clous, on ne prend des honnêtes gens pour faire des soldats — heeft sinds ingezien, dat een staat, die onafhankelijk wil blijven, niet ongestraft anti-militair kan zijn. Zelfs de meest orthodoxe Chineezen erkennen de noodzakelijkheid van een nationaal leger. 13)

Op de Chineesche, nieuw opgerichte universiteiten geven tal van Japanners les, duizenden Chineezen, den laatsten tijd ook Chineesche vrouwen (in 1906 — 13000) studeeren in Japan. 14) Tal van dagbladen zijn in Japansche handen of onder Japanschen invloed en zelfs de politie werd door een Japansch officier gereorganiseerd. Welk eene macht dit feit in Japansche handen legt behoeft geen betoog. Voorts zijn de

Japanners de houders van de talrijke pandhuizen en overstromen zij China met hunne goedkoope producten.

De Shanghai-correspondent voor *The Times* maakte eens de opmerking in zijne brieven, dat de Europeesche handelaren in China ook van de Japansche kooplieden verwachten, dat zij de beginselen van het „bouchido” zullen gaan toepassen bij het zaken doen.

Vóór alles is de Japanner in China kleinhandelaar, voor groote zaken ontbreekt hem vooralsnog het kapitaal. (COTES, „Signs and portents in the Far East.”)

Veel invloed op de verhouding tusschen China en Japan oefent ook de Toadboenkai uit, een bond onder hooge Japansche leiding, die zich ten doel stelt, de gele rassen nader bij elkaar te brengen en maatregelen te treffen om die rassen onafhankelijk te maken van de blanke volkeren. Tal van studenten uit Korea, Mandsjoerije, Mongolië, China, Siam, de Philippijnen en Voor-Indië zijn er lid van. Wat in dit opzicht nog te wachten is, moge blijken uit de beschrijving, die in „La lutte pour la Pacifique” van den Japanner gegeven wordt.

„Il est très difficile de saisir sur le vif et d'analyser les moyens d'influence et les méthodes de pénétration des Japonais; leur extérieur, le costume qu'ils savent adopter, l'écriture dont ils se servent, la langue qu'ils apprennent facilement, leur permettent de passer inaperçus dans les provinces les plus reculées de la Chine, là où l'Européen soulèverait une émeute, le Japonais s'installe sans provoquer d'émotion; colporteur, journaliste, barbier, photographe, marchand, il sait partout se rendre utile, bientôt indispensable; insinuant et souple, poli jusqu'à l'obséquiosité, habile à jouer les personnages les plus divers et à se glisser dans la familiarité du *Yamen* des hauts mandarins, il sait tout, il a tout vu et tout retenu; on n'a pas oublié l'histoire de cet amiral américain qui reconnut dernièrement, dans un capitaine de vaisseau japonais, son ancien cuisinier! Merveilleusement doué pour tous les métiers et tous les rôles, le Japonais est espion de naissance comme il est soldat de race, il est commerçant comme il est marin;

il a une aptitude instinctive à s'accommoder des circonstances et à plier ses desseins à leur mobilité, les vertus de sa race et de son Empereur, la gloire de son pays, il sait les faire valoir, les vanter avec tout l'art d'un voyageur de commerce passé maître en la reclame; mais ce qu'il colporte, lui, c'est la grandeur et la puissance de sa patrie, c'est sa suprématie militaire, économique, politique, son abnégation patriotique ennoblit les moyens parfois équivoques qu'il n'hésite pas à employer pour parvenir à ses fins. L'effort de tous ces Japonais, isolés, comme perdus dans l'immensité de l'Empire du Milieu, n'est incohérent qu'en apparence; tout, au contraire, aboutit à l'organisme central, au gouvernement d'où vient le mot d'ordre et l'impulsion; tout est préparé en vue d'un objet déterminé d'avance et patiemment poursuivi: l'infiltration japonaise a l'air d'un immense complot. Dans la lutte pour la vie et la prééminence politique, le Japonais se montre tel qu'il est sur le champ de bataille: lorsqu'il aborde la position dont il a reçu l'ordre de s'emparer, il reste invisible, il chemine à couvert, s'abrite derrière le moindre obstacle, ploie son corps souple aux formes du terrain, creuse, en quelques coups de bêche, un trou où il se terre et d'où il fait le coup de feu; mais le terrain une fois conquis lui appartient: on peut le tuer, on ne le fera pas déguerpir; personne ne l'a vu arriver, et cependant il est là, il s'établit sur la position et il y reste".

Voor den Europeeschen invloed is het van belang, te constateeren, dat een deel der Chineezzen de dagelijks stijgende invloed der Japanners en vooral hun arrogant optreden zeer grieft, zoodat er zich voornamelijk in Zuid-China eene partij gaat vormen, die de moderniseering wil zonder hulp van Japan en zelfs zonder eenigen vreemden invloed; kan dat echter nog niet, dan hebben zij liever hulp van Europa dan van Japan. Anti-dynastiek als deze beweging tevens is, heeft zij het oog op Engelsche of Amerikaansche bestuursinrichting.

Waar echter de Chineesche regeering in hare hervormingen de laatste jaren veel verder is gegaan dan de keizer in 1898 onder den invloed van de heftigste revolutionairen, bovendien de invloed van Japan overwegend is, mag het betwijfeld worden, of deze partij eenige kans op succes heeft. 15)

De Japanner HISHIDA zegt o. m. in zijn werk „The international position of Japan as a great power”: „Japan leert den Chineezen nationalisme, hoe hun rijk te verdedigen en het respect van andere naties te winnen. Zoo lang China niet in staat is, zich zelf te verdedigen, zal Japan met dit land sympathiseeren, het aanmoedigen en desnoods in bondgenootschap behandelen. Maar, wanneer Chineezen vijandig tegen de Westersche beschaving zouden optreden, zal Japan het Christendom bijstaan als in 1900.”

Voorts aan het einde van zijn werk: „Het is Japan's verlangen, de nationale politiek te handhaven van zijne Aziatische zusterstaten, *die nog niet aan vreemde machten onderworpen zijn*, en die te leiden naar het licht der Westersche beschaving, hetwelk het thans zelf geniet, zonder zijn nationalen stempel te hebben opgegeven.”

De schrijver van „Signs and portents in the Far East” is van meening, dat de ontbinding van China tot staan is gebracht; Rusland is verdreven, de invloed van Frankrijk en Duitschland vermindert. De Chineezen beginnen het gevaar in te zien, waaraan zij ternauwernood ontkomen zijn, zij krijgen idee van de ontzaglijke macht, die hen zoo geducht voor de wereld maakt.

Zij beschouwen Japan, Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten, die hen beschermden, met slechts weinig minder achterdocht en vijandschap dan de vijanden, waartegen zij hen beveiligden. Zij weigeren nog langer concessies toe te staan aan Europeesche ondernemers en zij maken er geen geheim van, hunne eigen zaken te willen regelen en slechts zooveel van het Westen over te nemen als noodig om den blanke het hoofd te kunnen bieden. (Zie *De Telegraaf* van 16 Maart 1907.)

Dat de hervormingsbeweging in China groote vorderingen maakt, blijkt ook uit de beperkende bepalingen, die getroffen zijn voor het opiumgebruik en het afschaffen van de gewoonte, bij een deel der bevolking in gebruik, waar de vrouwen hare voeten misvormen en de mannen het haar in eene lange vlecht dragen.

Dat de Japanners hun stijgenden invloed zouden gebruiken om hunne eigen handelsbelangen allereerst uit te breiden, was te voorzien en volkomen is hun dat gelukt, zelfs naar Kiautsjau; in de laatste jaren bedroeg dit 250 0/0; daarnaast die der Engelschen (met inbegrip der koloniën) met slechts 95 0/0. Ook werkte daartoe mede: 1e de geringe prijs der artikelen, als gevolg van de lage werkloonen in Japan 16); 2e de geringe vrachtprijzen; 3e de taal- en rasovereenkomst, die den bemiddelaar (comprador) overbodig doet zijn, en ten slotte hun juiste blik op de toekomst, die hen tijdig deed zorgen, volkomen op de hoogte te komen van de commercieele toestanden bij de op Azie handeldrijvende mogendheden, wat omgekeerd niet geschiedde. (Van 1895—1901 bezigde Japan hiervoor 125 agenten).

De tonneninhoud der op China handeldrijvende Japansche schepen vermeerderde van 1897—1903 met 1200 0/0, de Engelsche slechts met 13 $\frac{1}{3}$ 0/0, daarentegen de Duitsche met 440 0/0. Het aantal handelshuizen vermeerderde ook hoofdzakelijk ten voordeele der Japanners, n.l. van 1890—1904 van 18 tot 650, dat der Engelschen van 327 tot 436, der Duitschers van 80 tot 173 en der N.-Amerikanen van 34 tot 106.

Voor al echter op het gebied der rivier- en kustvaart in China wordt den Europeeschen handelaren door de Japanners ernstige concurrentie aangedaan. Merkwaardig is het, te constateeren, dat de Engelsche bondgenooten de eerste slachtoffers zijn, zelfs in Z.-Mandsjoerije en ook in Formosa; hier hebben de Japanners alle handelshuizen van andere natiën verdrongen.

De Shanghai-correspondent van *The Times* maakte hierop zijne lezers reeds herhaaldelijk opmerkzaam en publiceerde o.a.

het volgende : In 1900 bedroeg de tonneninhoud van Japansche schepen in de haven van Tientsien 52.189 in 1904 — 162.500 en in de eerste 8 maanden van 1906 — 240.000. De invoer van Engelsche en Amerikaansche goederen verminderde zeer aanzienlijk.

Twee groote scheepvaarttrusts zijn onlangs gevormd met kapitalen van 20 en 13 millioen gulden; de eerste voor de vaart in O.-Azië, de tweede voor de riviervaart in China, vooral in het Yangtsegebied, het deel van China, waarvan Engeland zoo gaarne een tweede Egypte had gemaakt.

Het fnuiken van den Russischen invloed in N.-China en aan het Chineesche hof, van den Engelschen invloed in Midden-China 17) en de boycot van de Amerikaansche goederen (70 %o vermindering van den invoer) mag wel een enorm succes voor de Japanners genoemd worden.

„Chaque jour”, zegt PINON, „grandit l'influence du Japon, elle a pour corollaire la haine des étrangers!”

Dat het Japan finantieel zeer goed gaat, blijkt wel uit het feit, dat het, niettegenstaande de oorlogsonkosten zeer groot waren en eene oorlogsvergoeding door Rusland niet betaald werd, toch in staat is, zijne weermiddelen aanzienlijk uit te breiden, 18) terwijl handel en nijverheid steeds grooter vlucht nemen.

Billijkheidshalve moet er hier op gewezen worden, dat het Japansche volk zich groote offers getroost om den gunstigen finantieelen toestand te bestendigen. Ten behoeve van de uitgaven voor de vloot werden in 1905/06 geheven :

op het reizen	3.2 millioen	} Yen belasting.
op de successie	4.3 „	
op het zout	16.3 „	

Op nog eene quaestie van belang moet ik kort de aandacht vestigen. Waar de heerschende dynastie in China niet van zuiver Chineesche afkomst is, doch uit Mandsjoerije stamt (Mandsjoe-Tartaarsch) 19) waardoor zij bijna even ver van de zuivere Chineezzen afstaat als de Japanners, werden immer en worden nog aanhoudend pogingen aangewend om een zuiver

Chineesch vorstenhuis op den troon te krijgen. Velen hopen, dat dit gebeuren zal, als de Keizerin-weduwe (die in 1898 den Keizer de teugels van het bewind ontnam) komt te overlijden, wat, met het oog op haar hoogen leeftijd, als 't ware dagelijks verwacht kan worden. Zelfs is er eene partij, die wenscht, dat de Mikado de nieuwe heerscher over China zal zijn, welke partij, in verband met den overheerschenden invloed van Japan, vrij veel aanhangers telt.

Ten slotte zij nog melding gemaakt van het feit, dat eene Chineesche commissie naar Europa werd gezonden om de staatsinstellingen te bestudeeren tot voorbereiding van de invoering van een parlement en eene grondwet en voorts, dat China den douanedienst, die sinds 1864 onder Sir ROBERT HART in Engelsche handen was, aan zich trok, door 2 Chineesche commissarissen voor invoerrechten te benoemen in betrekkingen, welke boven de zijne staan; Sir HART gaat thans met verlof, vermoedelijk, om nooit terug te keeren.

NOTEN HOOFDSTUK 5.

1) Wie hiervan meer wil weten, verwijs ik o. m. vooral naar: „Het beleg van Port-Arthur” van R. W. NÖRREGAARD, correspondent van *The Daily Mail*; naar het uitstekende werk „Mukden” (La battaglia di Mukden) van L. BARZINI, correspondent van een Italiaansch blad (*Corriere della Sera*); naar „A Staff-Officersscrapbook” van den Engelschen Generaal J. HAMILTON (2 deelen), naar „Der russ. jap. Krieg: Urteile und Beobachtungen von Mitkämpfern”, 1e serie, en ook naar E. COTES, „Signs and portents in the Far East”.

2) Het Engelsch-Japansche verdrag van 2 Aug. 1905, den 26en Sept. te Londen openbaar gemaakt, is volgens *Nauticus* 1906: „ohne Zweifel zu den Fundamenten der augenblicklichen Weltlage zu rechnen”.

„Es lässt sich unschwer erkennen, dass dieser Vertrag englischerseits wesentlich in der Absicht geschlossen worden ist, militärische Sicherheit für Indien zu gewinnen für den Fall, dass die Streitkräfte Grossbritanniens in Europa in Anspruch genommen sein sollten. Dementsprechend besagt die Einleitung: die Ziele des Vertrages seien die Befestigung und die Aufrechterhaltung des allgemeinen Friedens in Ostasien und Indien,

und die Erhaltung der gemeinsamen Interessen aller Mächte in China durch die Sicherung der Unabhängigkeit und Integrität Chinas, sowie des Prinzips der Gleichberechtigung des Handels aller Nationen; ferner die Aufrechterhaltung der Gebietsrechte Großbritanniens und Japans in Ostasien und Indien und die Verteidigung ihrer besonderen Interessen in diesen Gebieten. Durch die Einbeziehung Chinas als Objekt in diesen englisch-japanischen Vertrag empfing Japan von England gewissermaßen Garantien für seine im Frieden von Portsmouth mit Rußland getroffenen Abmachungen".

„Artikel 1 des Vertrages stipuliert, dasz die beiden Regierungen, wenn immer ihre vorstehend bezeichneten Rechte und Interessen gefährdet sind, gemeinsam die Masznahmen erwägen werden, die zur Wahrung dieser Interessen zu ergreifen seien".

„Artikel 2 bestimmt, dasz, wenn infolge eines nicht herausfordernden Angriffs oder eines aggressiven Vorgehens, das irgendwo seitens irgendwelcher Macht oder Mächte erfolgen mag, einer der beiden vertragsschließenden Teile in der Verteidigung seiner Rechte und Interessen in einen Krieg verwickelt werden sollte, der andere Teil dem Verbündeten sofort zu Hilfe kommen und mit ihm den Krieg gemeinsam führen, sowie im wechselseitigen Einvernehmen Frieden schlieszen werde".

„Artikel 3 betrifft die Anerkennung der vorherrschenden politischen, militärischen und wirtschaftlichen Rechte Japans in Korea, sowie aller Masznahmen, die Japan zur Ausübung und zum Schutz seiner Interessen zu treffen für geeignet und notwendig erachten mag".

„In Artikel 4 erkennt Japan das Recht Großbritanniens an, „in der Nähe der indischen Grenzen" solche Maszregeln zu ergreifen, die nötig sein mögen, um die indischen Besitzungen zu schützen. Es ist dies der erste Fall, in welchem England sich genötigt sieht, mit einer anderen Macht über den Schutz Indiens zu paktieren. Gleichzeitig liegt darin eine weitgehende Anerkennung der Machtstellung Japans in Asien. Bis zum Jahre 1904 würde es wahrscheinlich einen Sturm der Entrüstung in England erregt haben, wenn eine englische Regierung urkundlich erklärt haben würde, dasz sie es für nötig erachte, die Zustimmung Japans zur Ergreifung von Schutzmaszregeln für Indien einzuholen. Es ist ganz unvermeidlich, dasz durch diese Vertragsbestimmung Japan in den Augen der Indier zur Höhe der asiatischen Vormacht erhoben worden ist".

„Artikel 5 besagt: Beide Teile kommen überein, dasz keiner, ohne die andere Macht zu befragen, in besondere Abmachungen eintreten wird, die den in der Einleitung des Abkommens bezeichneten Zielen nachteilig sein könnten. Damit verzichtet England auf Abkommen mit anderen Mächten, soweit diese nicht die Zustimmung Japans gefunden haben; selbstverständlich ist aber damit auch für Japan jede Extratour mit Rußland untersagt, und man sieht immerhin aus diesem Artikel, dasz die herzliche Freundschaft nicht frei ist von einem starken Einschlag herzlichen Misztrauens".

„Artikel 6 bestimmt, dasz im Falle eines russisch-japanischen Krieges Groszbritannien es übernimmt, strenge Neutralität zu wahren, und Japan, im Falle es ausserdem noch von einer anderen Macht angegriffen wird, zu Hilfe zu kommen. Dieser Artikel steht in einem ganz ausgesprochenen Gegensatz zu Artikel 2, in welchem ausdrücklich stipuliert ist, dasz im Falle eines Kriegsausbruches der andere Teil dem Verbündeten „sofort zu Hilfe zu kommen und den Krieg gemeinsam zu führen habe“. Da für Japan ein anderer Krieg als mit Ruszland, China oder Amerika kaum im Betracht kommt, so ist es bemerkenswert, dasz England sich in Bezug auf Ruszland von dem Bündnisvertrage insofern frei macht, als er für diesen Fall freie Hand behalten und Japan nur dann zu Hilfe kommen will, wenn Ruszland die angriffsweise Unterstützung einer anderen Macht finden sollte, die nach Lage der Dinge wohl ebenfalls nur China oder Amerika sein könnte. Das Rusland verbündete Frankreich wird sich schwerlich auf solche Dingen einlassen, es ist ja auch mit England durch eine Entente verbunden; ein Angriffskrieg Deutschlands gegen Japan aber braucht überhaupt von keinem verständigen Menschen in Betracht gezogen zu werden“.

„Artikel 7 ordnet Beratungen der beiderseitigen Militär- und Marinebehörden zur Vorbereitung des zu leistenden Beistandes an, und zwar sollen diese mit einander von Zeit zu Zeit in Verbindung treten, wodurch gewissermaszen verbürgt ist, dasz die zu treffenden Masznahmen den Anforderungen der wechselnden Situationen entsprechen“.

„Artikel 8 setzt für den Vertrag eine Dauer von zehn Jahren fest, doch soll er mit einjähriger Aufkündigung aufgehoben werden können“.

3) Tien dagen na de nederlaag der Russische vloot bij Tsoesjima deelde de President der Vereenigde Staten aan de beide oorlogvoerende partijen mede (8 Juni) dat hij het oogenblik voor de inleiding van vredesonderhandelingen gekomen achtte.

4) „Ruszlands Zugeständnisse erstreckten sich im wesentlichen auf die Halbinsel Liautung mit Port-Arthur und Dalny. Es war dies formell keine Gebietsabtretung, sondern die Übertragung einer Pachtung, durch welche das chinesische Eigentumsverhältnis Japan gegenüber völkerrechtlich festgestellt wurde. Aus demselben Grunde konnte Ruszland sich zur Abtretung der chinesischen Ostbahn (Karbin—Port-Arthur) verstehen“.

„Die einzige wesentliche Konzession, welche Ruszland auf dem Asiatischen Kontinent machte, war somit die Anerkennung des japanischen Protektorats in Korea“ (*Nauticus* 1906).

5) „The climate is undoubtedly one of the finest and healthiest of the world. Foreigners are not afflicted by any climatic maladies. A Korean winter is absolutely superb“.

„From the middle of September till the end of June, there are neither extremes of heat or cold to guard against“. (A. LITTLE, „The Far East“).

Bij eene grootte als Frankrijk bezit het slechts 10 millioen zielen. Rijst is het hoofdvoortbrengsel.

6) Zie *Nauticus* 1904, het hoofdstuk „Der Robbenfang der Gegenwart”.

7) „D'un seul coeur boycottons les marchandises américaines”, was volgens PINON op zekereren morgen in geheel Kanton aangeplakt.

8) Eerst voor 14 jaren begon de Japansche emigratie naar de Vereenigde Staten met 63 zielen. Twee jaar later gingen er 48, in 1901 reeds 5269, in 1902 - 14270 en in 1903 - 20000.

De laatste jaren zenden deze Japanners tot 10 millioen Yen (2 $\frac{1}{2}$ fr.) per jaar naar hun vaderland. In 1906 kwamen op Hawaii alleen bijna 2000 Japanners, deels op weg naar de Vereenigde Staten.

Welke afmetingen de immigratie van den gelen arbeider overigens aangenomen heeft, moge blijken uit het volgende:

Van 1876—1901 verlieten China (het Z. deel) 4.850.000 volwassen menschen, terwijl er 4 millioen terugkeerden.

Singapore is de grootste Chineesche koeliemarkt; de uitvoerhavens zijn vooral Swatow, Amoy en Hongkong; voorts Kioengsjau („Report of the commissioners appointed to enquire into the State of Labour in the Straits”).

Slechts 5 0/0 der immigranten zijn vrouwen; voor $\frac{1}{5}$ prostitutees (NORMAN, „The peoples of the Far East”).

Jaarlijks worden door terugkeerende koelies p.m. 90 millioen mark in Z. China gebracht. („Die überseeischen Auswanderung der Chinesen”).

Volgens den directeur van de statistieke afdeeling van het zeetolkantoor te Shanghai echter zelfs 150—400 millioen mark.

9) A Pékin, les chaises des hauts mandarins ne s'arrêtent nulle part plus souvent qu'à la poste de la légation du Japon, les consuls japonais deviennent les conseillers les plus écoutés des gouverneurs: ils savent prendre habilement un rôle de protecteurs amicaux et d'initiateurs désintéressés; partout ils répandent l'idée que les affaires de la race jaune ne regardent que les Jaunes: ils sont les champions de l'indépendance des peuples jaunes aussi bien dans le domaine politique que dans le domaine économique. (PINON).

10) 5000 K.M. spoorlijn zijn reeds gereed; 1200 K.M. zullen het eerlang zijn; 5300 K.M. telegraaf werd gelegd („La Chine novatrice et guerrière”).

11) Eene marine-academie wordt opgericht te Tientsien, marinescholen te Nanking, Woetsjau, Toetsjau en Kanton, eene kanonnen- en gewercgieterij te Haujang, eene ijzer- en staalgieterij te Hankow.

12) In de Duitsch-Aziatische vereeniging deed een Duitsch generale-stafofficier o. m. de volgende mededeeling, die op authentieke bronnen berust.

„De invloed der Japanners is overheerschend bij de reorganisatie van het Chineesche krijgswezen. De voor kort nog hoog in aanzien staande Duitse instructeurs werden: „rücksichtslos aus ihrem Stellungen ver-

drängt". Het plan is, 36 divisieën op te richten binnen 15 jaren. De tegenwoordige sterkte bedraagt reeds 130000 man — Noorderleger — onder bevel van den gouverneur van de provincie Chili, Ynenshikai. Deze is eerst 50 jaar oud en stamt uit eene militaire familie; hij beschikt over schitterende gaven en staat hoog in aanzien bij de Japanners. Men schrijft hem zelfs den wensch toe, na den dood der Keizerin, hare plaats op den troon in te nemen. Beweerd wordt (PINON) dat tijdens de Boksertroebelen een tweetal Europeesche mogendheden hem haar steun hadden toegezegd, voor het geval dat de Chineesche troon toen vacant zou zijn gekomen.

Volgens het *Militär Wochenblatt* hadden in 1906 „zum ersten Male auch die Truppen von Nanking ihre Manöver" (3 regimenten infanterie, 2 eskadrons, 2 batterijen, 2 pioniercompagnieën, $\frac{1}{2}$ geneeskundige sectie).

„Wenn die Manöver im N. Chinas, welche in bedeutend grösseren Umfange abgehalten wurden, in so fern mit vollem Recht japanische und nicht chinesische genannt wurden, als bei allen die Helden von Mukden und Liaojang aktiv vertreten waren, so kann man die am Jangtze abgehaltenen als rein chinesische bezeichnen.

Das Offizierskorps ist ein sehr junges, jeden einzelnen beseelt ein heiliger Eifer für die Sache, der sie dienen. Wenn man berücksichtigt dasz die Neuorganisation vor unmehr etwa Jahresfrist stattgefunden hat, so wird man von den erzielten Resultaten nur mit Hochachtung sprechen. Das Mannschaftsmaterial kann, wenn man einen entsprechenden Maszstab anlegt, als ein gutes bezeichnet werden.

Bewaffnet sind Infanterie und Pioniere mit dem japanischen Gewehr 92 Kal. 6 $\frac{1}{2}$, die Kavallerie hat Sabel und Karabine, die Artillerie ein im Shanghaier Arsenal hergestelltes Gebirgsgeschütz Kal. 7 c.M." (*Militär Wochenblatt* 1907, Jan.).

13) Zie hiervoor vooral „La Chine novatrice et guerrière" van Capitaine D'OLLONE, 2e partie, Chap. III, Organisation militaire.

14) Welken omvang de organisatie van het onderwijs genomen heeft en in welke richting het gegeven wordt blijkt uit een artikel in *De Telegraaf* (21 Jan. 1907) waarin de bekende auteur en Chineesche tolk H. BOREL het Chineesche onderwijs op Java bespreekt.

Het „Algemeen Chineesch verbond" op Java stelt zich ten doel om eenheid te brengen in het Chineesche onderwijs, waarvoor men één (zoo noodig meer) inspecteur uit China liet komen, door tusschenkomst van den onderkoning van Kanton, een „quite up to date" Jong Chinees.

De Heer BOREL bezoekt verschillende scholen en vertelt daar o. m. van: „Zoo'n Chineesche school doorwandelend, treffen 't allereerst de groote kaarten van China en Japan, en de wereldkaarten, waarin met verschillende kleuren de wereldrijken zijn aangegeven. Het Chineesche schoolkind — vroeger kende 't nauwelijks zijn eigen provincie — beseft nu levendig, hoe enorm groot zijn vaderland is, en hoe klein de westersche rijken, die China zoo lang hebben geplagd en vernederd. Een kaart van Mand-

sjoerije dient om het te leeren, hoe — niet alleen Japan-Rusland — maar hoe het Oosten het Westen versloeg.

Met dezen oorlog begint op de Chineesche scholen thans het onderwijs in de geschiedenis, en terecht, want begint hier niet de nieuwe geschiedenis van China, dat sinds eeuwen géén of een diep vernederende geschiedenis heeft bezeten?

Vroeger had het Chineesche kind geen Ahnung van de wereld buiten de Chineesche provincie, waarin 't leefde. De wereldkaarten (in Japan gedrukt), in 't Chineesch, leeren het nu, hoe de verhouding is tusschen de grootten van China en de andere wereldrijken, en de geschiedenis leert het, hoe het kleine Japan het groote Rusland overwon.

Toen ik binnenkwam was de klasse juist bezig een opstel op de lei te maken, over een opgegeven onderwerp. Ik verzeker u, dat het moeilijk is, zelfs voor een Chinees, dat aanleeren der karakters, laat staan, een opstel te maken. Ik boog mij over een sijn poppetje van een Chineezinnetje, en keek op haar lei. Het onderwerp? De opkomst van 't Middenrijk (China), pas plus ni moins. Het was voor een kind, dat, hoorde ik, pas 11 jaar was, merkwaardig goed gesteld. Het begon met den Russisch-Japanschen oorlog, s'il vous plait, hoe Japan den „Go-Lo-Sü (Rus) versloeg, hoe het dit doen kon, omdat het zich georganiseerd had, hoe China hier een voorbeeld aan moest nemen, en niet langer achterblijven bij véél kleinere rijken uit het Westen, enz. Ik twijfelde, of het niet was gedictieerd, nam daarom leien van andere leerlingen. Neen, ze waren alle anders, over 't zelfde onderwerp, maar anders gesteld. Maar Japan en Rusland kwamen in alle voor. De Russisch-Japansche oorlog is dus blijkbaar in ieder Chineesch kinderhart gegrift, en het denkt er aan, gloeiender dan onze kinderen op de lagere school aan den tachtigjarigen oorlog.”

15) Het volgende liedje, dat op sommige scholen wordt geleerd in de provincie Kiangsou, werpt daarop ook een eigenaardig licht.

„Je prie pour que mon pays devienne ferme (en ses frontières) comme le métal; qu'il surpasse l'Europe et l'Amérique, qu'il subjugué le Japon; que ses armées de terre et de mer se couvrent d'une gloire éclatante; que sur toute la terre flotte le radieux étendard du Dragon, que prochainement l'universelle maîtrise de l'Empire s'étende et progresse. Ne disons pas que sa vénérable grandeur a été en vain affligée; l'Inde est éteinte comme puissance; l'Empire de Perse est fini. Faites que notre Empire, comme un lion endormi qui soudain s'éveille, se précipite en rugissant dans l'arène des combats”.

16) „Les salaires, bien qu'ils aient augmenté dans ces dernières années sont restés très bas; parmi les mécaniciens, très rares sont ceux qui gagnent 1 yen à 1 yen 70 sen par jour (1 yen = 2 fr. 55), leur salaire moyen est de 1 fr. 50 à 3 francs. Ce sont les ouvriers les mieux payés. Les plus habiles tisseurs d'Osaka n'arrivent à gagner que de 35 à 40 sen,

et la moyenne ne gagne que 18. Quant aux enfants on ne les paye que 8 à 10 sen par jour.

L'exploitation de la femme reste une des plaies morales et sociales du Japon" (G. WEULERSSE, „Le Japon d'aujourd'hui”).

17) „While the northern basin (Ho) is of the greatest historical interest as the early home of the Chinese race and the seat of their ancient literary activity in its classical period. Yet the middle basin (Jangtse) holds the chief modern interest as the richer commercially and the seat of the endless roll of produce derived from the fertile, richly watered sub-tropical region, rendered accessible to outside commerce by the finest of the world's great rivers — the Jangtse.

The valley of this river is to China, what the valley of the Mississippi and Missouri rivers is to N. America or the valley of the Amazone to S. America. In each case it is the heart of a continent inhabited by 180.000.000 people”.

Rijst, thee, zijde en subtropische gewassen zijn er overvloedig, terwijl in het basin van den Ho gerst en boekweit groeien. Door het kappen der bosschen is op het laatste product, als afhankelijk van den regen, niet altijd te rekenen, waarvan dan hongersnood — als thans — het gevolg is.

18) Voor oorlog en marine werden dit jaar 190 millioen yen (2½ fr.) op de begrooting gebracht.

Terwijl Japan vóór den oorlog met Rusland beschikte over 13 divisien, heeft het er nu reeds 19, terwijl het doel is, er 21 te hebben, vormende 10 legerkorpsen en 1 gardedivisie, totaal sterk ruim ½ millioen soldaten.

Bovendien wordt beschikt over een gelijk getal reservetroepen, benevens 100.000 koelies (draggers).

19) Aan deze dynastie ging de zuiver Chineesche dynastie Ming van 1368—1644 vooraf, die eene Mongoolsche vervangen had.

6.

Thans dient de vraag beantwoord te worden, voor zoover dat van een leekenstandpunt mogelijk is, 1e welke kans bestaat er op het oogenblik of in de naaste toekomst voor een oorlog in O.-Azië, en 2e welke is voor Nederland de kans, daarin betrokken te worden ?

Allereerst dient dan geconstateerd te worden, dat de R.-J. oorlog geen Elzas-Lotharingen tusschen de beide partijen heeft gelaten. Hoe ernstig Rusland ook getroffen moge zijn, eene levensquaestie is er niet mede gemoeid geweest en het

naaste gevolg zal vermoedelijk zijn, dat het zijne oude, beproefde politiek in O.-Azië voortzet, d. w. z. dat het zijn invloed in Midden-Azië ongemerkt, doch rusteloos tracht uit te breiden. Doet het dat echter op eene voor de Engelsche belangen hinderlijke wijze, binnen den E.-J. tractaatstermijn, dan zal het andermaal den geduchten Japanschen infanterist tegenover zich vinden. Veel kans bestaat daarop voorloopig niet, in verband met den nog hoogst onrustigen binnenlandschen toestand in Rusland, en omdat de expansie-eigingen naar den Stillen Oceaan meer militair en politiek dan commercieel en nationaal waren.

Eene tweede belangrijke quaestie moet geconstateerd worden, n.l. het feit, dat Engeland, na het nieuwe verbond met Japan, allengs zijne slagschepen in den Indischen en Stillen Oceaan naar Europa heeft teruggetrokken en daar drie sterke vloten formeerde met Malta, Gibraltar en Portland (Zuidkust van Engeland) als bases; terwijl het na de „entente” met Frankrijk nog een pas verder ging en 4 vloten formeerde, waarvan er drie in het moederland hare basis hebben; zijne bezittingen beschermt het met kruisers. 1) Voorts moet ik er nog op wijzen, dat Engeland den laatsten tijd de inrichting van Singapore als oorlogshaven krachtig ter hand heeft genomen. Met welk doel dit geschiedt is eene rationeele, doch moeilijk te beantwoorden vraag.

Op het oogenblik toch heeft in Oost-Azië alléén Japan eene vloot van beteekenis en mogelijk, over een kwart eeuw misschien, China. De Ver.-Staten kunnen in O.-Azië eerst aan eene krachtige vloot gaan denken na de voltooiing van het Panamakanaal, dat ook nog in de toekomst ligt en na afwerking van hun zeer ruim opgezet vlootprogram, terwijl zij dan voorts nog moeten zorgen voor voldoende en geoeffend personeel. 2)

Waar nu bovendien tot dat oogenblik de wegen naar Oost-Azië volkomen beheerscht worden door Engeland en voorloopig geene Europeesche mogendheid in staat geacht kan worden, in Azië eene krachtige vloot te onderhouden, 3) is de veronderstelling niet gewaagd, dat Engeland het oogenblik voorziet,

waarop het met zijne gele vrienden in conflict komt. De ligging van een zeer sterk Singapore, op de grens van den Stillen en den Indischen Oceaan, zou kunnen beduiden: Japan meester van den Stillen-, Engeland van den Indischen Oceaan.

Aanleiding tot een conflict in O.-Azië kan zijn de nog steeds verre van vriendschappelijke betrekking tusschen Amerikanen en Japanners, waarvan de oorzaken reeds werden aangegeven.

Zooals de dagbladen vermeld hebben, blijft het bezoek van het Japansche eskader aan San-Francisco dit jaar, met het oog op dien toestand, dan ook achterwege.

Hoezeer ook Japan in O.-Azië den militairen toestand volkomen beheerscht en hoe gunstig een verloop zijne finantieele moeilijkheden ook hebben, voor een oorlog met de Ver.-Staten zou het waarschijnlijk veel geld behoeven, wat voornamelijk Engeland in staat is te geven, doch niet licht geven zal, omdat zijn dierbare neef van over den Oceaan dan de zeer groote kans zou loopen, gevoelig geslagen te worden, wat tevens de genadeslag zou zijn voor den Europeeschen invloed in O.-Azië.

De Ver.-Staten beginnen den laatsten tijd zeer veel aandacht te schenken aan het beschermen van hunne belangen in en nabij den Stillen Oceaan. Niet alleen neemt hun aantal vechtschepen daar in aantal toe, groote sommen zijn toegestaan voor de bevestiging van de vlootstations; op het eiland Guam (9,65 millioen dollars); in de Subigbaai, op Luzon ($2\frac{1}{4}$ millioen); in de Manillabaai ($6\frac{1}{4}$ millioen); in de Pearlbay (Sandwichs-eilanden) benevens voor het Panamakanaal (5 millioen).

Overigens dient geconstateerd te worden, dat de handelsbetrekkingen tusschen de Ver.-Staten en Japan enorm uitgebreid zijn.

In 1904 bedroeg de invoer in Japan $817\frac{1}{2}$ millioen francs en de uitvoer 746 millioen, totaal $1\frac{1}{2}$ milliard. Hiervan bedroeg het aandeel van Azië 762,7 millioen, van Europa 426,9 millioen en van de Ver.-Staten 341,5 millioen.

Met het oog hierop zegt een Duitsch schrijver: „hätte

Japan gröszeren Wert zu legen auf die Pflege seiner Beziehungen mit N. America."

Vooral van beteekenis in deze aangelegenheid is het feit, dat Japan een deel van zijne overbevolking kan zenden naar het Aziatisch continent en Z. Sachalin; 4) eene zeer ernstige, moeilijk te bezweren aanleiding tot een oorlog is daardoor uit den weg geruimd, voor de naaste toekomst althans.

Een feit is het toch, dat het bebouwbare deel van Japan zoo klein is, dat op eene dergelijke oppervlakte in Europa slechts 5 millioen menschen kunnen bestaan.

Wordt de levensstandaard van het Japansche volk echter hooger, wat bij toenemende welvaart te verwachten is, dan zal de behoefte aan expansie weër toenemen. Zoo lang China geen bezwaar maakt of kan maken, dat Japan een deel van zijn vroeger bezit gebruikt voor zijne overbevolking, loopen de Europeesche koloniën en die van de Ver.-Staten weinig gevaar; anders wordt dit echter, wanneer China op den duur in dit opzicht van opinie verandert en ook, wanneer gebeuren mocht, wat de couranten thans melden, n.l. dat met de Ver.-Staten onderhandelingen gaande zijn om de Japansche kinderen op de Amerikaansche scholen toe te laten, doch de immigratie van Japanners naar de Ver.-Staten te doen eindigen.

De vraag hoe China zich ontwikkelen zal, is dus ook hiervoor van groot belang, waarop ik dadelijk nog terugkom.

Een oogenblik slechts vraag ik uwe aandacht voor Japan als koloniale mogendheid. Dit werd het na den vrede van Simoneseiki, toen het de Chineesche bezittingen Formosa en de Pescadores verwierf. De laatste eilandengroep heeft v.n. waarde uit een militair oogpunt, gelegen als zij is in de druk bevaren passage tusschen Formosa en den vasten wal; het varen O.-waarts van Formosa toch wordt om de plotseling veranderende, dikwijls ongunstige weersgesteldheid zoo mogelijk vermeden. Een zeer gunstig marinestation — Makung — wordt er gevormd door de eilanden Panghu en Fisher, 5) wat

vooral daarom van belang is, omdat op Formosa alleen Kelung, op de N.-kust, ten koste van veel geld, tot eene eenigszins bruikbare handelshaven kon' worden vervormd, waarmede reeds aangevangen werd.

Aanvankelijk hadden de Japanners veel troepen noodig om de talrijke, in opstand gekomen en van den vasten wal uit steeds versterking ontvangende Chineesche bevolking tot rede te brengen. Ondanks het feit, dat de beste Japansche troepen er heen gezonden werden, krijgt men bij het bestudeeren van hunne krijgsbedrijven niet den indruk, als van hunne wapengevooten uit den oorlog 1894/1895 en 1904/1905; het tropisch klimaat en vooral de hardnekkige koortsen hebben den Japanschen soldaat evenzeer afgemat als zijne blanke wapenbroeders in de Philippijnen. Nog kwam daarbij, dat aanvankelijk de Japanners zeer onactief optraden, waardoor het verzet steeds heftiger werd. Gedurende de eerste jaren bleef het absoluut onveilig op het eiland.

Pogingen der regeering om nederzettingen van Japansche kolonisten op het eiland te vormen en daaruit soldaten te trekken, mislukten eveneens. Eerst de steeds grooter wordende moeilijkheid om naar Californië en Australië te emigreeren, deed deze pogingen ten slotte eenigermate slagen.

Nog begingen de Japanners de fout, zich de taal der inboorlingen niet eigen te maken, zoodat zij van tusschenpersonen afhankelijk waren, die meestal weinig betrouwbaar bleken. Wreede en willekeurige behandeling der inboorlingen was hiervan het gevolg en méér dan eene winstgevende kolonie werd Formosa een lastpost 6). Eerst de laatste jaren is in dezen toestand eene gunstige verandering gekomen, toen de chef van den staf van de Japansche legers in Mandsjoerije, de onlangs overleden Generaal KODAMA, tot gouverneur van Formosa werd benoemd. Onder de voortbrengselen neemt rijst eene voorname plaats in, terwijl de uitgebreide kostbare bosschen, welke kamfer leveren en waarvan er vele door de bewoners uitgeput zijn, onder gouvernementaleiding zijn genomen.

De gemeenschapsmiddelen op het eiland zijn nog zeer onvoldoende, hoewel reeds aanzienlijk verbeterd. Niettegenstaande Japan het reeds tien jaren bezit, is het dit overigens zoo energieke volk tot op heden niet mogen gelukken, er van te maken, wat de naam aangeeft, wat het zijn moest, n.l. „The beautiful.” 7)

Heeft Japan met dit eiland als kolonie nog geene gunstige resultaten bereikt, met het oog op zijne ligging, bij uitstek gunstig, zoowel strategisch als tegenover Z-China, waar Japan, reeds vóór den Mandsjoerischen oorlog, de grootste belangen had, is het toch een waardevol bezit.

Betwijfeld mag echter worden of Japan, na de op Formosa opgedane ervaring, er zoozeer naar haakt, thans nieuwe koloniën onder de keerkringen in zijn bezit te krijgen, tenzij gebrek aan voedingsmiddelen voor zijne snel in aantal toenemende bevolking het daartoe dwingt, dan wel indien het door de inheemsche bevolking als bevrijder ter hulp geroepen wordt; nog, als het in China geen ruim afzetgebied meer vindt, ten slotte als het aan het bezit van koloniën evenveel waarde hecht als onlangs bij monde van den nieuwen «Kolonial Director B. DERNBURG (Zie „Zielpunkte des deutschen Kolonialwesens”) door de Duitse regeering werd verkondigd.

Herhaaldelijk werd en wordt nog beweerd, dat Japan begeerige oogen slaat op de Philippijnen, op Cochin-China en ook op onze Indische bezittingen. Wat betreft Cochin-China, wordt dit beslist ontkend in het meer aangehaalde werk „L'empire du Soleil levant,” geschreven door den Japanner Baron SUYEMATZU, welk werk de bestudeering overwaard is. Zooals wij echter gezien hebben, is het doel der Philipino's, een zelfstandigen Staat te vormen, waartoe de V.-Staten het den weg banen.

Zou Japan zich dus van deze eilanden meester willen maken, dan moet het eerst de Amerikanen en daarna mogelijk nog de inboorlingen bestrijden en wij zagen reeds, hoeveel moeite de Amerikanen daarmee hadden en welke inspanning het Japan kostte om Formosa tot rust te brengen.

De sympathiën der Philipino's zijn echter meer Japansch dan Amerikaansch; de Tagalen houden zich voor afstammelingen der Japanners. Bij het bekend worden van het vredesverdrag van Portsmouth zonden de studenten van Manilla telegraphisch een gelukwensch aan den Mikado, omdat het gele ras het blanke had geslagen.

Waar het Japan echter vóór alles te doen is om het in ontwikkeling zijnde China in elk opzicht te beheerschen, met het oog op de ontzaglijke voordeelen, die het zich daarbij bezorgt, is het bezit der Philippijnen voor dit rijk eene belangrijke quaestie, bijna even belangrijk als het bezit van Achter-Indië, beide ook uit een strategisch oogpunt.

Deze laatste gewesten hebben voor Japan nog meer waarde, omdat het er andermaal vasten voet door krijgt op den vasten wal en het Chineesche rijk dan ook in het Z. door Japan beheerscht wordt. Bovendien is de ras-overeenkomst tusschen de Japanners en de bewoners van Achter-Indië grooter dan tusschen Japanners en Philipino's.

Nog hebben de Fransche bezittingen in Indo-China buitengewone geschiktheid voor de rijstcultuur, terwijl immigratie door de geringe bevolking mogelijk is.

Reeds op het einde der 16^e eeuw hadden de Japanners het oog gevestigd op Achter-Indië en den Maleischen archipel. Veel vroeger echter waren zij reeds Chineesch bezit en de vraag is ook hier weër: „wat zal er van China worden?”

Een oogenblik moeten wij daar dus nog bij stilstaan.

Alle schrijvers zijn het er over eens, dat de toekomst van O.-Azië afhankelijk is van de ontwikkeling van China, waarvan de schrijver van „The Far East” (A. LITTLE) zegt: „Tien-Hia, 8) the most valuable, the most important as well as the most interesting portion of the Far East, the great empire, a world in itself and during several millennia a world to itself,” en waarvan de schrijver van „La Chine novatrice et guerrière” aanteekeent: „Aucun pays n'a été en proie à plus de révolutions, et n'a subi plus de bouleversements dans son gouvernement, il a fait en politique l'expérience de tons les systèmes, depuis

le socialisme jusqu'à la tyrannie, il a connu toutes les doctrines philosophiques; ses moeurs et ses coutumes ont été profondément altérés. (HENRI CORDIER, *Revue de l'Histoire des Religions*, 1880.)

Van oudsher zijn de Chineezzen een oorlogzuchtig volk 9); eerst de heerschende dynastie — die in 1650 als vreemdeling op den troon kwam — achtte het noodig, ten einde zich staande te houden, het militarisme op den achtergrond en de geleerde wereld op den voorgrond te plaatsen.

Alleen de stadhouders der provinciën werden Mandsjoetroepen toegevoegd, die echter uitsluitend bevelen ontvingen van den Keizer. Hoe hoog echter het militaire element nog ruim een eeuw geleden stond aangeschreven, moge blijken uit het feit, dat de generaal, die Turkestan op nieuw aan het Chineesche rijk toevoegde, bij zijne terugkomst op 10 mijlen afstands van de hoofdstad door den Keizer werd verwelkomd, die hem daartoe tegemoet was gegaan; bij de feesten werd den generaal de eereplaats gegeven, als in het oude Rome gebruikelijk was.

Immer, wanneer het bestuur in handen was van een energiek vorst — wat o.a. het geval was gedurende de eerste anderhalve eeuw, dat de tegenwoordige dynastie aan het roer zat, trokken de Chineezzen over de grenzen om hun gebied uit te breiden. Mandsjoerije, Mongolie, Turkestan, Tibet, Nepal, Burma en Cochin-China werden onderworpen, 10) gingen onder zwakke vorsten weër verloren en werden hernomen onder krachtige heerschers. Zelfs over zee voeren zij om de Philippijnen, den Soenda-archipel en Ceylon schatplichtig te maken. Ook Madagaskar en de kusten der Roode zee werden bezocht; de laatste ongeveer eene halve eeuw, voordat de Portugeezen in China kwamen (begin 16e eeuw). Eene vloot, reeds in de 13e eeuw naar Japan gezonden, om dat rijk te onderwerpen, werd door een hevigen storm uiteengeslagen bij het zelfde Tsoesjima, waar kort geleden de Russische vloot vernield werd.

Tegen de immer dreigende invallen der Mongolen uit het

N. werd de beroemde Chineesche muur gebouwd, een meesterstuk van verdedigingskunst. Toch belette dit niet, dat het eenige honderden millioenen tellende Chineesche volk onderworpen werd aan de slechts ruim twee millioen zielen tellende Mongolen, waartoe de tegenwoordige dynastie behoort. Merkwaardig is het, dat de veroveraars na verloop van tijd ook Chineezen werden.

De 19e eeuw is voor China vol beroering geweest; heftige binnenlandsche onlusten, w. o. de beruchte Taiping opstand van 1851/1864 en de Mohamedaansche opstand in Turkestan van 1855/1877 hebben het zeer verzwakt. Nog droegen daartoe bij de steeds dringender eischen der Europeesche mogendheden om afstand van grondgebied. Ook Japan liet zich niet onbetuigd en begon in 1876 met de annexatie van den Lioo-Kioe archipel, welke tot dat oogenblik aan China schatplichtig was. Voorts de opiumoorlog met Engeland (1840—1842), de Fransch-Engelsche expeditie (1857/1860), het verlies van Achter-Indië aan Frankrijk, de oorlog met Japan in 1894/1895 en de Bokseropstand in 1900/1901. (Zie vooral „La Chine novatrice et guerrière”).

Zooals wij echter reeds zagen, gaat Chine een nieuw tijdperk tegemoet. Veel zal afhangen van den toekomstigen heerscher; is dat eene krachtige persoonlijkheid, dan is te verwachten, wat immer gebeurde, dat het rijk zijne oude grenzen hernoemt en dat dus Korea en Achter-Indië weër Chineesch gebied worden, wat conflicten met Frankrijk kan en met Japan zal tengevolge hebben.

In het voordeel van Japan is het, dat de Koreanen een weinig strijdbaar volk zijn. (Zie het uitstekende werk van A. HAMILTON „Korea”). De schrijver van „A Staff-officers Scrap-book” zegt van hen: „They consider war to be a relic of barbarism and prefer to be slaves rather than to go back from that comfortable conviction.”

Wordt Japan van den vasten wal verdreven, zooals drie eeuwen geleden, dan is expansie voor dat rijk in Z. richting noodzakelijk en zijn de Philippijnen en onze Soenda-eilanden het naaste doel.

Gaan, om welke reden dan ook, in de toekomst China en Japan samen, dan is een vereenigd optreden van het gele tegen het blanke ras te verwachten, 11) dat zich zoowel commercieel als militair-politiek uiten zal. Voor de Aziatisch koloniale mogendheden is een verbond dan het eenige redmiddel; reeds thans zou dit overweging verdienen. Ook de *Deutsche Orient-Korrespondenz* huldigt dit denkbeeld.

In 10 jaar is het Japan gelukt, den invloed der Europeesche mogendheden in O.-Azïe grootendeels aan zich te trekken; Engeland ter zee en Duitschland te land te overwinnen is de stille wensch van een groot deel der Japanners. (R. KANN, „Journal d'un Correspondant de guerre en Extrême-Orient”). „Depuis la chute de Port-Arthur”, zegt PINON „le recul de l'Europe a commencé”.

De Europeanen, die in de Japansche havens de Russische gevangenen zagen binnenkomen tusschen Japansche soldaten, kregen allen dien indruk. 12)

„Tels sont”, besluit PINON de „Introduction” van „La lutte pour le Pacifique”, „dans cet Océan Pacifique dont on croyait naguère que ses dimensions seules suffiraient à en éloigner toute guerre, les intérêts en présence et les conflits en perspective. Ce ne sont plus, comme on disait autrefois, des „questions d'épices”, des querelles de marchands qui s'y disputent; ce sont les intérêts vitaux de plusieurs grands peuples qui sont en jeu; c'est l'empire maritime du monde. Le Japon, dans le Pacifique, lutte pour son agrandissement et pour sa vie même, la Russie y est attirée par la nécessité d'assurer à ses immenses domaines continentaux la respiration maritime dont ils ne peuvent se passer, l'Angleterre y combat pour sa prééminence navale et son hégémonie commerciale, l'Amérique s'y élance avec la fougue d'expansion que donnent à un peuple jeune les grands succès militaires et économiques; le Chinois, souple et laborieux, envahit silencieusement toutes les terres à sa portée et fait „tache d'huile” de Singapour à San Francisco; les Allemands, les Français, les Hollandais défendent leurs colonies et entendent prendre leur part de la mise en valeur

des richesses de l'Extrême Orient. Le monde, jusqu'ici, n'a jamais vu de pareils problèmes résolus pacifiquement, jamais, jusqu'à nos jours, de tels conflits d'intérêts ne sont terminés sans un conflit armé. Est-il réservé à notre siècle de trouver une solution amiable à d'aussi graves compétitions, où se jouent les destinées des peuples et l'avenir de la civilisation? On voudrait le croire, mais il est prudent d'agir comme si l'on en doutait. Quoi qu'il en soit, d'ailleurs, il est certain que, dans le monde du Pacifique, naguère encore ignoré, des politiques se préparent les grands événements et se forment les grandes puissances de l'avenir; et, sur ce théâtre des Antipodes, l'histoire prend des aspects inattendus et bouleverse les vieilles données du problème de l'hégémonie. Ici, la maison d'Autriche n'apparaît pas, ni le Turc, ni l'Italie, ni l'antique antagonisme du chrétien et du musulman; l'Espagne a disparu de la scène au moment même où se levait le rideau; l'Allemagne et la France font encore figure, mais à l'arrièreplan, à peine au même rang que la Hollande; la race britannique garde un premier rôle, mais ce n'est plus la vieille Angleterre, ce sont des personnages nouveaux, l'Australie, le Canada, enfin tout le devant du théâtre appartiendrait sans conteste aux deux colosses, au maître des continents et au maître du Pacifique, au Russe et à l'Américain, s'ils ne devaient faire place au remuant et audacieux petit homme jaune, au Japonais, en attendant peut-être le Chinois".

Van belang komt het mij voor, U thans nog mede te deelen de meening van Sir R. HART, een der beste kenners van China, omtrent het gele gevaar.

„En résumé, le péril jaune résulte du réveil de la Chine, qui se traduit par ce mot d'ordre: „La Chine aux Chinois et dehors les étrangers.” ”

De Bokkers wilden „effrayer l'étranger et le chasser par la peur.”

„S'il n'a pas, cette fois, réussi par la force, il a cependant montré quel écho il pouvait trouver dans le peuple; ses initiateurs ont compris que les lances et les sabres devaient

être remplacés par des fusils Mauser et des canons Krupp”

„Voilà le réveil que craint Sir HART et il rappelle Ouen-Hsiang, qui fut premier Ministre il y a bientôt 40 ans, disant souvent aux représentants des puissances étrangères :

„Vous avez tous un désir exagéré de nous éveiller et de nous faire prendre une voie nouvelle, mais vous le regretterez tous car une fois éveillés et lancés, nous irons vite, très vite, beaucoup plus vite que vous ne le croyez et que vous ne le désirez”

Mij komt het voor, dat het vredesverdrag van Portsmouth een groot deel van het oorlogsgevaar in O.-Azïe, dat om meerdere redenen van de zijde van Japan steeds dreigde, grotendeels heeft weggenomen en dat, zoo lang Japan op het Aziatische continent de eerste viool kan spelen, die toestand bestendig zal blijven.

Dat de V.-Staten in de plaats zijn getreden van de Spanjaarden als bezitters van de Philippijnen, heeft m. i. ook veel bijgedragen om den B. V. van onze koloniën verwijderd te houden. Van de zijde der V.-Staten zou, dunkt mij, eerst inmenging in onze zaken te verwachten zijn, als het gelukt den Philipino's het „self-government” bij te brengen.

Een conflict tusschen de V.-Staten en Japan komt mij voor, meer kans te hebben dan eenig ander, zoowel om het bezit der Philippijnen als om den voorrang in den Stillen Oceaan, met het oog op handelsbelangen 13).

Is deze strijd voor het geheele blanke ras van belang, nog meer interesseert hij ons, met het oog op den geringen afstand van het vermoedelijke operatietooneel van onze bezittingen. Nauwgezette handhaving der neutraliteit zal dan van ons gevergd worden. Dat Japan in dit opzicht niet met zich spelen laat, bleek reeds in den laatsten oorlog. Zaak is het, dan gemakkelijk voorkomende conflicten angstvallig te vermijden.

Dat de V.-Staten zoo eenigszins mogelijk bakzeil zullen halen, zoo lang het Panamakanaal niet gereed is, mag van dit bij uitstek practische volk verwacht worden.

Of Japan daarop echter wachten zal, valt te betwijfelen,

gegeven de wijze, waarop het den oorlog met Rusland en ook met China begon, n.l. toen het zelf de noodige voorbereidingen getroffen had en de tegenpartij nóg niet gereed was.

Wat betreft een conflict met China om het bezit onzer koloniën, in den vorm als dit met Japan steeds mogelijk blijft, bestaat er m. i. daarvoor voorloopig geen gevaar. Waar Japan in elk opzicht het offensieve element in O.-Azië vertegenwoordigt, kan van China nog steeds het tegenovergestelde beweerd worden. Bovendien heeft China, als het offensieve politiek wil gaan voeren, voorloopig werk genoeg op het continent.

De kans op conflicten met China zal eerst eenige afmetingen gaan aannemen als voor den Chineeschen emigrant de zelfde rechten gevraagd — mogelijk geëischt — zullen worden als de Japanner reeds jaren bezit. Verminderen zal de kans op die conflicten echter weér, wanneer het de koloniale mogendheden gelukken mocht, een deel te herwinnen van den invloed, dien Japan oogenblikkelijk bezit in China. Is hiervoor ook al geen verbond noodig tusschen de koloniale mogendheden, samenwerking ware hiervoor minstens gewenscht.

Ik wil het eerste deel van mijn arbeid sluiten met den wensch, dat in de naaste toekomst reeds, in O.-Azië meer Europeesche dan nationale belangen behartigd mogen worden.

NOTEN HOOFDSTUK 6.

1) Zie de Bijlage III H.

2) Wat betreft het Panama-kanaal zie *Nauticus* 1904. „Die handelspolitische Bedeutung . . .” Conclusiën, bladz. 391. Omtrent het gebrek aan personeel op de vloot der Vereenigde Staten, zie de bladz. 110 e. v. van genoemd werk.

In Januari 1903 werd het Panama-verdrag gesloten tusschen de Vereenigde Staten en Columbia.

Toen Columbia bij de verdere onderhandelingen omtrent den aanleg van het kanaal te hooge eischen stelde, naar de meening der Amerikaanse regeering, brak einde Juli in de provincie Panama van den Staat Columbia een opstand uit. Den 5den November d.a.v. verklaarde

deze provincie zich als onafhankelijke republiek, welke den volgenden dag door de Vereenigde Staten als zoodanig werd erkend.

Met de nieuwe republiek Panama werden voordeeliger contracten afgesloten, betreffende den aanleg van het kanaal.

3) Zie Bijlage III.

4) Sachalin was vroeger Japansch bezit, doch werd in 1875 geruild tegen de Koerillen.

5) Zie bladz. 269 van E. BUJAC, „La guerre sino-japonaise”.

6) De inkomsten en uitgaven bedroegen:

in 1896/97 resp.	1	millicoen	en	30	millicoen	yen.
„ 1897/98	6,7	„	22	„	„	„
„ 1898/99	8	„	23 ¹ / ₂	„	„	„
„ 1899/1900	8	„	19	„	„	„
„ 1900/01	9	„	21	„	„	„

7) De Japansche bezetting bedraagt thans: 12 bataljons infanterie, 3 eskadrons, 3 batterijen en 3 compagnieën genietroepen.

8) Het eigenlijke China (de 18 provinciën) is 17 maal zoo groot als Groot-Brittanje; de afhankelijke landen hebben 2 maal de oppervlakte van China.

9) In het gevecht bij Palikao (Eng.-Fransche expeditie 1857/60) en eveneens bij Pingyang (oorlog 1894/95) offerde de uitmuntend bereden Mandsjoerische cavalerie zich op. Bij de bestorming der Takoefforten (1860) schoten alle verdedigers er het leven bij in.

In „La Chine novatrice et guerrière” wordt gezegd:

„Mais voici le trait le plus significatif de la bravoure du peuple! Les alliés étaient accompagnés de coolies portant des échelles destinées à l'assaut; il avait été convenu que ceux-ci s'arrêteraient à la limite de la zone de feu et remettraient leurs échelles aux soldats. Mais, quand les balles commencèrent à pleuvoir, les coolies, grisés par la poudre repoussèrent de force les soldats qui voulaient prendre les échelles, et coururent les appliquer eux-mêmes contre les remparts; puis s'armant de premier objet venu, ils donnèrent l'assaut avec nos troupes.

Pendant que le public rit de la pusillanimité des Chinois, on peut dire qu'il y a, pour vanter leur courage, unanimité parmi les officiers qui les ont vus au feu, aussi bien au Tonkin que pendant les opérations sous Tien-tsin, en 1900. Aux témoignages français, ajoutons ceux des plus illustres généraux anglais: „Il serait temps d'en finir avec la légende de la poltronnerie du Chinois, écrivait GORDON. Autant il est tranquille en temps de paix, autant, quand il est bien commandé, il est, en temps de guerre, audacieux et même téméraire”. Et Lord WOLSELEY s'écrie: „Il n'y a point de vertu militaire que le Chinois ne possède!” (zie ook E. BUJAC, „La guerre sino-japonaise”).

10) Nepal zendt thans nog elke 4 jaar een gezantschap naar den keizer van China.

Tot 1890 betaalde Burma nog schatting aan China, niettegenstaande het toen reeds Engelsch bezit was.

Terwijl Mandsjoerije eene der rijkste streken van de aarde is, kan van Mongolië het tegenovergestelde gezegd worden.

11) Prins KOMOYE, president van den Vereenigde Aziaten-bond en voorzitter van het Japansche Heerenhuis, zeide in 1904: „Van ons land verwacht heel het Oosten veel, en wij hebben den heiligen plicht, alle Oostersche volkeren te helpen, zich van het Europeesche juk te bevrijden en aan het Westen te bewijzen, dat het Oosten zich met hen meten kan. „Azië voor de Aziaten, onder leiding van Japan”, is de leus der Japanners.

12) De correspondent van *Le Temps* geeft dien indruk als volgt weër: „Quel triomphe et quelle revanche pour les petits Nippons de voir ainsi humiliés ces grands et beaux hommes qui, pour eux, ne représentaient pas seulement les Russes, mais surtout quelques-uns de ces Européens, qu'ils détestent tant. Cette scène tragique dans sa simplicité, cette douleur passant dans cette joie, ces blancs vaincus et captifs, défilant devant ces jaunes triomphants et libres, ce n'était pas la Russie battue par le Japon, ce n'était pas la défaite d'un peuple par un autre, c'était quelque chose de nouveau, d'énorme et de prodigieux, c'était la victoire d'un monde sur un autre, c'était la revanche qui effaçait les humiliations séculaires supportées par l'Asie, c'était l'espoir des peuples d'Orient qui commençait à poindre, c'était le premier soufflet donné à l'autre race, à cette race maudite de l'Occident qui, depuis tant d'années, triomphait sans même avoir à lutter.

Et la foule japonaise sentait cela, et les quelques autres Asiatiques qui s'y trouvaient mêlés partageaient son triomphe. L'humiliation de ces blancs était solennelle, effrayante!....

J'avais complètement oublié que ces captifs étaient des Russes.... et je dois dire que les quelques autres Européens qui se trouvaient là, bien que n'aimant pas les Russes, éprouvaient le même malaise: eux aussi devaient sentir que ces vaincus étaient leurs semblables”.

13) Le seul obstacle auquel pourront se heurter les Etats-Unis dans leur expansion jamais ralenti viendra sans doute du Japon, dont le développement économique est peut-être plus étonnant encore que celui de la grande république américaine. Sans doute, ce danger n'est pas près de se réaliser: la population et les ressources infiniment plus considérables des Etats-Unis leur assurent, pour de longues années encore, une sensible avance sur leurs rivaux nippons; d'autre part, la guerre actuelle, d'où le Japon, quoi qu'il adienne, sortira très affaibli, n'est pas de nature à rapprocher les distances. Mais il ne faut pas oublier que les nations qui se sont partagé l'Océanie ont à résoudre un grave problème: celui de la main-d'oeuvre. Devant l'impossibilité pratique d'utiliser les indigènes, trop paresseux et en voie de disparition, et même les ouvriers blancs, on s'est adressé au dehors; et c'est naturellement aux „grands réservoirs d'hommes” d'Extrême-Orient qu'on a eu recours. Malheureu-

sement, des complications sont nées, qui résultent toutes, pour ainsi dire, de la concurrence désastreuse que le Chinois — ou le Japonais — fait aux ouvriers blancs; et ainsi, à l'heure actuelle, le problème de la main-d'oeuvre se réduit à cette formule bizarre: „Comment éloigner le travailleur asiatique et que faire sans lui?”

Il est peu probable qu'on puisse le tenir indéfiniment à l'écart, et alors on ne peut mesurer les conséquences qu'aurait sur l'avenir de l'Océanie cette nouvelle migration de peuples jaunes conduits par les audacieux Nippons à travers le Pacifique, où ils se sont toujours un peu considérés comme chez eux, de sorte qu'en définitive le problème de „l'Empire du Pacifique” se ramène dans une certaine mesure à la „question Chinoise”, qui paraît bien devoir être, au XXe siècle, „le criterium suprême de la valeur politique et économique des grandes puissances du monde”. — L'avenir nous dira le résultat de l'épreuve qui s'engage sous nos yeux; il serait téméraire de vouloir aujourd'hui pousser plus loin nos pronostics. („Le partage de l'Océanie”).

II *).

1.

Reeds bij den aanvang onzer vestiging in O.-Azië moesten wij er op bedacht zijn, onze belangen te verdedigen, te land vooral tegen den inboorling, ter zee tegen den Portugees, den Spanjaard, doch vooral tegen den Engelschman.

Zoo lang over krachtig bewapende en goed bemande schepen beschikt werd, kon het verkregen bezit in elk opzicht gehandhaafd worden; het verval van de machtige O.-I. Compagnie had onafwendbaar dat van de zeemacht tengevolge en in de eerste jaren van de 19e eeuw konden de Engelschen onze laatste oorlogsschepen vernietigen.

Toen de Gouverneur-Generaal (G.-G.) DAENDELS kort daarop (1808) het bestuur aanvaardde, stond hij voor het moeilijk op te lossen vraagstuk: „Hoe de bezittingen te verdedigen, door middel van eene landmacht.”

Hoewel hij onmiddellijk aan het werk toog, gingen drie jaren later onder zijn opvolger de bezittingen, bijna zonder slag of stoot, aan de Engelschen over.

Na de teruggave was er vooreerst te veel te regelen om het defensie-vraagstuk spoedig andermaal onder de oogen te zien; de Java-oorlog (1825—1830) eischte de uiterste inspanning van krachten om ons gezag te handhaven tegen den inlandschen vijand (I.V.).

De toenmaals minder gunstige politieke toestand in Europa, de toepassing van een voor het buitenland onvrijgevig handelsstelsel en de invoering van een den inlanders minder welgevallig stelsel van bestuur en van arbeid brachten het defensie-vraagstuk, zoowel naar binnen als naar buiten, krachtig op den voorgrond. De toenmalige G.-G. VAN DEN BOSCH gaf daaromtrent als zijne meening te kennen:

*) Zie Bijlage V.

10. Van het behoud van Java hangt alles af; de buitenbezigtingen (B.B.) komen eerst in de tweede plaats voor verdediging in aanmerking.

20. De verdediging van Java moet hoofdzakelijk gevoerd worden in het binnenland, in het midden van het eiland, waarheen ook de bestuurszetel — van Batavia — verplaatst moet worden.

30. Soerabaja (O.-Java) moet door de marine krachtig worden versterkt, terwijl voorts versterkingen noodig zijn op de voornaamste handelsplaatsen — Batavia, Soerabaja en Tjilatjap — de laatste tevens als eenige geschikte landingsplaats op de Z.-kust van het eiland.

De toenmalige Directeur der Genie — de Luitenant-Kolonel Jhr. C. VAN DER WIJCK — kreeg de opdracht, naar deze beginselen het defensie-vraagstuk uit te werken.

In 1834 diende hij zijne voorstellen in, waarvan de volgende punten voor ons de voornaamste zijn :

10. Engeland is de eenige mogendheid, waarvan wij iets te duchten hebben; 25000 man kan het voor de verovering onzer bezittingen bestemmen.

20. Op Java kan door ons gerekend worden op den steun der bevolking, wier geschiktheid voor den guerilla in den Java-oorlog gebleken is.

30. Onze marine kan niet sterk genoeg zijn en dient zoowel in O.- (Soerabaja) als in W.-Java (de Merakbaai, in 1838 de positie van Onrust) over eene operatiebasis te beschikken.

40. De linie van de Toentang — met de vesting „Willem I” als linker steunpunt — eigent zich bijzonder voor de concentratie van het leger; Semarang, als het waarschijnlijke landingspunt, moet krachtig versterkt worden. Te Brambanan (op de grens van Kedoe, Djokja en Solo) moet de bestuurszetel gevestigd worden.

50. Eene minder kwetsbare gemeenschap over Java, dan door den G.-G. DAENDELS in 't leven geroepen langs de N.-kust van het eiland, is gewenscht; alle van het N.-strand Zuidwaarts loopende en niet gemakkelijk te verdedigen wegen moeten vernield worden.

60. Beschikt moet kunnen worden over een leger van 30.000 man, waarvan 16.000 man bezettings- en 11 à 12000 man mobiele troepen; voor de B.B. zijn 2 à 3000 man voldoende.

Werden deze beginselen ten uitvoer gelegd, dan had de vijand — naar het oordeel van den ontwerper — zeker 3 jaren noodig om den bestuurszetel te bereiken en 5 jaren om Java te veroveren.

Onverdeelde goedkeuring kon het voorstel-van DER WIJCK in het moederland niet verwerven, niettegenstaande de G.-G. en de Leger-commandant (L.-C.) het steunden.

De inmiddels in 1834 als Minister van Koloniën (M. v. K.) opgetreden oud-G.-G. van DEN BOSCH kon zich niet vereenigen met Brambanan als bestuurszetel, terwijl hij vermeende, dat te weinig gedaan was, voor de verdediging van Batavia en W.-Java; de Koning wenschte voorts Bandoeng als bestuurszetel.

Vreemd is het daarom, dat in 1836 toch toestemming verleend werd, de voorstellen van van DER WIJCK te doen uitvoeren; jaarlijks kon daarvoor over één millioen gulden worden beschikt.

In 1844 werd de Generaal von GAGERN naar Java gezonden om verslag uit te brengen over het verdedigingsstelsel.

Wijzigingen — en zelfs belangrijke — waren hiervan het natuurlijk gevolg. Hoofdzaak was echter, dat hij zich verzette tegen de verplaatsing van den bestuurszetel in *vredestijd* om finantieele — en naar Brambanan om politieke redenen; Poerworedjo kwam hem beter voor. Voorts achtte hij \pm 16000 man aan mobiele troepen en eene totale legersterkte van 39000 man noodig.

Toen in 1848 de politieke toestand in Europa andermaal dreigend werd, kwam uit Nederland de last, dat vóór alles Batavia krachtig moest worden verdedigd, waarmede dus in beginsel was afgezien van eene verplaatsing van den bestuurszetel.

Eerst in 1853 werd officieel eene *tijdelijke en tijdige* verplaatsing — te regelen door den G.-G. — als beginsel aangenomen.

Echter was hiermede de quaestie volstrekt niet van de baan. Het vraagstuk van de versterking der hoofdplaats moest nog opgelost worden en bij schier elk voorstel hieromtrent werd de bestuursverplaatsing op nieuw te berde gebracht; die versterking toch werd door bijna alle militaire autoriteiten ontraden.

Inmiddels had zich naar aanleiding van verkenningen door eene commissie van stafofficieren (1876—1883) bij het legerbestuur het denkbeeld ontwikkeld, dat Bandoeng de meest geschikte plaats was voor tweeden bestuurszetel en concentratiepunt van het veldleger. (Zie *De Indische Gids*, October 1899.)

In 1888 deed de toenmalige L.-C. een daartoe strekkend voorstel, n.l. om, nu het opperbestuur nog steeds absoluut niets van eene permanente verplaatsing van den bestuurszetel wilde weten, den G.-G. te verplichten, zich een gedeelte van het jaar te Bandoeng te vestigen, m. a. w. van die plaats een Nederlandsch-Indisch Simla te maken.

Deze voorstellen konden wel de goedkeuring verwerven van den Raad van Indië, echter niet van den G.-G.

Volgens Zijne Excellentie toch had het aan het onderwerp in quaestie ten koste gelegde hoofdbreken niet veel meer opgeleverd dan de overtuiging, dat de oplossing van het defensievraagstuk nagenoeg hopeloos moest worden geacht, omdat elk plan om Java tegen een vijand te verdedigen, die zich de verovering van dat eiland ten doel stelde, onuitvoerbaar moest worden genoemd, zonder een veel sterker leger, dan wij konden samenstellen, en zonder geldelijke offers, die onze krachten te boven gingen.

Eene permanente verplaatsing van den bestuurszetel achtte hij boven onze finantieele krachten; eene tijdelijke, onmogelijk.

Voor zooveel het K. B. van 1853 het verdedigingsstelsel van Indië nog beheerschte, moest dit besluit worden ingetrokken, omdat het z. i. onuitvoerbaar was. De quaestie van de verplaatsing van den bestuurszetel moest dan tegelijk voor goed van de baan worden geschoven.

Die G.-G. geloofde niet aan de verovering van Java als

object van een eventueelen vijand en hij geloofde evenmin aan de mogelijkheid om met de personeele en finantieele middelen, waarover Nederland te beschikken had, Java in dat onverhoopte en ongedachte geval afdoende te kunnen verdedigen en te behouden. Ook hij beweerde, dat de sleutels van onze Indische bezittingen binnen de stelling van Amsterdam liggen.

In 1892 werd de M. v. K. gemachtigd, den G.-G. mede te deelen de algemeene beginselen, waarnaar de verdediging van Ned.-Indië zou behooren te worden gevoerd.

In 1896 verklaarde de M. v. Marine, dat de aan de zee-macht opgelegde taak geheel met die beginselen strookte.

Volgens die beginselen zal de B.V. niet komen met het plan om Java te veroveren, maar om onze zeemacht te vernielen, het verkeer te bemoeilijken, de kustplaatsen te brandschatten e. d.; m. a. w. de vermaarde coup-de-main theorie trad op den voorgrond. Het leger dient daarbij tot steun van de marine; bij ernstige aanvallen wordt het geconcentreerd bij Batavia, waar de bestuurszetel gevestigd blijft.

Gelukt het niet, de landing van den vijand te beletten, dan volgen strijd bij de kust en in het binnenland.

Na Batavia wordt Bandoeng centrum van verdediging; het D. v. O. moest reeds in vreedetijd, de G.-G. eerst als het noodig werd, zich derwaarts verplaatsen.

De accessen van uit zee naar Batavia moesten door versterkingen afgesloten, Soerabaja als operatiebasis voor de vloot, versterkt en door torpedo's en versperringen beschermd worden.

Zooals uit de Indische begroting voor 1903 blijkt, is afgezien van het overbrengen van het D. v. O. naar Bandoeng. Echter worden daar maatregelen getroffen om oorlogsvoorraden e. d. op te schuren, zonder die plaats tot reductstelling in te richten. Tjilatjap en Noesa Kembangan worden andermaal versterkt; de versterkingen om Soerabaja worden voltooid.

Ook de B.B. zullen verdedigd worden, althans de commandanten daarvan zijn voorzien van desbetreffende instructiën.

Heb ik in vorenstaande regelen getracht, zoo kort mogelijk de officieele meeningen te schetsen, ook buiten de bureaux werden tal van denkbeelden geuit, te veel zelfs om die alle te noemen.

Alleen de voornaamste wil ik kort aanhalen.

In 1846 gaf een hoofdofficier van het Ned.-Ind. leger (Luitenant-Kolonel F. C. J. VAN SWIETEN) het werkje: „Blik op de verdediging van de N.-I. Bezittingen” uit, waarin hij betoogde:

1e. Engeland is de eenige vijand, dien wij te duchten hebben.

2e. De verdediging van Java moet aanvangen in de voornaamste toegangen tot dat eiland (Straten Banka, Gaspar, Karimata en Soenda).

3e. Eene talrijke vloot van kleine schepen is daarvoor noodig, die ook de groote rivieren van Borneo en Sumatra's O.kust moeten kunnen bevaren.

4e. Zoodra de vijand voet aan wal zet, moet hij aangevallen worden; voor verdediging van forten e. d. is de inlandsche soldaat ongeschikt.

5e. Al werd Java door een zeer sterk leger verdedigd en zelfs, al was eene landing den vijand onmogelijk, vallen moet het toch, zoo we over geene vloot beschikken, die eene blok-kade beletten kan.

De toenmalige Kapitein W. BELJERINCK diende hierop van critiek, waarop in 1849 van den eersten schrijver verscheen: „Leidraad enz. van verdediging van de N.-O.-I. Gewesten”.

Een zeer merkwaardig boek verscheen in 1863 van de hand van den oud-Kolonel Jhr. DE VAIJNES VAN BRAKEL: „De verdediging van Ned.-Indië”.

Groot vereerder van den G.-G. VAN DEN BOSCH, had hij met VAN DER WIJCK aan de verdedigingsplannen voor Java gewerkt.

Tal van goede wenken bevat zijn werk, die heden ten dage nog hunne waarde hebben, en waarvan het alleen te betreuren is, dat zij dikwijls in een zeer zonderlingen vorm zijn gegoten.

Als *algemeene beginselen* noemt hij:

1e. Ons gezag in den Indischen archipel staat of valt met onze heerschappij op Java.

2e. De zeemacht kan niet te sterk zijn.

Van de 11 *grondstellingen* luidt :

de 6e. Java moet in 't binnenland verdedigd worden.

de 7e. Onze strijdmacht moet op Java eene centrale positie kunnen bezetten . . .

Bij de ontwikkeling dezer grondstellingen zegt de schrijver :

1e *gevolg. a.* Wij behooren ons te wapenen tegen de Engelschen . . .

1e *stelling. b.* 's Vijands veroveringsleger zal geen 25000 man bedragen.

5e *voorschrift. C.* Alles moet aan de verdediging van Java opgeofferd worden.

Omtrent de hoofdplaats Batavia luidt :

het 10e *voorschrift* : Bij te voorzienen oorlog moet het Hooge Bestuur onmiddellijk verplaatst worden.

de 16e *aanbeveling* : Om het Algemeen Bestuur dadelijk van Batavia naar de binnenlanden te verplaatsen.

het *verzoek aan den Koning* : Om de Hooge Regeering te gelasten, Batavia binnen beperkten termijn te verlaten.

Het leger op Java zou sterk moeten zijn : op voet van oorlog \pm 28000 man en op dien van vrede \pm 17500 man ; in de B. B. immer \pm 15500 man. Het aantal Europeesche militairen zou maximum \pm 23000 en minimum \pm 16000 man moeten bedragen.

De oorlogsterkte aan inlanders ware te verkrijgen door eene wettelijk gedwongen lichte van 1 man op de 1000 zielen.

De mobiele troepen op Java (\pm 21500 man) wil de schrijver voor het eiland verdeelen in zes detachementen van 2000—5000 man sterkte.

Tal van versterkingen acht hij noodig, ook in de B. B., terwijl ten slotte voor Batavia „een uitnemend garnizoen met een kordaat Commandant” gevraagd wordt.

In het *Indisch Militair Tijdschrift (I. M. T.)* verschenen tal van artikelen, de eerste van 1870—1874, vervolgens in

de jaargangen 1880, 1886, 1887, 1893, 1895 en 1898; dat in den jaargang 1880 is zeer belangrijk (KIELSTRA).

Het artikel „Ons verdedigingsstelsel” van „Infanterist” luidt kort:

1e. Bij de verdediging van de koloniën heeft de zeemacht de belangrijkste taak te vervullen.

2e. De verdediging van Java en ook die der B. B. steunt op de onvoorwaardelijke trouw der inlandsche bevolking.

3e. Noodig zijn aan troepen, in vreedestijd,

Op Java : 21 bataljons, 11 batterijen, 11 eskadrons;
Op Sum. W. Kust : 3 „ 2 „ 1 eskadron.

Voorts „Legioenen” van de inlandsche vorsten op Java

	6	bataljons,	4	batterijen,	4	eskadrons,
Barisans (Madoera)	2	„	2	„	2	„
Pradjoerits	2	„	—		2	„
Indo's	4	„	—		—	
Chineezen	8	„	—		—	
Schutterij	2	„	—		—	

In oorlogstijd wordt alles (op 4 bataljons, 1 batterij en 1 eskadron na, grootendeels voor Sumatra's W. Kust) geconcentreerd op Java, waar het leger dan, buiten de Chineezen en Schutterij, 35000 man sterk zal zijn.

In 1873 zag van „Maurits” het werk „Onze B. V.” het licht, waarin betoogd werd:

Een leger en eene vloot zijn noodig ter verdediging onzer bezittingen. Het leger moet aan het strand opgesteld worden; bovendien is eene centrale stelling ten N. van de vesting Willem I noodig benevens versterkte hoofdplaatsen; Batavia blijft de regeeringszetel.

Naar aanleiding van eene door het Bestuur onzer Vereeniging in Februari 1886 uitgeschreven prijsvraag luidende: Eene organisatie te ontwerpen voor het N.-I. Leger, welke in staat stelt:

1e. Java te verdedigen tegen een Europeeschen vijand (B.V.),

2e. ten allen tijde ons gezag te handhaven tegen inlandsche volksstammen ;

en waarbij als eischen werden gesteld :

a. dat in het geval ad 1e niet beschikt mag worden over de troepen der B. B. ;

b. het denkbeeld eener definitieve verplaatsing van den bestuurszetel niet als grondslag der verdediging mag worden aangenomen ;

c. bij de organisatie geene overdreven finanticele eischen mogen worden gesteld ;

werd de arbeid van den Luitenant-Kolonel BRAKEL voor rekening van de Vereeniging uitgegeven, hoewel hij niet had voldaan aan den eisch ad c bovengenoemd.

De schrijver verkondigt o. m. de volgende denkbeelden :

1e. De koloniën moeten in Indië verdedigd worden ; in de eerste plaats behoort daartoe een goed georganiseerd leger.

2e. De verdediging zal zich in hoofdzaak moeten bepalen tot Java.

3e. Voor Sumatra's W. Kust, moet een verdedigingsstelsel worden vastgesteld volgens het beginsel : verdediging in het binnenland.

4e. De verdediging van Java steunt op de onvoorwaardelijke trouw der inlandsche bevolking en vreemde ingezetenen.

5e. De marine moet medewerken tot de verdediging van Java en hoewel eene ondergeschikte, toch gewichtige rol te vervullen hebben.

6e. Java moet in het binnenland actief verdedigd worden ; versterkingen zijn daar niet noodig.

7e. De hoofdmacht van het leger en de hoofdmagazijnen van Oorlog moeten in eene zoo goed mogelijk ter verdediging ingerichte stelling opgesteld worden, zoover mogelijk verwijderd van de meest vermoedelijke operatiebasis des vijands.

8e. Het aangewezen terrein hiervoor ligt tusschen de Merapi, Merbaboe, Soembing, Sindoro en Oengaran.

9e. Batavia, Semarang en ook Soerabaja moet tegen een coup-de-main beveiligd, de haven van Tjilatjap versterkt worden.

10e. Wat betreft de voorziening in oorlogsbehoeften, moet getracht worden, geheel onafhankelijk te zijn van Europa.

11e. Het veldleger op Java wordt ingedeeld in zeven brigades — waarvan drie in de centrale stelling en vier resp. voor de verdediging van Batavia, Soerabaja, Semarang en Tjilatjap, benevens wat de beide laatste plaatsen betreft, inclusief de accessen naar de centrale stelling, bestaande uit 22 bataljons, 7 eskadrons, 8 batterijen, 6 vestingcompagnieën en 3 compagnieën Genietroepen. De sterkte bedraagt: Infanterie \pm 31000 man, Cavalerie \pm 800 paarden, Artillerie \pm 4000 man met \pm 900 paarden, Genie \pm 1000 man en het geheele leger \pm 42000 man.

Den 19en December 1889 hield de toenmalige Kapitein van den Generalen Staf G. W. BEEGER in deze Vereeniging eene lezing over dit onderwerp.

Sinds de lezing van den Heer WEITZEL over het zelfde onderwerp (2 Februari 1866) in het eerste jaar der oprichting onzer Vereeniging werd het bijna $\frac{1}{4}$ eeuw hier niet meer ter sprake gebracht.

Een jaar vóór de lezing van den Kapitein BEEGER lichtte Kolonel COBLIJN hier zijne brochure: „De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand” nog nader toe, waarvan de vier hoofdstellingen waren:

1e. Aan de marine kan geen aandeel in de verdediging van Java worden gegeven.

2e. De vier groote havenplaatsen van Java moeten niet versterkt worden; versterkingen zijn in het binnenland niet noodig.

3e. Het leger moet versterkt worden.

4e. De verdediging moet in het binnenland gevoerd worden.

De Heer WEITZEL verkondigde de meening:

1e. De verscheidenheid der meeningen omtrent de Indische landsverdediging is te wijten aan de omstandigheid, dat het beleid der Indische militaire aangelegenheden niet aan de zelfde handen is toevertrouwd, waarin dat der Nederlandsche berust.

2e. Batavia moet bestuurszetel blijven van wege haar prestige.

De Kapitein BEEGER begon zeer logisch na te gaan, welke strijdkrachten voor de verdediging beschikbaar waren en kwam tot de conclusie, dat èene reorganisatie van het geheele leger noodzakelijk vooraf moest gaan aan het ontwerpen van een defensiestelsel.

Bij eene sterkteverhouding tusschen Europeanen en inlanders van 1 : 2 zou de legersterkte 37500 man kunnen bedragen, waarvan op Java 17 bataljons, 4 eskadrons, 7 batterijen, 4 compagnieën Genietroepen en 10 compagnieën Vestingartillerie — hiervan 2 torpedo-compagnieën — gesteund door barisan, legioenen, lijfwachten-dragonders, schutterij en vrijwilligers.

Ernstig protesteert de Heer BEEGER tegen de meening, dat de sleutels van Java achter de Hollandsche waterlinie liggen en wijst vervolgens op de woorden van den Oud-M. v. K. DE WAAL, voorkomende op bladz. 82, deel I van „Onze Indische financiën”.

Java zou ook volgens hem het gemakkelijkst te verdedigen zijn door eene vloot. Gelet echter op de benarde finantiën is dat niet mogelijk en . . . moet de marine zoo sterk mogelijk zijn, daar hare hulp niet ontbeerd kan worden.

Behalve de oorlogshaven Soerabaja is de vluchthaven Tjilatjap voor de koopvaarders noodig. Beiden moeten versterkt worden aan de zee- en aan de landzijde; de verdediging kan niet uitsluitend van de marine gevergd worden.

Van de landmacht zijn noodig te Soerabaja 2 bataljons, 1 batterij, 3 compagnieën Vestingartillerie (waarvan 1 torpedo-compagnie) en voor Tjilatjap de zelfde macht behalve de batterij.

Aan de verplaatsing van den bestuurszetel in vreedetijd valt niet meer te denken; het denkbeeld van eene tijdelijke verplaatsing behoort ook te worden losgelaten. Het leger is dus verplicht, tegen iedere poging van den vijand om zich van Batavia meester te maken, krachtig op te treden.

Te Semarang is noodig 1 bataljon en 1 compagnie Vestingartillerie, zoodat te Batavia geconcentreerd kunnen worden 12 bataljons, 4 eskadrons, 6 batterijen, 4 compagnieën Genie-

troepen en 3 compagnieën Vestingartillerie, wier eerste taak het is, eene landing nabij Batavia te beletten. Met het oog op de afstanden, waarop de vermoedelijke landingsplaatsen van Weltevreden verwijderd zijn, worden opgesteld nabij de kuststrook T.Priok—M.Tjilintjing (lang 7 K.M.) 4 bataljons, 1 eskadron, 2 batterijen, 1 compagnie Genietroepen en nabij de kuststrook Mauk—Kramat 5 bataljons, 2 eskadrons, 2 batterijen en 1 compagnie Genietroepen.

De reserve — 3 bataljons, 1 eskadron, 2 batterijen en 3 compagnieën Genietroepen — blijft te Weltevreden.

De strandversterkingen van Batavia — tusschen T.Priok en M.Angké — moeten vernieuwd worden.

Nog in de sloepen moet de aanvaller onder infanterie- en artillerievuur genomen worden, het laatste ook af te geven van achter evenwijdig aan het strand opgeworpen, op $2\frac{1}{2}$ K.M. van elkaar verwijderde aarden dekkingen (6 M. hoog, 10 M. dik, 30—100 M. lang).

De ingang van de haven van T.Priok wordt versperd; torpedobooten treden op van uit de baai van Maroenda (M. Tjilintjing).

Op het kustvak Mauk—Kramat wordt de hoofdweerstand geboden in het vak T.Kaik—Kramat, dat 7 K.M. lang is. (In het vak Toasia—Kaik slechts 1 bataljon.)

Gelukt de landing, dan trekken de troepen terug op afsluitingsstellingen:

a. langs den weg over T. Priok in verband met een modern fort bij Antjol en daarna achter het G. Saharikanaal;

b. langs den weg over Tjakong door eene stelling T. Rendah-Petokangoen—Pangarengan ($2\frac{1}{2}$ K.M. lang) beiden in verband met batterijen bij Soenter en P. Gadoeng;

c. langs den weg over Tangerang, in de kampongs T. Koenir—Pekajon—Mangga; daarna — beproeven althans — in de kampongs Djati—Kesambi—P.Hadji; vervolgens met behulp van de inmiddels uit Batavia opgerukte reserve, indien mogelijk, voorwaarts van Tangerang; ten slotte — in elk geval — achter de Angké.

Moet Batavia opgegeven worden, dan trekt ons leger slechts zoover terug als noodig om ongestoord te verzamelen en den troep te ordenen; aan capitalatie wordt niet gedacht.

Terwijl de aanvaller te Batavia onvermijdelijk eenigen tijd wordt vastgehouden door verplegingszorgen e. d., treedt ons leger telkens weër offensief op. Wordt de vijand ten slotte overmachtig, dan wordt de strijd voortgezet in de accessen naar de Preanger.

Wat de hulp der bevolking betreft, de Heer BEEGER is te dien aanzien niet optimistisch gestemd; hij gelooft, dat zij eene zuiver passieve houding zal aannemen, zoolang wij geen echec hebben geleden. Van het voeren van den gucrilla, door het leger alleen, verwacht hij geen heil.

Bij de discussie over de lezing was de Heer BREIJER tegen het bezetten van Tjilatjap en oordeelde de Heer VERSTEGE een sterker leger noodig voor de verdediging van Java, voor een groot deel bestaande uit Nederlanders. Eene jaarlijksche suppletie van 1700 man achtte hij onvoldoende.

De verdediging van Ned.-Indië door den 1en Luitenant W. R. DE GREVE (1893) gaat van geheel andere beginselen uit.

1e. De meest rationeele verdediging van een eilandenrijk is die door middel van eene krachtige marine, die meester kan zijn in de zeeën, welke dat rijk omspoelen, en die in staat is, het overvoeren van een invasieleger te beletten.

Deze wijze van verdediging is voor Nederland eene financiële onmogelijkheid en moet dus opgedragen worden aan eene voldoende sterke landmacht, waarbij eene krachtige medewerking van eene goede marine verwacht kan worden.

2e. Java moet in de eerste plaats behouden blijven, daarna Sumatra.

3e. Voor de marine is een oorlogshaven onmisbaar; Soerabaja is daarvoor de aangewezen plaats.

4e. Een defensief stelsel voor Java kan niet goed zijn wanneer het niet gebaseerd is op een enkel centraal punt; het meest gewenscht zou het zijn, daarvoor de oorlogshaven te kiezen.

5e. Zoowel uit een staatkundig als commercieel oogpunt legt Oost-Java het meeste gewicht in de schaal; de hoofdverdediging moet dus daar gevoerd, het centrale punt der defensie daár gezocht worden.

6e. Uit een algemeen krijgskundig oogpunt komt Soerabaja in de eerste plaats in aanmerking, het middelpunt der verdediging te zijn, omdat daar de oorlogshaven moet worden ingericht.

In de vergadering van 25 Januari 1895 droeg de toenmalige Kapitein van den Generalen Staf KOSTER zijne meening voor omtrent „Nederland's militaire positie in Z.-Azië" en deed hij zich daarbij al dadelijk kennen als aanhanger van de stelling: „de mogendheid, die in 't bezit wil komen van onze O.-I. bezittingen zal de voorkeur geven aan den korteren weg over den IJssel en de Waal dan over den langeren en meer kostbaren weg door Straat Soenda".

Voorts gaf hij als zijne meening te kennen:

a. dat in onze O.-I. bezittingen groote nationale bewegingen weinig waarschijnlijk zijn te achten, ja zelfs niet waarschijnlijk, ook als eenmaal het volk ginds een hooger en graad van intellectueele ontwikkeling zal hebben bereikt;

b. dat hij geheel instemt met de denkbeelden van den oud-M. v. K. DE WAAL, wat betreft het gevaar, hetwelk wij voor onze Aziatische bezittingen van Engeland te duchten zouden hebben, n.l. dat dit denkbeeldig is, en dat op Engeland's politieke gezindheid jegens ons kan worden vertrouwd; dat deze door de vrijzinnige wijziging onzer Indische handelswetgeving zeer aanmerkelijk moet zijn verbeterd; dat die vrijzinnigheid de eenige reden, welke Engeland vroeger verhinderde ons het bezit van N.-Indië van harte te gunnen, hoofdzakelijk heeft weggenomen; dat Engeland reeds van ouds belanghebbende bij den voortduur van Nederland als onafhankelijke Staat, heden, indien wij door eene andere mogendheid werden aangevallen, met meer warmte dan voorheen tegen haar zou optreden;

c. dat hij niet gelooft aan de verovering van N.-Indië als eene op zichzelf staande handeling door eenige mogendheid ;

d. dat de stelling : „de verdediging van N.-Indië berust op de onwankelbare trouw der inlandsche bevolking” zeer aanvechtbaar is ;

e. dat eventueele conflicten niet bezworen kunnen worden door een verdedigingsstelsel uitsluitend voor Java en dan nog wel voor een zeer klein deel daarvan en dat het van troepen ontblooten onzer B. B., als er gevaar voor nitheemsche aanranding bestaat, de kwaal eer verergert ;

f. dat het meest werkzame middel tegen dergelijke eventualiteiten is eene zoo krachtig mogelijke marine, wier taak, in internationale richting, nog om andere redenen eene zekere machtsontwikkeling vordert en wel voor handhaving der neutraliteit.

Bij de discussiën zeide de latere G.-G. ROOSEBOOM : Ik zie in de nabuurschap van de Engelschen voor ons bezit in den I. archipel eerder eene reden van gerustheid, dan van vrees, terwijl ten slotte de Heer KOSTER nogmaals opmerkte :

„Voor de verdediging van N.-Indië tegen vreemde aanranding, van welken aard deze ook zij, moeten wij de hoofdkracht zoeken in onze marine.

Den 26en April d.a.v. was er discussie over de voordracht van den Heer KOSTER, ingeleid door den oud-Majoor der Genie van het I. leger E. B. KIELSTRA, waarbij de inleider o. m. de volgende meening gaf :

a. Het komt mij voor, dat men zijne eischen niet hooger mag stellen, dan dat het (N.-I.) leger zoo moet zijn georganiseerd, dat het in staat zij, het Nederlandsche gezag te handhaven tegen inwendige beroeringen en oproerige vazallen m. a. w. dat bij de organisatie geene rekening kan worden gehouden met buitenlandsche, maar alleen met inlandsche vijanden.

b. Het meest werkzame middel tegen uitheemsche aanrandingen is eene zoo krachtig mogelijke marine.

c. Eene verplaatsing van den bestuurszetel zal (voor de defensie) van veel grooter waarde zijn dan versterking van Batavia in welken vorm ook.

d. Het minst stem ik met den Heer KOSTER in, waar hij den steun der inlandsche bevolking bij de verdediging der koloniën in de toekomst verwerpt. Er zijn aanwijzingen te over om het vermoeden te rechtvaardigen, dat wij wél op de aanbankelijkheid en trouw van de inlanders zullen mogen rekenen, n.l. wanneer Indië bestuurd wordt in het belang der Indiërs.

Den 27en October 1899 hield de gepensioneerde Kolonel van het N.-I. leger J. F. BREYER eenige beschouwingen over het behoud van ons koloniaal bezit.

De slotsom zijner aanvankelijke beschouwingen was, dat zoowel de tegenwoordige positie van Nederland in Europa als de wijze, waarop het heerschappij voert over zijne koloniën, meer en meer krachtige waarborgen voor het behoud daarvan vormen en dat wij geene enkele reden hebben om dit bezit van eenige zijde bedreigd te achten.

De rechtstreeksche gevolgen van den Spaansch-Amerikaanschen oorlog acht spreker echter niet geheel in ons belang.

Het optreden van de V.-Staten als koloniale mogendheid, samenvallende met de snelle ontwikkeling van Japan en de verbrokkeling van een deel van China's kustgebied, kan de kans op wrijvingen en botsingen niet anders dan grooter hebben gemaakt.

De zich in O.-Azië ontwikkelende toestanden leggen ons den plicht op, meer dan voorheen bedacht te zijn op de mogelijkheid van schending der neutraliteit.

Den ernstigen wil te toonen, onze neutraliteit met klem te handhaven en dus ook de macht daartoe te bezitten, is een eisch, waaraan wij ons niet mogen onttrekken.

Voorts, naar aanleiding van het verloop van den Spaansch-Amerikaanschen oorlog en de beschouwingen over de toestanden in onze bezittingen :

De zorg voor onze strijdkrachten zou in hoofdzaak en in de volgorde der urgentie zich moeten uitstrekken over :

1e. het steeds sterk genoeg en volledig geschikt zijn voor de hoofdtak, n.l. die tegen de overheerschte volken in den archipel, waarbij aan het leger het leeuwenaandeel is toegewezen ;

2e. het bezitten en onderhouden van eene krachtige scheepsmacht voor de handhaving onzer neutraliteit en de afweer van aanvallen van buiten ;

3e. het inrichten ten behoeve van deze vloot van eene op zichzelf verdedigbare operatiebasis ;

4e. het versterken onzer strijdmacht te land, bepaaldelijk met het oog op den strijd op Java.

In de September- t./m. de Mei-afleveringen van *De Indische Gids* 1899/1900 verscheen van eene onbekende hand een uitstekend artikel over „De verdediging van N.-Indië tegen een B. V.“, waarvan ik de bestudeering onmisbaar acht voor ieder, die de verdediging onzer bezittingen ter harte gaat.

De schrijver stelt voorop, dat Indië niet achter de N.-H. waterlinie moet worden verdedigd en betwijfelt voorts ernstig of de inlandsche bevolking ons bij een oorlog met een B. V. trouw zal blijven.

Aan het slot zijner aanvankelijke beschouwingen zegt de schrijver :

1e. De toestand en de sterkte der marine in Indië noodzaken het leger, bij die verdediging de hoofdrol te spelen.

2e. De sterkte van het leger gedooft slechts Java krachtig te verdedigen, een eisch, die te meer klemmt, omdat het verlies van dit eiland, hoofdzetel van ons bestuur, dat van de overige bezittingen na zich sleept.

3e. N.-Indië moet dus op Java worden verdedigd.

4e. Bij die verdediging behoort de grootst mogelijke concentratie van ons leger plaats te hebben, omdat dit zoo klein en Java zoo groot is.

5e. De hoofdmacht van ons leger behoort eene centrale positie in het binnenland in te nemen.

6e. Java moet in het binnenland verdedigd worden.

7e. Deze verdediging moet ons toelaten, den vijand een beslissenden slag te weigeren.

8e. Zij moet ons tevens de gelegenheid verschaffen, den oorlog te kunnen rekken.

Voorts zegt de schrijver :

De vaststelling van een goed plan van verdediging heeft tot dusver schipbreuk geleden door twee moeilijk op te lossen hoofdquaestiën, n.l. :

- a. de verplaatsing van den bestuurszetel en
- b. de keuze der oorlogshaven.

In de bijeenkomst op 6 Maart 1902 bracht de Kapitein DE GREVE de verhooging der weerkracht van N.-Indië tegen een aanval van buiten ter sprake en beweerde :

1e. Een eventueele tegenstander zal aanvankelijk wel met geene grooter macht komen dan \pm 45000 man, waaronder 31 à 32000 man infanterie, waarvan al spoedig door klimaatsinvloeden slechts 25 à 26000 man infanterie beschikbaar zal zijn.

2e. Wij kunnen daar thans tegenover stellen 10.000 geweren, plus de buiten het leger staande korpsen, die totaal \pm 3000 man sterk zijn en welke hulptroupen de spreker geenszins van onwaarde acht, mits er Europeesche officieren en kader aan worden toegevoegd, waarvan bij de bestaande formatie geene sprake kan zijn. Verhooging der weerkracht op Java is dus noodzakelijk.

3e. Verkregen moet dat worden door :

- a. het aantal non-combattanten tot een minimum terug te brengen ;
- b. het in 't leven roepen van eene reserve op Java van in het leger gediend hebbende militairen ;
- c. het instellen van eene militie onder de Europeesche ingezetenen ;
- d. belangrijke uitbreiding van de troepen in het genre der barisan.

2.

Een beknopt overzicht van de wenschen, die in den loop der jaren geuit zijn omtrent hetgeen bij de verdediging onzer Aziatische bezittingen aan marine-materiaal benoodigd werd geacht, geeft ook de schrijver van het meer aangehaalde artikel in *De Indische Gids*, waaraan het volgende ontleend wordt.

Deze wenschen waren al zeer uiteenlopend.

Terwijl de in 1852 onder presidium van Prins HENDRIK benoemde commissie daarvoor noodig oordeelde 30 bodems — waaronder 2 wachtschepen — met eene bemanning van ruim 2400 koppen, benevens 6 reserve-bodems, welk denkbeeld overgenomen werd door den M. v. Marine van 1855/56, (31 bodems, 2250 Europeanen, 650 inlanders, 6 reserve-bodems, benevens, voor het geval wij een aanval zouden te duchten hebben, eene versterking van al dadelijk 4 stoomfregatten en naderhand nog 4 groote schepen, en dat nog alleen tot „beveiliging onzer koloniën tegen coups-de-main”) meende de M. v. Marine 1868/73, dat met 2 ramtorenschepen en 1 voor geregelde aflossing, kon worden volstaan, „om den vijand van een aanslag op Java terug te houden”.

Echter rekende hij hierbij ook op aanvoering door „stoute” commandanten.

De Commandant der Zeemacht (C. d. Z.) in Indië van 1871/74 meende voor de maritieme verdediging tegen den B.V. eene zeemacht van meer dan 20 ramschepen noodig, benevens kleinere vaartuigen, torpedo's en versperringen.

Zijn opvolger wenschte aan personeel 3500 koppen voor 6 strijders, 4 eclaireurs, 13 stoomkanonneerbooten en 4 torpedo-booten, rekening houdende met de zeemacht, die Engeland in Azië onderhield en alleen rekenende op coups-de-main en aangeeren in verband met de landmacht bij het tegengaan op Java van landingen en het beschermen van de oorlogshavens, waarvoor hij Soerabaja en Tjilatjap noodig achtte.

In 1883 werd noodig geacht door den C. d. Z. in N.-Indië, na raadpleging van de sterkte der verschillende eskaders in

het Oosten, 2 pantserschepen, 2 snelloopende kruisers, 4 groote en 12 kleine oorlogsschepen, benevens eenige rivierstoomers en 6 torpedobooten.

De Vice-Admiraal BINKES (1885—88 C. der Z. in N.-Indië) had de volgende denkbeelden omtrent de verdediging onzer Aziatische bezittingen.

De marine moet de eerste en sterkste verdedigingslinie zijn en dus zoo sterk gemaakt worden als eenigszins mogelijk in verband met de eischen, die de verdediging van Nederland stelt.

De schepen moeten met zwaar geschut bewapend zijn en de snelheid niet voor die des vijands onderdoen en worden bijgestaan door een zoo groot mogelijk aantal torpedobooten. Over een gunstig gelegen, versterkte haven moet kunnen worden beschikt. Tjilatjap is daarvoor geheel ongeschikt.

De basis, waarop ons stelsel van verdediging in Indië tegen een buitenlandschen vijand rustte, deugde, volgens hem, niet. Zijne denkbeelden kwamen hierop neêr :

1e. hij geloofde niet aan eene verovering van Java als object van den B.V.;

2e. hij geloofde evenmin aan de mogelijkheid om Java met de beschikbare strijdkrachten afdoende te verdedigen en te behouden, wanneer de vijand dit eiland wilde veroveren;

3e. hij geloofde, dat wanneer het te doen is om het behoud onzer O.-I. bezittingen, de sleutels daarvan binnen de Amsterdamsche stelling liggen;

4e. hij vond het verkeerd, aan deze bezittingen eene verdedigbaarheid te willen geven, die door geene andere mogendheid van de hare werd verlangd en zelfs door Engeland, de koloniale mogendheid bij uitnemendheid, niet bereikbaar werd geacht;

5e. hij vond het daarom verkeerd, hoogere eischen te stellen dan de bescherming van onze O.-I. bezittingen, en voornamelijk van Java, tegen aanvallen van vijandelijke eskaders;

6e. hij vond het daarom voldoende wanneer maatregelen werden getroffen tot beveiliging van de voornaamste kustplaatsen van Java tegen een coup-de-main.

Op grond van deze stellingen, gaf hij den G.-G. in overweging om :

1e. de tot dusver aan het stelsel van defensie voor Java gestelde voorwaarde, om dit eiland tot het uiterste te verdedigen tegen een vijand, die de verovering daarvan beoogt, te doen vervallen ;

2e. een defensieplan te doen ontwerpen in verband met het beginsel om het eiland Java slechts tegen een coup-de-main van eene vijandelijke vloot te beveiligen, waarbij men zich ten doel stelt om door behoorlijke samenwerking van land- en zeemacht en voor zooveel mogelijk gebruik makende van de Schutterij, de toegangen tot de bestaande en te bestendigen maritieme inrichtingen te Soerabaja en verder de voornaamste kustplaatsen van Java aan een vijand te betwisten en voor een bombardement van zeezijde en voor een coup-de-main van een landingsleger van hoogstens 3000 man te vrijwaren.

De G. G. en de M. v. K. konden zich met deze denkbeelden zeer goed vereenigen.

De bij K. B. van 31 Juli 1889 No. 27 benoemde Staatscommissie „tot het uitbrengen van advies omtrent de vraag of de indeeling der Zeemacht in den N. O. I. Archipel overeenkomstig het K. B. van 16 November 1866 No. 80 al dan niet behoorde te worden bestendigd”, wilde onze maritieme strijdmiddelen in Indië meer in overeenstemming brengen met de eskaders, die de vreemde mogendheden onder gewone omstandigheden in de, onze Indische bezittingen omringende, zeeën onderhouden en die wij dus, in geval van oorlog, in de eerste plaats het hoofd zullen moeten bieden. Ook de mogelijkheid om onze neutraliteit te kunnen handhaven, vordert de aanwezigheid van een grooter aantal strijdbare bodems dan het viertal, waaruit in de latere jaren het auxiliair eskader was samengesteld; te eerder, leest men in het rapport van bovengenoemde commissie, omdat, kon men vroeger nog in zekere mate op den steun der schepen van de Indische oorlogs-

marine rekenen, deze thans door de omwenteling, die in de laatste jaren op het gebied van de strijdmiddelen ter zee heeft plaats gehad, alle gevechtswaarde tegenover moderne oorlogschepen hebben verloren. De staatscommissie wijst vervolgens op de zucht naar koloniaal bezit, die in de laatste jaren bij de verschillende natiën meer en meer aan den dag treedt, de vreemde nederzettingen, die onze koloniën hoe langer hoe meer omringen, de uitbreiding van de Chineesche en Japansche zeemacht, de gunstige ligging van sommige eilanden in den I. archipel als strategische punten en voor kolenstations voor enkele mogendheden en de grootere kansen voor het ontstaan van internationale quaestiën dan in vroegere jaren, als gevolg van de groote belangen, die verschillende zee-mogendheden langzamerhand in de Aziatische zeeën hebben gekregen, om te concludeeren, dat eene gezonde politiek vordert, in onze koloniën, ter handhaving van onze neutraliteit en tot het beletten eener schending van grondgebied, eene betrekkelijk groote scheepsmacht te ontwikkelen.

In 1891 werd het pantserdekschip (kruiser) „Koningin Wilhelmina der Nederlanden” op de Rijkswerf op stapel gezet.

De M. v. Marine in 1892 was van meening, dat de verdediging van al onze bezittingen tegen een overmachtigen vijand boven ons bereik ging en . . . dat het voldoende was, het auxilair eskader te doen bestaan uit 3 moderne schepen, 1 eclaireur en een 5-tal vischtorpedobooten om :

- 1e. de kleine oorlogsschepen, de mail- en pakketbooten te beschermen ;
- 2e. de gemeenschap met de B. B. te verzekeren ;
- 3e. de kustplaatsen tegen coups-de-main te beschermen ;
- 4e. de transportvloot des vijands te harceleeren, die het landingsleger naar Java overbrengt ; en
- 5e. de vijandelijke macht op het moment der landing in de flank aan te vallen en daardoor het debarkement te bemoeilijken of onmogelijk te maken.

In 1893 werden de pantserschepen „Evertsen”, „Kortenaer” en „Piet Hein” op stapel gezet op 3 vaderlandsche werven.

In het jaar 1892 werd bepaald, dat Batavia met T. Priok als operatiebasis voor de marine zou worden aangenomen, dus in de nabijheid van een niet te verplaatsen bestuurszetel; een besluit, afgescheiden van de plaats, logisch en in verband met het heerschende beginsel, dat W.-Java het centrum van verdediging zal zijn. Voor de technische uitvoering van deze beslissing is tot nu toe echter niets gedaan.

De in 1894 opgetreden M. v. Marine dacht weér anders over het materiaal voor de zeemacht in Indië; het kruiser-type achtte hij daarvoor het meest geschikt, waarvan er een 6-tal gebouwd werden, die van 1896—1899 te water werden gelaten.

Hunne taak bij de verdediging was de zelfde als die, welke de M. v. Marine in 1892 aan de 3 pantserschepen had opgedragen, en voorts: „handhaving der neutraliteit”.

In hoofdzaak overeenkomstig de voorstellen van de in 1889 benoemde Staatscommissie, werd in 1896 de formatie der marine in Indië bepaald op 6 krachtige oorlogsschepen, alle in dienst, 15 kleine oorlogsschepen, waarvan 5 in reserve, en de noodige schepen en vaartuigen voor de verdediging van havens e. d.

De koppersterkte zou zijn \pm 2766 Europeanen en \pm 940 inlanders.

De opvolger van dezen Minister schreef in 1897, dat de verdediging van Indië tegen een B. V. „gedeeltelijk” moest geschieden door gepantserde schepen.

Hij erkende gaarne de waarde der kruisers, maar hij had de overtuiging, dat daarvoor schepen moeten optreden, beter beschermd en zwaarder bewapend.

De opvolger van dezen Minister had zich steeds aan diens zijde geschaard; met het stelsel van verdediging van den Minister van 1894 kon hij zich niet vereenigen.

Had hij als C. der Z. in N.-Indië voorgesteld, het auxiliair eskader te doen bestaan uit 4 pantserschepen en 2 kruisers, als M. v. Marine eischte hij — na overleg met zijn ambtgenoot van Koloniën — 2 pantserschepen en 4 kruisers.

Zijn opvolger als C. d. Z. in N.-I. wenschte 4 pantserschepen en 6 kruisers; beiden hadden voorts nog gerekend op 10 torpedobooten.

Volgens de drie laatste M. v. Marine was het met den toestand van het auxiliair eskader treurig gesteld, terwijl de gebeurtenissen der laatste jaren in Oost-Azie niet alleen de belangrijkheid, maar vooral de kwetsbaarheid dier koloniën meer dan vroeger in een helder licht hadden gesteld.

Ook de C. der Z. in N.-Indië van 1895/98 stelde voor, het auxiliair eskader te doen bestaan uit 4 pantserschepen en 6 kruisers, waarbij hij voorts rekende op de mogelijkheid tot uitbreiding van het inlandsch element, waaromtrent ook zeer veel verschil van meening bestond.

In 1898, 1899 en 1900 werden achtereenvolgens de pantserschepen „Koningin-Regentes”, „de Ruijter” en „Hertog Hendrik” op stapel gezet, die 2 jaren later gereed kwamen.

In 1904 volgde de „M. Hzn. Tromp”, terwijl in 1905 andermaal een pantserschip op stapel werd gezet, allen op één na, op de Rijkswerf.

Bij de laatste begrooting werd voor de zeemacht in Indië toegestaan een pantserschip, grooter en krachtiger dan de voorgaande, benevens 2 torpedobooten.

Den 25en November 1904 hield de gepensioneerde Kapitein ter zee J. P. VAN ROSSUM eene lezing over „De Zeemacht in Ned.-Indie enz.”

Hierbij verkondigde hij o. m. als zijne meening:

„geheel ondenkbaar is 't om de verdediging van onze bezittingen op te dragen aan het N.-I. leger; voor de zeemacht is die taak weggelegd.

Deze moet bestaan uit pantserschepen en torpedobooten. De pantserschepen zijn voldoende beschermd, indien de gewone granaat van het middelbare snelvuurgeschut als regel het pantser niet doorbore.

Met de projectielen uit zwaar geschut wenscht hij weinig rekening te houden, omdat het aantal zware kanonnen op een vijandelijk schip --- in O.-Indië --- wel altijd zeer beperkt zal wezen en de vuursnelheid van die kanonnen gering is evenals de voorraad projectielen aan boord.

De bewapening van onze schepen zal, wat de artillerie betreft, zoo krachtig mogelijk moeten wezen en in 't bijzonder het middelbaar snelvuurgeschut goed vertegenwoordigd moeten zijn. Zwaar geschut acht hij van minder, ofschoon niet zonder belang. Torpedo-bewapening is gewenscht.

Het komt hem onnoodig, ja zelfs ongewenscht voor om aan de pantserschepen groote snelheid te geven. Het gemis hieraan wenscht hij te vergoeden door groot offensief vermogen en voldoende bescherming. De waterverplaatsing moet niet grooter wezen dan \pm 5000 ton, ook in verband met de diepte der vaarwaters naar Soerabaja; ruime kolenberging (Ind. kolen) is van belang, evenals bewoonbaarheid.

De torpedobooten behoeven niet grooter te zijn dan \pm 100 ton; torpedojagers acht hij niet noodig, evenmin verkenningsvaartuigen, indien dat oorlogsvaartuigen zijn; 8 pantserschepen en 24 torpedobooten moeten als een minimum worden beschouwd.

Het personeel der vloot zal uit Europeanen moeten bestaan.

De landmacht moet de zeemacht geheel ontheffen van plaatselijke verdediging.

Bij de discussiën konden de Heeren COHEN STUART en W. J. C. SMIT zich niet vereenigen met de geringe snelheid, die de inleider voldoende achtte, evenmin met de geringe waterverplaatsing der pantserschepen en torpedobooten (beiden wenschten voor de laatste \pm 150 ton); de laatste spreker betwijfelde bovendien of de quaestie van het personeel, aan-

gegeven door den inleider, voor verwezelijking vatbaar was, aangezien we thans slechts 5 schepen in Indië kunnen bemannen.

Voor de toekomst denkt de tegenwoordige M. v. M. zich de Nederlandsche vloot als volgt samengesteld :

- a. Voor de verdediging van het rijk in Europa :
4 p. schepen, type Heemskerk	(3 moeten nog gebouwd worden.)
4 onderzeeërs	(allen idem.)
30 torp. booten	(16 type Ophir idem.)
6 kanonneerbooten voor de
Zuiderzee en benedenrivieren	(idem.)
- b. Voor den dienst in O.-I. :
4 p. schepen van \pm 7000 ton	(moeten nog gebouwd worden.)
4 „ „ „ \pm 5000 „	
6 torpedobootvernielers	(idem.)
15 torpedobooten, type Ophir	(idem.)

Deze macht moet aanwezig zijn in 1931.

De Heer F. J. H. EVERS gaf in de vergadering van 24 Februari 1906 in deze Vereeniging als zijne meening te kennen, dat hij voor de verdediging van onze Aziatische koloniën noodig achtte pantserkruisers van een eenigszins gewijzigd type Kaiser Karl VI (Oostenrijk) met eene proeftochtsnelheid van $19\frac{1}{2}$ mijl, eene pantserdikte van in het midden 175 m.M., naar voren en achteren respectievelijk 125 en 100 m.M. minderend. De hoogte van dezen pantsergordel zou dan 2,3 M. bedragen, waarvan ruim 1 M. boven de waterlijn bij normale waterverplaatsing; het pantserdek 50 m.M. De bewapening moet zijn : 2 kanonnen van 24 c.M. in een barbette toren van 175 m.M. vóór en 1 dito achter, 6 kanonnen van 19 c.M. als 't kan in gesloten, anders in open schilden, zoo geplaatst, dat een vuur in kielrichting met 4 dezer stukken kan worden gegeven, 10 kanonnen van $7\frac{1}{2}$ c.M. achter schilden en 1

onderwater-boeglanceerbuis met een voorraad van 3 torpedo's ; de grootte van het schip \pm 7500 ton. De diepgang zoo mogelijk niet boven de 63 d.M. in verband met de diepte van de toegangen tot Soerabaja. Kan dat niet, dan blijft er niets anders over dan gevolg te geven aan hetgeen de tegenwoordige M. v. M. heeft gezegd, n.l. Soerabaja te maken tot eene haven voor diepgaande schepen.

Voorts minstens 24 torpedobooten, type Hydra of, liever nog, Ophir, en torpedojagers van 900 à 1000 ton, door den schrijver genoemd „torpedokruisers”, volgens hem het best belichaamd in het type Tupy der Braziliaansche marine.

Dit vaartuig — in 1896 gebouwd — heeft eene waterverplaatsing van 1030 ton, een diepgang van 31 d.M. en is bewapend met 2 kanonnen van 12 c.M., 4 van 5,7 c.M., 2 van 3,7 c.M. en 3 lanceerinrichtingen. De snelheid bedraagt \pm 24 mijl, de kolenvoorraad 100 ton, de bescherming over machines en ketels 25 m.M., van den commandotoren 40 c.M. De Heer EVERS zou de 6 kanonnen van 5,7—3,7 c.M. willen vervangen door 4 van 7,5 c.M.

De toenmalige Kapitein-Luitenant ter zee W. J. COHEN STUART was van meening, dat voor Indië pantserschepen van 7000 à 8000 ton gewenscht waren, benevens 3 divisieën van 6 torpedobooten, type Ophir en . . . nooit of nimmer Tupy's te bouwen. De tegenwoordige M. v. M. W. J. COHEN STUART kreeg bij de laatste begroting :

- 1 pantserschip ; en
- 2 torpedobooten. (voor Nederland)

In *De Javabode* van 10-1-1906 betoogt een ongenoemd schrijver: A. Art. 2 van het K.B. van 27 Juli 1896 N°. 22, regelende de samenstelling en sterkte der scheepsmacht, voor Ned.-Indië benodigd, moet gelezen worden als volgt :

De scheepsmacht, in Indië aanwezig, zal bestaan uit :

a. oorlogsbodems, geschikt om met klem Nederland's rechten en belangen te beschermen en het souvereine gezag

in den archipel te handhaven, ook tegenover inlandsche volkeren ;

b. onderzeesche booten, bestemd voor haven- en kustverdediging, benevens de benoodigde mechanische torpedo's (onderzeesche mijnen);

c. torpedo-reparatieschepen, mijnschepen en munitieschepen.

Art. 3 moet luiden: De oorlogsvloot in Ned.-Indië wordt bemand door personeel van de Nederlandsche Marine.

B. Het K. B. van 4 Juni 1897, zooals dat gewijzigd is door het K. B. van 27 Juni 1901, moet gelezen worden als volgt :

Art. 1. Het deel der Nederlandsche zeemacht in Ned.-Indië zal bestaan uit :

1e. minstens 3 krachtige oorlogsschepen, welk aantal echter voor uitbreiding vatbaar is ;

2e. 4 divisieën torpedojagers, bestaande elke divisie uit 2 groepen van 3 torpedojagers, 2 reserve-booten en 1 torpedo-reparatieschip.

Art. 2. Nadat in Nederland gebleken zal zijn, dat de onderzeebooten voldoen aan de gestelde eischen, zal begonnen worden met aanbouw voor Indië. Het aantal zal eerst bepaald worden, nadat een vast plan van defensie voor Indië herzien en vastgesteld is.

Art. 3. De bij art. 2 sub *c* genoemde schepen zullen bestaan uit :

1e. 4 torpedo-reparatieschepen, dusdanig ingericht, dat alle reparatiën aan torpedo's aan boord kunnen geschieden ; deze schepen dienen tevens, om, wanneer de divisie niet vaart, een deel der bemanning te logeeren ;

2e. 2 mijnschepen ;

3e. 6 munitieschepen, waarvan 1 als wachtschip ingericht.

De schrijver stelt zich de krachtige schepen voor als te zijn van \pm 8000 ton, bewapend met 4 kanonnen van 24 c.M., 6 van 20 c.M., 10 van $7\frac{1}{2}$ c.M en 2 torpedolanceerbuisen, snelheid 18 mijl, kolenvoorraad 1000 ton, gordelpantser als op het type „Regentes”, huidpantser van 10 c.M. tot aan het opperdek, ter plaatse van de opstelling der kanonnen van

20 c.M. Hij berekent, dat, per jaar 4.2 millioen gulden bestedende voor nieuwen aanbouw, in 9 jaren tijds het voornaamste deel der Indische verdediging gereed kan zijn, n.l. :

32 torpedojagers à 450 ton	24	millioen
4 moederschepen	4	„
5 munitieschepen	1 ¹ / ₂	„
2 mijnschepen	2	„
12 onderzeebooten	6	„
mijnen	1	„
	<hr/>	
Totaal	38 ¹ / ₂	„

De Heer A. G. BOISSEVAIN, oud-Luitenant ter zee, schreef eenige belangrijke artikelen over „De lessen uit den Japansch-Russischen zeeoorlog” en kwam daarbij tot het volgende besluit :

„De zeemannschap en de bekwaamheid als kanonnier van het personeel is de voornaamste factor in den strijd.

Van die bekwaamheid der kanonniers hangt af de afstand, waarop men met vrucht den vijand beschieten kan.

Zowel middelbare als zware kanonnen hebben bewezen uitstekende oorlogswapens te zijn.

Groote gepantserde schepen hebben aan alle verwachtingen voldaan.

Torpedo's zijn onzeker treffende en onzeker doodende wapens. Een aanval van torpedoboten op een onbeschadigd en goed gewapend schip kan als hopeloos beschouwd worden.

Torpedolanceer-inrichtingen aan boord van grootere schepen zijn gevaarlijk en nutteloos”.

De Luitenant ter zee H. E. Baron VAN ASBECK gaf daarover eenige belangrijke beschouwingen; slechts enkele mogen hier eene plaats vinden.

Op het einde van Hoofdstuk I, behandelende het personeel, zegt de schrijver :

„Ik geloof te kunnen zeggen, dat wat den algemeenen loop van den oorlog betreft, deze in de eerste plaats heeft geleerd, dat voor eene krachtige marine noodig zijn :

a. officieren, die kennis hebben van strategie en tactiek, en goed geoefend zijn in het varen in eskaderverband;

b. personeel, dat uitstekend kan schieten, en daardoor ook weder

c. officieren, die in schieten behoorlijk onderwijs kunnen geven”.

In Hoofdstuk II „Geschut en gevechtsafstand”, heet het o. m. :
 „Na al het voorgaande is het met het oog op de groote afstanden, waarop het vuur in het vervolg zal worden geopend, naar ik vermeen, aan geen twijfel onderhevig of zwaar geschut verdient voorkeur boven een gelijk gewicht aan middelbaar geschut”.

In Hoofdstuk III „Torpedo's”, zegt de schrijver :

„Het optreden van torpedobooten tegen schepen of eskaders heeft bij goed zicht geene kans op slagen. Met mist, regen of sneeuw is de torpedoboot natuurlijk in gunstiger omstandigheden. Daarentegen heeft de oorlog, naar het mij schijnt, geleerd, dat bij nacht krachtige torpedoboot-flottieljes groote schepen en eskaders kunnen aangrijpen met de zekerheid, succes van hunne pogingen te hebben, en in ieder geval eene formatie nit elkander te kunnen drijven”.

Hoofdstuk IV behandelt de mijnen.

Hoofdstuk V „Panterschepen, kruisers en torpedobooten” :

„Het beste bewijs dat de Japanners niet eens kruisers genoeg hadden, is wel gelegen in het gebruik, dat zij van koopvaardijstoomers hebben gemaakt, zooals blijkt uit het rapport van Togo, waar deze mededeelt, dat het eerste bericht van de komst der Russische vloot geseind werd door de „Shinano-Maru”. Uit dit laatste mag echter naar mijne bescheiden meening weder niet de conclusie worden getrokken, dat de kruiserdienst gevoegelijk kan worden verricht door snelle particuliere stoomers, zooals de schrijver in *Het Handelsblad* doet, waar die over dit onderwerp zegt : „„Dat zijn echter diensten *ten behoeve* van de eigenlijke gevechtsschepen bewezen, en het beste bewijs dat daarvoor geen bijzonder soort oorlogsschepen gebouwd behoeft te worden, is wel, dat auxilaire,

ongewapende handelstoomers hierbij de beste diensten hebben bewezen” ”.

„Zijn voor eene mogendheid welke van te voren weet, dat zij in een toekomstig conflict de minder sterkere zal zijn, pantserkruisers gewenscht, de natie, welke de sterkere zal zijn, kan ze in dien strijd evenmin missen”.

„Opmerking verdient, dat Rusland en Japan beide voortgaan met gepantserde kruisers te bouwen en dat de machtigste zee-mogendheid ter wereld, Engeland, hierin thans nog medegaat.”

„Elke natie, die in een toekomstigen zeeoorlog hoopt de heerschappij ter zee te kunnen verkrijgen, of deze al niet anders dan ten gevolge van een zeeslag wil prijsgeven, heeft in de eerste plaats behoefte aan slagschepen. Hieraan kan echter niet al het beschikbare geld besteed worden, omdat de opperbevelhebber behoefte heeft aan kruisers, die, ofschoon niet aan den zeeslag kunnende deelnemen, hem berichten moeten verschaffen, over de sterkte der vijandelijke slagvloot, haar koers, hare formatie, enz. Gedeeltelijk moeten die kruisers groot en sterk zijn, ten einde, indien de zeeslag en daarmee de opperheerschappij ter zee verloren mocht worden, den vijandelijken handel te kunnen blijven afbreuk doen en het overbrengen van eene vijandelijke transportvloot en daarmee eene landing in het eigen land te beletten”.

„Tusschen torpedobooten en — vernielers bestaat geen principieel verschil; de laatste is grooter en sterker dan de eerste en kan haar dus vernietigen.”

„Elke natie, welke het meesterschap ter zee niet zonder slag of stoot wil prijs geven, heeft dus de drie behandelde typen van vaartuigen, pantserschepen, kruisers en torpedobooten noodig”.

„Zelfs eene kleine natie, welke voor hare verdediging alleen op torpedovaartuigen zou willen steunen, heeft dus een zeker

aantal grootere schepen noodig, juist om van het torpedo-wapen het meeste nut te hebben”.

Hoofdstuk VI. „Onze oorlogsvloot”.

„Welk vlootprogram zou door Nederland gevolgd moeten worden, opdat het zonder de grens der financieele veerkracht te overschrijden, zichzelf en zijne overzeesche bezittingen zoo krachtig mogelijk kunne verdedigen en het minste gevaar loope van zijne neutraliteit geschonden te zien?”

„De eerste vraag, die wel dient te worden beantwoord, is of de strikte noodzakelijkheid bestaat, dat wij èn in Europa èn in Oost-Indië een eskader hebben.”

„De Nederlandsche scheepsmacht in haar geheel laten zou alleen mogelijk zijn, indien besloten werd hetzij Indië, hetzij het moederland zonder hulp van schepen te verdedigen.”

„Dit zou beteekenen, dat in Azië of in Europa de marine alleen op torpedobooten zou kunnen rekenen voor het uitvoeren van het haar opgedragen werk, doch in een vorig hoofdstuk werd reeds betoogd, dat eene actieve defensie, alleen berustende op deze kleine vaartuigen, niet mogelijk is. Er moeten dus èn in Nederland, èn in de Oost-Indische wateren groote schepen ten allen tijde aanwezig zijn; de verdeeling van onze vloot in twee ver van elkander verwijderde eskaders is helaas een noodzakelijk kwaad.”

„Hoe moeten nu deze eskaders zijn samengesteld? Dit hangt natuurlijk af van de strategische beginselen, waarnaar in tijd van oorlog zal worden gehandeld en zooals reeds hierboven werd gezegd, kan dit nimmer zijn het leveren van een geregelden zeeslag, ten einde door eene mogelijke overwinning den tegenstander gedurende den verderen oorlog te beletten onze havens voor den handel te sluiten of troepen over zee te vervoeren.”

„Wat er dus voor de eskaders overblijft is het helpen afweren van eene landing, eene operatie, die, als zij gelukt, ons ons

bestaan of het bezit onzer koloniën zou kunnen kosten, doch daarentegen gelukkig ook zeer moeilijk uit te voeren is, zoolang wij eene vloot hebben.”

„Ten slotte rust op de marine de taak van het handhaven der Nederlandsche neutraliteit ter zee, bestaande in het uitvoeren van een soort politietoezicht, met het doel, min of meer onwillekeurige overtredingen onzer neutraliteits-bepalingen door een der beide oorlogvoerende partijen te voorkomen.”

„De praktijk heeft geleerd, dat het niet mogelijk is een landingsleger over te voeren zoolang de tegenpartij in het bezit is van een actief eskader en — toont het te kunnen en willen gebruiken om de landing te beletten.”

„Welke schepen, behoorende aan eene zwakke mogendheid, kunnen zich nu het gemakkelijkst buitengaats ophouden, zonder geslagen te worden? In de eerste plaats moeten het schepen zijn, welke bij ontmoeting in zee het gevecht met machtige tegenstanders kunnen ontwijken. In de tweede plaats moeten zij eene blokkade gemakkelijk kunnen verbreken en geen kans loopen bij vervolging achterhaald en vernietigd te worden. Dit nu kunnen niet anders zijn dan schepen met groote snelheid en zij behooren dus te zijn van het kruiser- en torpedoboots-type.”

De opstelling van eene blokkade-vloot denkt de schrijver zich als volgt :

„Voor 't zeegat op $1\frac{1}{2}$ à $2\frac{1}{2}$ mijl (3 à 4,5 K.M.) uit den wal twee kleine kruisers en zes vernielers in verschillende groepen. Om deze te kunnen steunen, indien de geblokkeerde partij met eene grootere macht uitloopt, op 5 mijl afstand naar buiten, een grootere kruiser, een kleinere en twee vernielers. Eindelijk om voeling te houden met de geblokkeerde scheepsmacht, indien deze mocht uitloopen en de eigen slag-schepen voortdurend op de hoogte te houden van den koers en de bewegingen der uitgelopen vloot, op 25 mijl (45 K.M.)

uit den wal twee gepantserde en twee groote kruisers en daarachter op 40 mijl (75 K.M.) van het geblokkeerde zeegat de blokkeerende slagvloot. Dit is het schema van eene nauwe blokkade des nachts; dat van eene gewone blokkade vertoont dezelfde trekken; alleen is de slagvloot verder weg en onder den wal liggen er van de twee kleine kruisers en zes vernielers slechts twee dezer laatstgenoemde vaartuigen, terwijl de rest wat meer naar buiten ligt."

„Zal nu de vorm der blokkade met het oog op onze zwakke strijdkrachten eenigszins worden gewijzigd? In groote trekken naar ik geloof, alleen in zoover dat de vijand de kruisergroep op 25 mijl afstand uit den wal zoo sterk zal maken, dat deze in staat is de Nederlandsche schepen te bestrijden en de slagschepen dientengevolge verder in zee teruggetrokken worden, ten einde ze zooveel mogelijk voor torpedobootaanvallen te behoeden."

„Thans kan worden nagegaan met welke organisatie van onze strijdmacht deze blokkade het meest bemoeilijkt kan worden. Hierboven werd toch aangetoond, dat de schepen, welke in volle zee tegen eene transportvloot moesten optreden, van het kruisertype en torpedoboottypen behoorden te zijn. Wanneer echter de vijand, alvorens eene landing te beproeven, overgaat tot eene poging om onze schepen op te sluiten, wordt het een eisch onze schepen zoo te bouwen, dat zij zoo geschikt mogelijk zijn om de blokkade te bemoeilijken en deze, indien 'slands belang zulks eischt, te breken. Nu zijn ongetwijfeld voor de vernielers en kruisers, die de binnenste linies van de blokkadevloot vormen, soortgelijke schepen, doch stuk voor stuk of in aantal sterker, de gevaarlijkste vijanden. Tracht men de bedoelde vaartuigen te verdrijven met behulp van kleine langzame slagschepen, geassisteerd door torpedovaartuigen, dan gaan de vijandelijke vaartuigen eenvoudig wat uit den weg. Doordringen tot de kern der blokkadevloot kunnen kleine pantserschepen echter toch niet, dewijl ze tot zoover gekomen, onherroepelijk vernietigd zouden worden en

ver in zee gaande, zouden ze steeds kans loopen te worden afgesneden door de snellere en bovendien krachtiger pantser-schepen van den vijand. Mijns inziens kunnen alleen artillerie-gevechten worden geleverd tegen de binnenste linies van de blokkadevloot, waarvoor van onze zijde dan ook kruisers noodig zijn en om het meest naar buiten gelegen eskader aan te tasten zou moeten worden gerekend op de torpedo-vaartuigen, gesteund en geleid door de kruisers. Maakt de vijand zijne kruiserlinies bijzonder sterk, zoodat onze schepen hier niet tegen zouden opgewassen zijn, dan zouden de vijandelijke kruisers weder een zeer geschikt doel voor onze torpedo-boots-aanvallen vormen."

„Nu is het echter wel mogelijk, dat de vijand niet besluit tot eene langdurige blokkade, alvorens zijne troepen over te voeren, daar de kansen op verliezen voor den blokkeerende zeer zeker ongunstiger zijn dan voor den geblokkeerde, doch onmiddellijk nadat zijne schepen zekerheid hebben, dat onze vloot zich binnen de geblokkeerde haven bevindt, tot eene zeer nauwe insluiting overgaat en zijne landingsvloot over zee voert. Onze vaartuigen van oorlog moeten dan, het koste wat het wil, uitbreken, en zulks is weder alleen mogelijk aan snelle schepen, die niet door het gros van de vijandelijke vloot kunnen worden ingehaald."

„Wat 's vijands handelingen dus ook mogen zijn, indien wij den strijd tegen zijne slagvloot als bijzaak, doch die tegen zijne transportvloot als hoofdzaak beschouwen — en dit is het eenige wat in ons vermogen ligt — steeds is het eindresultaat, dat kruisers en torpedovaartuigen voor ons de meest geschikte schepen zijn."

„Voor onze pantserschepen zie ik geen rol. Wanneer zij in gezelschap van kruisers, zooals bij de tegenwoordige formatie van het eskader in Indië kan voorkomen, overdag op den vijand stuiten, zullen ze ongetwijfeld worden vernietigd en de kruisers zullen hun lot deelen, tenzij zij van hunne snelheid

gebruik maken en het gevecht vermijden. Doch dan hebben wij na het eerste treffen met den vijand slechts vier snelle schepen over in plaats van zes. Alleen wanneer de vijand eene zeer zwakke macht in den Archipel zendt, zouden onze twee pantserschepen nut kunnen hebben, doch dit zou eene grove fout van den vijand zijn en hierop eene eskader-formatie baseeren is het ontkennen van eene militaire waarheid, welke leert bij het nemen van tegen-maatregelen steeds uit te gaan van het denkbeeld, dat de vijand geene flaters zal maken."

„Nu zijn mijns inziens voor ons de twee gevaarlijkste naties Duitschland en Japan; Japan, omdat het het eenige land is met eene krachtige vloot en een sterk leger, dat in Indië zijn geheele kracht tegen ons kan concentreeren; Duitschland, omdat het de eenige mogendheid is, die ons ter zee en te land kan afsluiten."

„Ons thans tot Indië wendende, zien wij, dat Japan behalve zijne slagschepen 12 gepantserde kruisers heeft met eene waterverplaatsing van gemiddeld 10.000 ton en verder een 14-tal kleinere kruisers van gemiddeld 3700 ton. Aannemende nu, dat de vijand zal beginnen met het blokkeeren van Soerabaja, met het doel later eene landingsvloot aan te voeren, hebben wij in de eerste plaats na te gaan, hoeveel Japansche kruisers wij op het terrein der blokkade hebben te verwachten. Hierbij wordt uitgegaan van het denkbeeld, dat Batavia ongeveer de uiterste westelijke grens is, waarheen onze schepen zich met het oog op het afweren eener landing zullen begeven, terwijl verder wordt verondersteld, dat Makassar door de Japanners bezet is en als operatiebasis wordt gebruikt. Vrijwol in overeenstemming met den prize-essay van den Engelschen luitenant ter zee DÉWAR, zullen de blokkeerende schepen ten allen tijde aan boord moeten hebben:

- a. een zekere hoeveelheid kolen om met de hoogste dienstvaart een uitgebroken eskader te kunnen vervolgen;
- b. een zekere hoeveelheid kolen, voldoende om in een gevecht 4 uur met volle kracht te loopen;

c. voldoende kolen om met eene snelheid van 10 mijl van Batavia, Makassar te bereiken."

„Bovendien moet gerekend worden dat, alvorens de schepen van uit Makassar op het blokkadeterrein zijn gekomen, een zekere hoeveelheid van dien kolenvoorraad is verbruikt."

„Japan kan als nu geregeld op het blokkadeterrein handhaven 5 à 6 groote gepantserde kruisers van gemiddeld 10000 ton en 6 à 7 kleine van gemiddeld 3700 ton. En wat de torpedobootvernielers betreft, blijkt, dat indien aan deze dezelfde eischen worden gesteld, wat den kolenvoorraad betreft, als aan de groote schepen, er geen enkele vernieler aan de blokkade zou kunnen deelnemen. Gebruikt men ze echter alleen op het terrein der blokkade zelf en niet om aan eene lange vervolging deel te nemen, dan zou Japan voor de uitgangen van Soerabaja 13 vernielers kunnen posteeren, daarbij altijd gerekend op een kolenvoorraad van 100 ton, hetgeen in het voordeel der Japanners is genomen, daar er verscheidene dezer vaartuigen slechts 80 à 90 ton kolen hebben."

„Nu heeft de Japansche vloot twee uitgangen van Soerabaja te bewaken en wel het Oost- en het Westgat en zij zal dus voor elken uitgang niet meer kunnen posteeren dan 3 groote, 3 kleine kruisers en 7 vernielers. Misschien zal men mij voor de voeten werpen, dat ik me hierbij schuldig maak aan eene te veroordeelen verdeling der Japansche vloot, doch deze verdeling schijnt mij noodzakelijk, indien onze kruisers sneller en te zamen krachtiger zijn dan de helft der Japansche kleine kruisers, welke op het blokkadeterrein aanwezig kunnen zijn. De kleine Japansche kruisers moeten in dat geval in staat zijn zich terug te trekken op eene reserve, welke niet te ver verwijderd is, hetgeen niet zou kunnen, indien de groote Japansche kruisers benoorden Madura op gelijken afstand van het Oost- en Westgat werden geposteerd."

„Wat moeten wij thans hier tegenover kunnen stellen? Daar de vorm der blokkade gebaseerd is op de vrees voor torpedo-vaartuigen, zoo veel van deze als noodig is om de vijandelijke vernielers bezig te houden en verder een voldoende aantal om

te trachten een slag te slaan tegen het kruiser- of slagschepen- eskader. Een zestiental zou dus voldoende zijn, doch wanneer men ziet welken nadeeligen invloed de betrekkelijk groote afstand tot Makassar heeft op het aantal schepen op het blokkade-terrein, is het te vreezen dat de Japansche marine-staf al spoedig naar eene dichter bij Soerabaja liggende reede zal omzien en daarmede het aantal vijandelijke vernielers op het blokkadeterrein grooter zal worden, terwijl er dan ook torpedobooten te verwachten zouden zijn. Het aantal onzer vernielers zou ik daarom op 24 willen brengen. Wat de kruisers betreft, noodig om onze vernielers te steunen, hen bij hun terugkeer te verdedigen tegen het gevaar van afgesneden te worden door de meest naar binnen gelegen vijandelijke kruisers, geloof ik, dat een vijftal van 4800 ton waterverplaatsing met eene snelheid van 23,5 mijl voldoende zou zijn, ook indien de vijand een dichter bij Soerabaja gelegen punt dan juist Makassar als operatiebasis neemt. Deze schepen zullen toch niet alleen in staat zijn de kleinere Japansche kruisers met geringer snelheid te slaan, doch ook de groote te ontwijken, en indien er niet te veel zijn, te bevechten."

„Voor Indië komen wij dus tot eene eskader-formatie van 5 kruisers en 24 vernielers. De onderzeesche booten hebben nog te weinig snelheid om hun eene rol bij het actieve eskader toe te deelen. Waarvoor zij mij echter in ieder geval wel geschikt schijnen en waartoe groote vaart niet noodig is, is te beletten dat de vijand rustig een of andere baai te dicht in de buurt van Soerabaja gaat, gebruiken als operatiebasis waardoor het aantal vijandelijke schepen en vernielers op het blokkadeterrein aanzienlijk zou kunnen worden vermeerderd en ons eskader dus een veel zwaarder taak te vervullen zou krijgen. Gewenscht komt het mij daarom wel voor, dat wij in Indië een viertal onderzeesche booten bezitten, welke twee aan twee in verschillende richtingen zouden kunnen ageeren. En wanneer bijtijds de route der transportvloot bekend mocht zijn, zouden zij zich beoosten of bewesten Borneo kunnen posteerden."

De schrijver is van meening, dat het type schip voor Nederland en Indië het zelfde kan zijn.

„Zooals reeds gezegd is, zou het schip 23,5 mijl moeten loopen, voorts zou het een pantserdek moeten hebben met cellenconstructie, eene goed beschermde artillerie, anti-torpedogeschut van 7,5 c.M. en twee onderwater-lanceerinrichtingen. Het roer zou speciaal moeten worden beschermd, doch voor het aanbrengen van een pantsergordel zou geen gewicht beschikbaar zijn en juist waar de pantsergordel in geen geval zwaar zou kunnen zijn, geloof ik dat het best is de woorden van FARRAGUT in practijk te brengen: „The best protection against an enemy's fire is a well directed from our own guns,” en dus in de eerste plaats om eene goed beschermde artillerie te denken. De normale kolenvoorraad zou niet zoo bijzonder groot behoeven te worden.”

„De eischen gesteld aan dezen kruiser vergelijkende met die waaraan de *Askold* en de *Takasago* (een voormalige Japansche kruiser) voldoen, geloof ik, dat eene waterverplaatsing van 4800 ton voldoende zou zijn en het schip dan zou kunnen worden bewapend met 2 kanons van 21 c.M., 6 kanons van 15 c.M., alle paarsgewijze in torens en een 12-tal kanons van 7,5 c.M.”

„Een daaraan (d. i. aan den Zweedschen gepantserden kruiser *Fylgia*) gelijkvormig schip van 4800 ton zou slechts 5,25 M. water noodig hebben.”

„De torpedovernieler voor Indië zou, daar hij met de groote schepen moet kunnen uitloopen en bij hen moet blijven, een kolenvoorraad moeten hebben, welke aan dezelfde eischen voldoet als hierboven aangegeven voor de kruisers.”

„Verder is het wenschelijk, dat zij zoo mogelijk sterker bewapend zijn dan en even snel als die der Japanners, zoodat men zoude moeten rekenen op eene snelheid van 29 mijl en eene bewapening van 4 kanons van 7,5 c.M. Een vernieler, welke aan deze eischen voldoet en verder drie lanceerinrich-

tingen heeft, zou een deplacement moeten hebben van ongeveer 400 ton."

„Als maatstaf voor een torpedoboot zou ik wenschen aangenomen te zien eene zeer zeewaardige snelle boot met zulk eene bewapening, dat twee ervan in staat zouden zijn een vijandelijken vernieler te bevechten. Zij zouden dus twee kanonnen van 7,5 c.M. moeten voeren."

3. 1)

Indien er ooit verschil van meening heeft bestaan omtrent de verdediging van een gebied, dan is dat zeker met ons Indisch rijk en in 't bijzonder met Java het geval.

Van eene sterke marine zijn de meeste schrijvers over dit onderwerp niet afkeerig, mits ze die maar krijgen konden. Doch, omdat het velen onmogelijk schijnt, dat wij ooit over eene voldoende sterke zeemacht zouden kunnen beschikken, besluiten ze, dat de verdediging dan maar opgedragen moet worden aan het leger.

Daarnaast staan er, die èn een leger èn eene marine noodig achten, terwijl een derde groep de verdediging beslist wil zien opgedragen aan de marine, waar mogelijk gesteund door het leger.

Voorts zijn er voorstanders van verdediging van het geheele bezit, talrijker echter zijn degenen, die in *hoofdzaak* en die *uitsluitend* Java willen verdedigen. Onder de laatsten zijn voorstanders van de verdediging alléén in het binnenland, anderen willen aan het strand beginnen, om in het binnenland de hoofdverdediging te voeren.

Nog bestaat er verschil van meening of dat binnenland zal zijn Midden- dan wel West-Java, terwijl er ook een stem opgaat, die aanbeveelt, de verdediging te voeren in Oost-Java,

1) Zie de Bijlagen III, V, VI en VII.

in verband met onze eenige oorlogshaven, gelegen in dat deel van het eiland.

Den bestuurszetel had de groote meerderheid, reeds jaren geleden, gaarne — van Batavia — naar het binnenland verplaatst gezien, omdat dit de verdediging zoo zeer ten goede zou zijn gekomen; van uitstel kwam echter ook hier afstel.

De sterkte van het invasieleger werd langen tijd op \pm 25000 man geschat, later steeg dit getal tot \pm 45000.

Voor de verdediging werden noodig geacht van \pm 30000 tot 45000 man.

Aanmerkelijk verschil van meening bestaat er omtrent de mogelijkheid Java te verdedigen, indien de bevolking *niet* op onze hand is en ook omtrent de houding, die zij daarbij eventueel zal aannemen.

Ten slotte wordt de aandacht gevestigd op de door enkelen uitgesproken en door velen beaamde meening, dat wij, met de ons ten dienste staande krachten, *niet* in staat zijn de Aziatische bezittingen te verdedigen, verder, dat, volgens veler oordeel, de sleutels van dat bezit in Nederland liggen en eindelijk op de z.g.n. coup-de-main theorie, die betoogt, dat de vijand niet zal komen om onze bezittingen te veroveren, maar om te brandschatten, onze marine te vernietigen e. d.

Omtrent de sterkte der marine en de soort schepen, voor de verdediging benoodigd, loopen de meeningen niet minder uiteen.

Uitsluitend kruisers, alleen pantserschepen, kruisers en pantserschepen, pantserschepen en kruisers worden beurtelings aanbevolen.

Den laatsten tijd doen zich meer stemmen hooren, die aan het torpedomateriaal eene ruimere taak willen zien aangewezen; zelfs wordt betoogd, dat we uitsluitend in dat materiaal ons heil moeten zoeken.

Alvorens op een en ander nader in te gaan, moet het navolgende geconstateerd worden:

Hoogstwaarschijnlijk is de oogenblikkelijke toestand der defensie van N.-Indië de volgende, te oordeelen althans naar

hetgeen openbare geschriften daarover mededeelden. (Zie Bijlage V):

1e. Op de Noordkust van Java, nabij het Oost- en Westeinde en van elkander verwijderd, hemelsbreed, \pm 700 K.M. (de afstand Vlissingen—Berlijn; Parijs—Marseille is slechts 630 K.M.), langs de spoorlijn, \pm 800 K.M. 1) bevinden zich de naar de zeezijde versterkte hoofdplaats en bestuurszetel Batavia en de oorlogshaven Soerabaja;

2e. ongeveer halverwege beide plaatsen, op de Zuidkust, het eveneens naar de zeezijde versterkte Tjilatjap;

3e. halverwege Tjilatjap en Batavia de hoofddepotplaats Bandoeng, in oorlogstijd bestemd tot zetel der Regeering en het D. v. O., thans reeds in W., N. en O. richting op de hoofdaccessen beschermd door permanente werkjes;

4e. het leger, na aftrek van detachementen voor Soerabaja, Tjilatjap en de B.B, geconcentreerd bij Batavia om met de marine de landing te bemoeilijken en voorts naar omstandigheden te handelen; einddoel Bandoeng;

5e. de sterkte van het leger bedroeg 31 December 1905 \pm 1350 officieren en \pm 37.000 man, waarvan 12.000 Europeanen (10.000 Nederlanders), 5000 Amboneezen, 20.000 inlanders, benevens \pm 1800 troepenpaarden.

Het veldleger (20 bataljons) is sterk:

	5400 Eur.,	2500 Amb.,	7500 incl.	=	15.400 man
de 4 depôt-bats.	850 »	250 »	1800 »	=	2.900 »
de garn.inf. (B.B.)	1400 »	1000 »	6500 »	=	8.900 »
op marsch . . .	200 »	350 »	175 »	=	725 »
marechaussee . .	75 »	650 »	600 »	=	1325 »
cavalerie . . .	400 »	400 »	625 p.	=	800 »
ber. artillerie . .	650 »	650 »	700 »	=	1300 »
vestingartillerie .	225 »			=	225 »
genietroepen . .	500 »	350 »		=	850 »
trein	15 »	200 »	\pm 500 »	=	215 »
overige diensten enz.					

1) Wordt in 24 uren sporens afgelegd.

De bereden artillerie bestaat uit 4 batterijen veld- en 4 batterijen bergartillerie van 7 c.M.

Een der belangrijkste verschilpunten is wel de quaestie, wat hebben wij van de bevolking te verwachten, indien gestreden moet worden tegen den B. V. om ons Aziatisch bezit, omdat daarvan zooveel afhangt met betrekking tot de samenstelling onzer weermiddelen.

Is de bevolking op onze hand, wil ze niet van bestuur veranderen, dan is het zaak, daarvan nu reeds gebruik te maken, door het geschikte deel — inlandsche officieren uit voorname geslachten — op te leiden, om, met ons leger als kern, zich krachtig te kunnen verzetten.

Bij eene bevolking van 30 millioen zielen, als op Java, die in den oorlog van 1825/30 bewijzen heeft gegeven, dat er goede soldaten van te maken zijn, kan dat niet moeilijk vallen.

Naar mijne meening echter kunnen wij hierop niet rekenen. Afgescheiden van eenige, ons vijandige elementen, die den B. V. vooral bij ruime belooning zeer zeker onmiddellijk van dienst zullen trachten te zijn, mag het een geluk genoemd worden als de overigen voorloopig neutraal blijven en vooral als dit het geval blijft na den eersten tegenspoed onzer wapenen.

Hoe uitstekend onze ambtenaren ook mogen zijn en hoezeer ze ook hunne beste krachten wijden aan het welzijn der bevolking, niet vergeten moet worden, dat door de snelle ontwikkeling van Japan en het voor dat rijk gunstige verloop van den strijd tegen Rusland, de gekleurde rassen vooral in Azië zich bewust zijn geworden, dat ook voor hen eene taak is weggelegd, waarbij Europeesche hulp niet per se en althans niet immer noodig is.

China in de eerste plaats, voorts de Philippijnen bij monde van AGUINALDO en niet te miskennen teekenen zelfs in Engelsch-Indië wijzen daarop. Geene reden is er dus om aan te nemen, dat dit bij de volkeren in onzen archipel — hoezeer dan mogelijk ook nog niet in zoo sterke mate — niet het geval zou zijn, te meer, nu de ontwikkeling der Chineezzen op Java

ook krachtig ter hand werd genomen den laatsten tijd.

Is bovendien de B.V. een Aziatisch volk, dan moet onzijdigheid der inlandsche bevolking bij den strijd tegen dien vijand reeds als eene zeer voordeelige bate onzerzijds worden beschouwd.

Veiliger echter schijnt het mij, haar geheel buiten dien strijd te houden, wat alleen mogelijk is als die ter zee wordt gevoerd.

Met het oog hierop is het bezit van eene vloot voor den strijd tegen den B.V. van meer nut dan dat van een leger.

Nog komt hierbij, dat wij ook rekening moeten houden met de bevolking der B.B., waaronder er zijn, die nog kort geleden onze tegenstanders waren of zulks op het oogenblik nog zijn. Van zelf doet zich hierbij de vraag voor: wat moet verdedigd worden, de geheele archipel of alleen de kern — het eiland Java?

Zeer zeker verdient het aanbeveling, het geheel te verdedigen; vermeend wordt zelfs, dat wij dit thans verplicht zijn, sinds de laatste jaren en vooral onder den tegenwoordigen G.G. de verhouding tot de B.B. eene zoo geheel andere — veel betere — is geworden. Met een leger echter kan dit door ons nimmer geschieden.

Bepalen wij ons een oogenblik tot de verdediging van Java uitsluitend door een leger; door het vrijkomen van gelden, thans nog voor de vloot besteed, zou zeer zeker dat leger aanmerkelijk in strijdwaarde kunnen toenemen. Dat is echter ook zeer noodig, in aanmerking genomen o.m. de ongunstige verhouding tusschen het Europeesche en het inlandsche element; de zeer geringe sterkte aan bereden troepen, vooral aan artillerie, wier vuurmonden bovendien verouderd zijn; het gemis aan strijdmiddelen, waarvan in den laatsten oorlog zoo groot voordeel is getrokken, als mitrailleurs, zware artillerie, de infanterieschop, e.d.; de onvoldoende sterkte van onzen trein, enz.

Aannemende nu, dat wij het leger aanmerkelijk in strijdwaarde zouden kunnen doen stijgen en ook — bij gemis aan eene vloot — dat geene oorlogshaven verdedigd behoeft te

worden, waardoor het leger dus op één plaats geconcentreerd kan zijn — wat bij Batavia *moet* geschieden, omdat daar de zetel van het bestuur gevestigd is — dan nog kan de kans op succes voor dat leger niet groot genoemd worden, omdat zijne sterkte wel immer gering zal blijven — o.m. in verband met de beperkte aanvulling van Europeanen — vooral als wij nog bedenken, dat, bij den tegenwoordigen politieken toestand in Azië, alleen Japan onze tegenstander zou kunnen zijn.

Geene Europeesche mogendheid toch, en allermint de V.-Staten, zijn oogenblikkelijk in staat, als Japan zich daartegen verzet — wat verwacht mag worden met het oog op het standpunt, dat het is gaan innemen ten opzichte van de andere Oostersche volkeren — om een voldoende aantal troepen naar O.-Azië te zenden en . . . te onderhouden.

En welke moeilijkheden kan het Japan opleveren — ook in verband met zijne, vooral tijdens en ook na den laatsten oorlog enorm uitgebreide handelsvloot. — van zijne 21 divisien er een twee- à drietal naar Indië te zenden (50—75000 man) waarvan bijv. 1 à 2 naar Batavia en de rest naar Cheribon of (en) Semarang en zelfs naar Soerabaja. Dat het tot eene dergelijke verdeling van krachten in staat is, bewijst de geschiedenis. In den oorlog van 1894/95 zond het één leger naar en door Korea, één naar het schiereiland Liaotong (P.-Arthur) en één naar Wei-hei-Wei, dus naar drie geheel van elkander — één zelfs door de zee — gescheiden operatietooneelen, terwijl bovendien het leger in Korea nogmaals in drieën werd gesplitst, waarvan een deel landde aan de Z.-kust bij Foesan, een deel aan de W.-kust (Tsjemoelpo), nabij de hoofdstad Seoel, waar zich Chineesche troepen bevonden en een deel aan de O.-kust bij Gensan.

Ook in den laatsten oorlog geschiedde iets dergelijks, hoewel op eenigszins andere wijze als 10 jaar te voren. (Het 1e leger in Korea van $\frac{9}{2}$ — $1\frac{3}{3}$, het 2e in begin Mei bij Pitsjewo; de volgende afdeelingen bij Takoesjan tusschen de Jaloemonding en Pitsjewo; voorts bij Dalny.) En, merkwaardig verschijnsel, nimmer werd eenig deel geslagen, terwijl, waar noodig, steeds elk onderdeel bij de hand was, ter ondersteuning van een ander.

Waar een Japansche divisie ongeveer 25000 man sterk is, zou geen der bovengenoemde deelen bij landing op Java ernstig gevaar loopen, terwijl omgekeerd ons leger, bij Batavia geconcentreerd, in een zeer onaangename toestand zou komen, als het vernam, dat bij Cheribon bijv. eene vijandelijke macht van onbekende sterkte geland was, gelet op het verschil in afstand Bandoeng—Cheribon en Bandoeng—Batavia, en vooral zoo lang de kans bestaat dat nabij Batavia ook nog eene landing te verwachten is, mogelijk zelfs van de vijandelijke hoofdmacht. Nog moet ik hier opmerkzaam maken op de onmogelijkheid voor ons — in het gunstigste geval op de zeer beperkte mogelijkheid — om verliezen met geoeffenden aan te vullen.

Alle militaire eigenschappen van onze troepen overigens gaarne gelijk willende stellen aan die der Japanners, heeft dat leger het onschatbare voordeel, te beschikken over oorlogservaring, opgeduan tegenover een geduchten tegenstander en dus over een zeer hoog moreel.

Nemen wij nu nog het geval, dat wij met bondgenooten strijden, dan hebben deze niet veel steun van een, zelfs sterk, leger op Java.

Zij toch komen vóór alles met hunne vloten, die behoefte hebben aan eene veilige haven, om zich te equipereen, en voorts aan steun van ons vechtmateriaal ter zee; en niet licht zal dat in voldoende aantal voorhanden zijn, want al is de Japansche vloot in aantal volstrekt niet de sterkste, door hare laatste overwinningen beschikt ook haar personeel over een moreel, hooger nog dan bij het leger, wat gerekend mag worden op te wegen tegen het meerdere of machtiger materiaal van den tegenstander.

Immer dus blijkt weér, dat eene vloot voor ons meer waarde heeft dan een leger, hoe modern ook uitgerust.

Eene vloot en eene leger te willen bezitten, zooals thans het geval is, leidt ook niet tot een resultaat, bij zeer beperkte geldmiddelen en tegenover machtige tegenstanders, als waar-

mede wij rekening moeten houden; immer leidt dit tot halfheid, wat niet anders dan verderfelijk kan zijn.

Wat betreft het denkbeeld, den strijd in het binnenland te willen voeren, aan de voorstanders daarvan wijs ik op den oorlog in Mandjsoerije.

Ook Generaal KOERAPATKIN was dit idee toegedaan en heeft het zelfs toegepast, met het noodlottige gevolg, dat zijne legers niet meer tot den aanval waren te brengen en onherroepelijk de nederlaag moesten lijden 1).

Bovendien ligt aan dit denkbeeld — onbewust mogelijk — ten grondslag het fatale beginsel „de beslissing ontwijken,” wat toch niet gelukt bij een energieken tegenstander.

Voorts is de vijand in het binnenland volstrekt niet in slechte omstandigheden, zooals velen vermeenen, integendeel zelfs. Degenen, die aannemen, dat het terrein óns daar gunstige kansen zal bieden en den vijand een bezwaar zal zijn, wijs ik op den strijd tusschen de Jaloe en Liaojang en op de handelingen van het 5e Japansche leger (op den Japanschen rechter vleugel).

Uit „A Staffofficers Scrapbook,” het werk van Freiherr VON TETTAU en tal van andere bronnen blijkt, dat de Japanners zich allermintst door terreinbezwaren lieten ophouden; het terrein in Z.-O. Mandsjoerije is bovendien minder geschikt voor troepenbewegingen dan dat in W.-Java.

Nog komt daarbij het volgende. Landt de vijand nabij Batavia, dan staan hem voor den marsch naar Bandoeng twee wegen open, n.l.: 1e over Krawang en Poerwakarta en 2e over Buitenzorg en Tjiandjoer, welke zich echter vereenigen bij Padalarang. Om dus beide wegen te kunnen beheerschen met zoo weinig mogelijk troepen is het zaak, de verdediging nabij Padalarang te voeren. Nu doet zich echter voor ons het nadeel voor — zie de uitmuntende kaart van Java en Madoera, schaal 1 : 500000 van het topographisch bureau

1) Zie het werk van Freiherr VON TETTAU: „18 Monate enz.”
1906/07. VIII.

te Batavia, 1905 — dat buitenwaarts van de evengenoemde hoofdaccessen goede nevenaccessen toegang verleenen tot het terrein tusschen Padalarang en Bandoeng, zoodat deze ook verdedigd *moeten* worden.

Blijkbaar is daarop ook gerekend, want in de dagbladen van begin Februari werd vermeld, dat een werkje op een dezer accessen gereed was gekomen.

Meet men nu echter de lengte, die de stelling ten W. van Bandoeng kan hebben, dan komt men van 20 tot 30 K.M. Aangenomen nu zelfs, dat het kleinste getal het juiste is en ook, dat het geheele veldleger — 20 bataljons — in de stelling aanwezig zijn kan, dan nog is de troepenmacht te gering, vooral als wij de gesteldheid van het terrein nagaan op de kaart, waaruit blijkt, dat troepenverplaatsing in de stelling niet gemakkelijk is en de vijand, kort vóór de stelling, zonder moeite van het eene hoofdaccess op het andere kan overgaan (Tjiandjoer—Tjikalong—Poerwakarta).

De Russische stelling bij Moekden was 75 K.M. lang, doch werd verdedigd door 300.000 man. Niettegenstaande aan die versterking zeer groote zorg was besteed, ging zij toch verloren, zooals we weten.

Degenen, die de verdediging van Java willen opdragen aan een leger, zou ik dus ernstig in overweging willen geven, den strijd aan te binden, zoodra doenlijk na, liefst echter tijdens de landing van den vijand en dan uitsluitend aanvallend.

Is het leger daartoe niet in staat, dan is het zaak, de hoop op het leger op te geven en aanhangers te worden van het denkbeeld, onze bezittingen te doen verdedigen door eene vloot.

De verdediging aan het strand aan te vangen en in het binnenland voort te zetten is wel toe te passen op papier en mogelijk ook bij oefeningen op de kaart, maar niet in werkelijkheid. Wordt men geslagen, dan is het ondoenlijk, enkele K.M. verder, op nieuw ernstig tegenstand te bieden, vooral niet eenige keeren achtereen, zooals de toenmalige Kapitein BEEGER meende, dat het geval moest zijn.

Wat nu nog betreft de handhaving der neutraliteit en het tegengaan van coups-de-main, alleen eene zeemacht is daartoe in vollen omvang in staat; een leger is te veel aan eenige plaats gebonden en kan vooral in de B.B. niet overal tegelijk zijn of zich snel verplaatsen.

Ten slotte moet ik nog wijzen op het lot der Spaansche koloniën — Cuba en de Philippijnen — bij den oorlog met de V.-Staten 1).

Op Cuba beschikte Spanje bij het uitbreken der vijandelikheden over: 40 generaals, \pm 7000 officieren en ruim 180.000 man (Spanjaarden) waarvan \pm 129.000 man Infanterie, ruim 5000 Cavalerie, bijna 3000 Artillerie en 3500 Pioniers, die de laatste jaren als versterking gezonden waren 2). Rekenen wij, dat daarvan 100.000 man beschikbaar waren. De Spaansche vloot werd door de sterkere Amerikaansche geblokkeerd in Santiago aan de Z.-kust van het eiland Cuba. Havanna — de hoofdplaats en bestuurszetel op de N.-W.-kust — ligt hemelsbreed bijna 800 K.M. van Santiago; over zee is die afstand $1\frac{1}{2}$ maal zoo groot; per trein is nog niet de helft van den rechtstreekschen afstand af te leggen. Toen \pm 17000 man Amerikaansche troepen beoosten Santiago aan wal waren gezet, na zeer veel moeite — dank zij hoofdzakelijk de houding der „Roughriders” onder bevel van den tegenwoordigen President der V.-Staten — eindelijk de Spaansche troepen uit hunne stelling ten O. van de stad verdreven hadden en inmiddels ook — als gevolg daarvan — de uitgelopen Spaansche vloot vernield was, had Spanje „de parel der Antillen” reeds verloren, niettegenstaande de hulp der in opstand zijnde bevolking den Amerikanen niet zoo heel veel voordeelen had bezorgd.

1) E. BUJAC, „ La guerre hispano-américaine.”

2) Van $\frac{1}{3}$ 1895— $\frac{10}{3}$ 1896 p.m. 82000 Infanterie, p.m. 4500 Cavalerie, 2000 Artillerie, 2300 Pioniers; er waren toen 120.000 man. Van April—Nov. 1896: p.m. 1200 officieren en 43.000 man; er waren toen 156.000 man, alleen om den opstand te dempen.

In de Philippijnen beschikte Spanje over eene vloot, die eveneens minder sterk was dan de Amerikaansche in China en over een leger, dat na demping van den opstand (Aug. 1896—Nov. 1897) teruggebracht was tot eene sterkte van \pm 12000 Spanjaarden 1), in hoofdzaak in en nabij Manilla, de hoofdplaats en bestuurszetel.

Nadat den 1en Mei de Spaansche vloot bij Cavite — ten Z. van Manilla — in weinige uren door de Amerikaansche vloot vernield was, bleef Manilla geblokkeerd en liet de Amerikaansche admiraal den leider van den laatsten opstand — AGUINALDO — uit Hongkong komen (19 Mei) om hem over te halen, zijne vroegere aanhangers op te roepen, ten einde het Spaansche garnizoen tot capitulatie te brengen. Ook uit Amerika werden troepen ontboden, gaandeweg tot eene sterkte van \pm 11000 man. Begin Augustus waren de Spaansche troepen genoodzaakt, te capituleeren en . . . ook de Philippijnen waren voor Spanje verloren.

En toch hadden de zelfde Spaansche troepen bij den reeds genoemden opstand, vooral de divisie LACHAMBRE, geageerd tegen AGUINALDO en zijne benden op eene wijze, die gelijk gesteld kan worden met de schoonste feiten uit onze Indische krijgsgeschiedenis; deze gebeurtenissen eindigden trouwens met het verdrag van Biad-nan-bato, waarna AGUINALDO in ballingschap ging.

In beide gevallen zien wij dus overzeesch bezit feitelijk verloren gaan, zoodra de zeemacht vernietigd is; het sterkst komt dat wel uit bij Cuba met zijne zeer groote bezetting, waartegenover de Amerikanen geene gelijkwaardige troepen konden stellen en althans op verre na niet in eenigszins billijke sterkteverhouding.

En toch roerde de bevolking zich in beide gevallen niet bijzonder heftig tegen de verdedigers.

Eindigde trouwens ook de Japansch-Russische oorlog niet na de nederlaag der Russische vloot?

1) E. BUJAC, „La guerre hispano-américaine.”

Verdediging van onze bezittingen, uitsluitend door middel van een leger, om in staat te zijn dat zoo krachtig mogelijk te maken, verdient m. i. geene aanbeveling.

Wenscht men daarom een leger, gesteund door eene zoo krachtig mogelijke vloot — zooals thans het geval is — dan komt men in niet veel betere conditie, omdat beiden dan zeer zwak moeten zijn uit financiële overwegingen, zoodat de groote kans bestaat, dat beiden afzonderlijk geslagen worden, vooral bij een toestand als op Java, waar de operatiebases van beiden — Batavia en Soerabaja — zoo ver van elkander verwijderd zijn.

De toestand wordt echter steeds gunstiger, naar mate de vloot sterker en het leger zwakker wordt gemaakt, de grens is hierbij voor het leger: geschiktheid voor het optreden tegen den I. V. in den *geheelen archipel*.

Noodig is het dan echter, de zeemacht zoodanig in te richten, dat haar opgedragen kan worden, in hoofdzaak om de neutraliteit werkelijk te handhaven; voorts mogelijke bondgenooten van veel dienst te zijn en ten slotte — het minst waarschijnlijke geval — eene vijandelijke transportvloot te belletten, in onzen archipel troepen aan wal te zetten.

Gelet op de machtige vechtschepen, waarover de natiën beschikken, waarmede wij in Azië in conflict kunnen komen, en op het nog machtiger materiaal, dat zij bouwen en willen gaan bouwen, naar aanleiding van de lessen, die zij trokken uit den laatsten oorlog — zie Bijlage III — kunnen wij met ons tegenwoordig, zeer klein en, betrekkelijk, zwak bewapend en beschermd materiaal niet aan de plichten voldoen, die de voïenomschreven taak ons oplegt, dan in zeer gunstige omstandigheden.

Zelfs met het schip, dat eerlang als „groot” op stapel wordt gezet, schijnt mij dat onmogelijk, tenzij alweêr in zeer gunstige — dus bijzondere — gevallen.

En, oorlog te willen voeren onder bijzonder gunstige omstandigheden is eene illusie; het doel van den vijand zal wel immer

zijn en blijven, de tegenpartij te brengen in zoo ongunstig mogelijke omstandigheden. Uit den Russisch-Japanschen en ook uit den Chineesch-Japanschen oorlog is daarvoor menig voorbeeld aan te halen. (Zie de onlangs verschenen, zeer interessante studie van den Franschen kapitein-luitenant R. DAVELUY over „Zee-strategie“).

Nu doen zich bij het vaststellen van een programma voor onze zeemacht in Indië al dadelijk eenige moeilijkheden voor, waaronder de volgende op ons, leeken, gewoonlijk niet nalaten, indruk te maken, t. w.: de zeer beperkte sterkte aan bekwaam Europeesch personeel, ook al in verband met de minder gunstige hygiënische omstandigheden, waarin dat personeel in Indië aan boord der moderne schepen heet te verkeerem; verder de beperkte finantiën, waarover wij kunnen beschikken, en voorts vooral de toestand van de reede van en de toegangen naar Soerabaja, die slechts aan weinig diepgaande en dus kleine schepen met voldoende zekerheid den toegang waarborgen.

Voorts moet ik hierbij nog opmerken, dat alle zeemogendheden van eenige beteekenis *alle* schepentypen gaan vergrooten, om die meer of- en defensief vermogen dan wel meer snelheid of werkingssfeer te kunnen geven, en ten slotte de zeemacht van de dominerende mogendheid in Azië de onze wel immer in aantal verre zal overtreffen.

Vermeend wordt dan ook, dat voor het geval wij zonder bondgenooten onze koloniën moeten verdedigen, daarvan weinig heil te verwachten is, hetzij dat zal geschieden uitsluitend met een leger dan wel uitsluitend met eene vloot, nog minder natuurlijk als wij beide soorten weermiddelen daarvoor bestemmen.

Ik plaats mij hierbij immer weër op het standpunt, dat Japan onze meest waarschijnlijke, om niet te zeggen eenige tegenstander zou kunnen zijn, zoolang de toestanden in O.-Azië zich blijven ontwikkelen als thans het geval is, waarop men eenig recht heeft voor de eerstvolgende jaren te rekenen met het oog op de strekking van het laatste Engelsch-Japansche tractaat.

Rekening kunnen en moeten wij daarom dan ook alleen houden met diën toestand, waarbij wij dus tot taak kunnen hebben :

- 1e. handhaving der neutraliteit, en
- 2e. optreden met bondgenooten.

Doet zich onverhoopt ook het derde, hier uitgeschakelde, geval voor, welnu, laten wij er dan op rekenen, dat onze marine er van maken zal, wat er van te maken is, in navolging van het schoone voorbeeld, dat onze grootste admiraal gaf toen hij „bewust” zijne laatste zeereis ging maken en dat hij zoo eenvoudig uitdrukte, als antwoord op eene onhebbelijke vraag van een lid van het admiraliteits-college : „al wierdt mij bevolen 's Lands vlagh op een enkel schip te voeren, ik zou daarmede 't zee in gaan en daar de Heeren Staten hunne vlagh betrouwen, zal ik mijn leven wagen.”

Alvorens dit punt verder te bespreken, wil ik eerst nog terugkomen op de quaestie der finantiën.

Ongetwijfeld zal er heel wat meer geld voor eene zeemacht in Indië beschikbaar komen, wanneer :

- 1e. bij de verdediging van Nederland ook naar de zeezijde, de hoofdtak opgedragen wordt aan het Nederlandsche leger en de daarop doelende maatregelen consequent worden doorgevoerd ;
- 2e. het Indische leger uitsluitend wordt ingericht voor den strijd tegen den I.V.

Wat betreft *ad. 1*, wordt bij een oorlog in Europa ons vaderland daarin op eenigerlei wijze betrokken, dan is er voor onze zeemacht in open zee geene taak weggelegd, omringd als wij zijn door groote zeemogendheden, op wier programma schepen staan, waarmede wij wel in vergaderingen, maar moeilijk ter zee den strijd kunnen aanbinden.

Uitsluitend als steun van het leger, bij de verdediging van de zeegaten, waar de vijand ook geen groot materieel kan brengen, kan onze zeemacht eene taak, met kans op succes, worden opgedragen.

Het bemoeilijken van eene landing op de kust, buiten de zeegaten, moet opgedragen worden aan het Nederlandsche leger, omdat het ons onmogelijk is en in het moederland, en in de koloniën over eene voldoende sterke zeemacht te beschikken en bovendien het Nederlandsche leger volkomen geschikt kan worden gemaakt voor die taak.

Waar het gebruik van mijnen in den laatsten zeeoorlog zoo groote resultaten heeft gehad en vermeend wordt, dat ook de onderzeeër veel kans heeft, een geducht wapen te worden voor de verdediging, verdient het aanbeveling, bij de verdediging van het moederland aan die weermiddelen meer aandacht te schenken dan aan ons „groot” materieel (zie de noot aan het einde van dit hoofdstuk.) Waar den laatsten tijd bovendien talrijke stemmen opgaan, die beweren, dat eene torpedovloot zonder den steun van vechtschepen toch weinig of niets kan uitrichten, schijnt mij dit eene reden te meer om de zeemacht in Nederland eene zeer ondergeschikte taak op te dragen en vóór alles op het leger te steunen. Schending der neutraliteit te beletten kan ook in talrijke gevallen aan het leger worden opgedragen, terwijl bondgenooten op onze kleine, en dus in hun oog zwakke, vechtschepen wel niet bijzonder gesteld zullen zijn voor hulp in het gevecht, waarop het toch ten slotte alleen aankomt. Ongetwijfeld zullen onze „grootte” schepen wel geschikt zijn voor nevendoeleinden, maar zelden hebben die invloed van beteekenis op de hoofdzaak.

Vermeend wordt, dat thans reeds voor de verdediging van Nederland over een voldoende aantal „grootte” schepen wordt beschikt.

De voor „Marine” beschikbare gelden zouden dus in hoofdzaak besteed kunnen worden voor de Nederlandsche vloot in Indië.

Het inrichten van ons Indisch leger, nitsluitend met het oog op den I.V., doet ook geld beschikbaar komen voor dat doel. Uitvoerig heb ik dat betoogd in de aflevering No. 7 van het *Indisch Militair Tijdschrift* van 1906 en vermeen ik belangstellenden dus daarnaar te mogen verwijzen.

Wil men alzoo de Nederlandsche zeemacht in Indië werkelijk doen zijn het voornaamste orgaan ter verdediging tegen een B.V. — en m. i. is dat beslist noodig — dan behoeven onze „chronisch” benarde finantiën daarvoor geen beletsel te zijn.

Wat nu betreft den toestand van de haven van Soerabaja, de reede is alleen te bereiken door weinig diepgaande en dus kleine schepen, in verhouding tot die van onzen tegenstander.

Wil men dus groote schepen gaan bouwen — waarvoor veel te zeggen zou zijn, al behoeven zij dan nog geen 20.000 ton inhoud te hebben — dan moeten allereerst de toegangen tot en de reede van Soerabaja dieper gemaakt worden en voorts op diepte gehouden kunnen worden.

Aannemende, dat dit mogelijk is en dat men daartoe -- ook nog uit commercieele overwegingen — wilde overgaan, dan zou het zeer zeker nog jaren duren, voordat dit werk gereed kon zijn.

Nadat dan nog de noodige inrichtingen zijn aangebracht om die groote schepen telkens weêr de vereischte gevechtskracht te kunnen verschaffen, kan overgegaan worden tot den bouw van oorlogsschepen, die, overigens zoo klein mogelijk, met eenige kans op succes tegen machtiger tegenstanders in het vuur zouden zijn te brengen, bij niet al te ongunstige omstandigheden.

Nog is het dan noodig, het verdedigingsvermogen van de maritieme inrichting te verhoogen, waartoe ik o.m. reken eene versterking op Madoera (Kamalheuvel) omdat van daar af de geheele reede beheerscht wordt, en voorts versterkingen nabij de ingangen der vaarwaters, om uitgaande schepen zoo lang mogelijk en inkomende zoo spoedig mogelijk tot steun te kunnen dienen en dus eventueele blokkade moeilijk te maken.

Bij het algemeene streven om de in aanbouw zijnde pantser-schepen te bewapenen met minstens 4, doch ook al met 10 à 12 kanonnen van 30 c.M., dan wel met 16 kanonnen van 28 c.M., zouden ook onze schepen aan den minimum-eisch moeten voldoen, althans, ik kan mij wel voorstellen, dat een schip geconstrueerd op hoofdbewapening van 4 kanonnen van

30 c.M. met succes den strijd opneemt tegen een schip, bewapend met meer van die kanonnen, maar moeilijk kan ik mij het geval denken, dat een schip, bewapend met 2 of zelfs met 4 kanonnen van 24 c.M., met eenige kans op succes — buitengewoon geluk uitgesloten — zich kan meten met een schip, dat als hoofdbewapening voert minstens 4 kanonnen van 30 c.M. De vraag is dan toch billijk: waarom nemen de andere marines ook niet die veel lichtere 24 c.M. kanonnen van ons over?

Waarvoor heeft dan bijv. de Fransche Danton-klasse naast zijne 12 kanonnen van 24 c.M. nog 4 kanonnen van 30 c.M. noodig en waarom bewapent Duitschland dan zijne nieuwe pantserschepen niet met kanonnen van 24 c.M. in stede van 28 c.M., in welk geval het of meer kanonnen kan plaatsen, dan wel met een kleiner en goedkooper schip kan volstaan, en dan zich meer schepen kan aanschaffen?

En, waar het principe van elken beslissenden strijd nog steeds berust op *avallend* optreden en — wat den zeeslag betreft — op den artilleriestrijd, zou ook onze zeemacht in Indië, met het oog op die beginselen, gebouwd moeten worden.

Helaas wordt de juistheid van eerstgenoemd beginsel nog niet voldoende erkend, niettegenstaande de geschiedenis, en ook onze eigen Indische geschiedenis, zooveel voorbeelden geeft om de waarheid hiervan te staven.

Ik roep in uwe herinnering uitsluitend de meest recente feiten in Mandsjoerije, waar de Japanners immer tot den aanval overgingen, vooral zoodra zij vernamen, dat de Russen daartoe besloten hadden, en voorts het verschil in militaire waarde van ons Indisch leger vóór en na 1896.

De officieren, die de periode der geconcentreerde linie hebben medegemaakt, waar afwachten, verdedigen en terugtrekken schering en inslag en aanvallen uit den boeze was, zullen wel willen erkennen, hoe moeilijk het later was, het principe van den aanval onder alle omstandigheden door te voeren. .

Tegen den B. V. is dat natuurlijk niet anders, integendeel, daar wordt het moeilijker, het defensief begrip los te laten,

wanneer men daarin groot gebracht is, omdat de B. V. actiever zal zijn dan onze I. V. ooit geweest is. Echter moeten de middelen, waarover men beschikt, in de eerste plaats den aanval toelaten, waarbij ongetwijfeld het moreel en de geoefendheid van het personeel hoofdzaak is, wat ook weër in den laatsten oorlog bewezen werd.

Het moreel van het personeel deed bij Lissa de Oostenrijkers met houten schepen de overwinning behalen op de ijzeren Italiaansche vloot. Toch ging Oostenrijk daarna ook over tot den bouw van ijzeren schepen, terwijl het thans de algemeene beweging volgt en schepen gaat bouwen van 14000 ton, hoewel zijne laatste pantserschepen — 1903/1905 — reeds ruim 10000 ton inhoud hadden. Zelfs ging het vrij snel tot vergrooting van zijn materiaal over; in 1895/1896 bouwde het nog schepen van 5600 ton en in 1900/1902 van 8300 ton.

Vermeend wordt voorts, dat het moreel — en dus ook de „fitness to win” waarvan sprake was in *De Nieuwe Courant* van 9/2'07 — in niet geringe mate afhankelijk is van de waarde van het materieel, althans ik stel mij voor, dat ook onze matrozen, over welke goede militaire eigenschappen zij overigens ook mogen beschikken, vrij wat opgewekter ten strijde zullen gaan op een schip met eene hoofdbewapening van 4 kanonnen van 30 c.M. en evenredige verdere bewapening met middelbaar en (of) antitorpedobootgeschut dan op een schip, zelfs zoo groot als thans op stapel gaat.

Was het niet de eskadercommandant DE RUYTER — 4^e eskader onder TROMP — die na het treffen bij Nieuwpoort — 12 en 13 Juni 1653 — verklaarde, niet meer in zee te gaan, indien niet meerder en grooter schepen werden verstrekt?

Omdat nu echter de eerste jaren de quaestie van het bouwen van groote schepen — ik bedoel bijv. pantserschepen met eene hoofdbewapening van 4 kanonnen van 30 c.M. en 8 à 12 kanonnen van 12 c.M. — voor ons niet ter sprake kan komen, blijft er niet veel anders over dan voorloopig de eerste — laat ons zeggen 6 à 8 — jaren krachtig offensief, groot torpedo-materiaal te bouwen.

Natuurlijk is dat niet *het* middel, maar voor ons oogenblikkelijk het *beste* middel, zoowel om de neutraliteit te handhaven als om bondgenooten van dienst te zijn.

Het middel — en dat is in den laatsten oorlog andermaal bevestigd geworden — blijft nog steeds eene kern van pantserscheepen met eene talrijke, krachtige hoofdbewapening (kanonnen van 30 c.M.) aangevuld met middelbaar en antitorpedobootgeschut, dan wel alleen aangevuld met kanonnen van minimum 12 c.M. die èn als middelbaar èn als antitorpedogeschut dienst kunnen doen (zie M. MÉRYS, „La guerre navale moderne“.)

Voorts zeer snel loopende verkenner, gesteund in hunne taak, bij voorkeur, door krachtige, gepantserde kruisers en verder het noodige hoogzee-torpedomateriaal.

Van dat alles kan echter oogenblikkelijk voor ons in Indië alleen het laatste materiaal van nut zijn, om redenen reeds uiteengezet.

Door veel meer bevoegden dan ik ben en kan zijn — mijne kennis in deze berust toch uitsluitend op de bestudeering van talrijke bronnen — is den laatsten tijd herhaaldelijk betoogd, dat torpedomateriaal alleen, niet in staat is te voldoen aan de eischen, die aan de zeemacht in Indië gesteld moeten worden, d. w. z. dus, volgens mijne meening, handhaving der neutraliteit en strijden met bondgenooten. In het eerste geval is de kans op strijd nu niet zoo heel groot; eene vloot toch, die den hoofdstrijd nog aanvaarden moet, zooals de Russische bij het passeeren onzer koloniën, zal zich niet licht meer tegenstanders op den hals halen, hoe zwak die overigens ook zijn mogen.

Voor dit geval schijnt mij dan ook de toevoeging aan onze begeerde torpedovloot van enkele onzer nieuwste pantserscheepen geen bezwaar; wij hebben die nu toch eenmaal. Voor dit doel nog dergelijke schepen te gaan bouwen, schijnt mij minder juist gezien en zou het meer aanbeveling verdienen, voor dat geld — 5 à 6 millioen gulden per stuk — het torpedomateriaal uit te breiden, omdat het bij dit materiaal vooral in niet geringe mate aankomt op het aantal.

Door de zeer groote uitgestrektheid van onzen Indischen archipel (zie Bijlage V, schets B) zijn voorts vele schepen noodig voor de uitoefening van den politiedienst bij handhaving der neutraliteit, die, desgewenscht, snel samengetrokken moeten kunnen worden. Van zeer snelloopend modern torpedomateriaal heeft men in dit opzicht ook meer te verwachten dan van ons groot materiaal, dat in Indië wel immer gering in aantal zal zijn.

Naar mijne meening verdient het, met het oog op de neutraliteitshandhaving, thans vóór alles aanbeveling, de hoofdmacht der Nederlandsche vloot in Indië te doen bestaan uit krachtig torpedomateriaal, gestennd door enkele van onze nieuwste pantserschepen.

Wat nu betreft het strijden met bondgenooten in O.-Azië, den hoofdstrijd, waarbij het gaat om de grootste belangen van machtige volkeren, zal gestreden worden met het beste materiaal, dat ter beschikking staat en dat thans met koortsachtigen ijver allerwege op stapel wordt en is gezet.

De geboorte van de „Dreadnought” was nog een evenement; meerdere mogendheden hebben thans eenige Dreadnought's op stapel gezet, schepen met eene hoofdbewapening van 10 à 12 zware kanonnen, benevens talrijke, krachtige antitorpedobootvuurmonden, dan wel een geringer aantal zware kalibers, doch aangevuld met een dozijn kanonnen van 20/24 c.M. enz.

Duitschland moet zelfs een schip bouwen, dat bewapend zal worden met 16 kanonnen van 28 c.M.

Behalve de zeer uitgebreide buitenbescherming wordt verondersteld, dat allerwege overgegaan zal worden tot een binnenpantser, met het oog op torpedotreffers; een verbeterd systeem-„Cesarewitch.” Daarnaast is ook allerwege talrijk torpedomaterieel op stapel gezet, krachtig bewapend en met zeer groote snelheid.

Hebben wij nu bondgenooten, dan wordt vermeend, dat deze meer gesteld zullen zijn op de hulp van talrijk, modern torpedomaterieel, dan van pantserschepen, die, met voldoende

kans op succes, zelfs den strijd niet kunnen aanvaarden met de talrijke groote gepantserde kruisers van den tegenstander en die dus, vermoedelijk alleen voor nevendoeleinden en niet in het hoofdtreffen — vernieling van de kern der tegenpartij — te gebruiken zullen zijn, hoe goed overigens ook in hunne soort.

Ongetwijfeld zou de bondgenoot het nog aangenamer vinden, indien wij hem konden steunen met een paar dozijn kanonnen van 30 c.M., maar moet hij kiezen tusschen onze tegenwoordige pantserschepen en talrijk modern, groot torpedomaterieel, dan verkiest hij vermoedelijk het laatste.

Voor eene vloot toch, die uit Europa moet komen, dan wel uit de V.-Staten, zal het nu niet zoo heel gemakkelijk zijn, in Azië over talrijk hoogzee-torpedomateriaal te beschikken, als thans met Japan het geval is; welnu, wij zijn dan in staat, haar dat te leveren.

Aangenomen mag m. i. wel worden, dat het onzen tegenstander niet zal gelukken, onze gewenschte torpedovloot van de zee te verdrijven vóórdat onze bondgenoot er is, waartoe veel meer kans bestaat, zoo wij zouden willen helpen met ons tegenwoordig „groot” materiaal.

Wenscht de bondgenoot de hulp van onze pantserschepen, welnu, een 2- à 3-tal kan er voortdurend in Indië aanwezig zijn.

Van welke zijde ik het vraagstuk van de verdediging van onze Aziatische bezittingen ook beschouw, steeds komt het mij weêr voor, dat eene vloot de voorkeur verdient boven een leger en dat voor die vloot, minstens het eerstvolgende half dozijn jaren, niets dan torpedomateriaal aangebouwd moet worden; voorts, dat ruimer geldmiddelen dan thans daarvoor beschikbaar zullen komen, als Nederland onder alle omstandigheden de verdediging in hoofdzaak opdraagt aan het leger en het Indische leger ingericht wordt uitsluitend met het oog op den strijd tegen den I. V.

In dat geval verdient het zeer zeker aanbeveling, jaarlijks een afgerond deel van de vloot aan te bouwen, zoodat, na verloop

van tijd, jaarlijks' beschikt wordt over eene nieuwe homogene divisie torpedobooten c. a.

Ik stel mij voor, dat van een 8-tal divisieën offensieve torpedobooten — desgewenscht bijgestaan door enkele onzer nieuwste pantserscheperen -- met stations, bijv. nabij Batavia, Soerabaja, den Riouw-archipel, de N.-W.-kust van Borneo, de N.-O.-kust van Borneo, de N.-O.-punt van Celebes, de Z.-kust van Celebes en de kleine Soenda-eilanden, zelfs al strijden wij zonder bondgenooten, heel wat meer heil is te verwachten, dan van eene vloot van kleine schepen, hetzij pantserscheperen, hetzij kruisers, hetzij beiden.

Nog komt daarbij, dat de gesteldheid van onzen archipel, met zijne talrijke schuilplaatsen voor kleine schepen, zich zoo-veel beter leent voor het optreden van torpedovaartuigen dan van ons „groot” materiaal.

Bovendien zal dit laatste vermoedelijk meer genoodzaakt zijn van de hulpmiddelen, die Soerabaja biedt, gebruik te maken — ook al tracht men en al gelukt dit, daaraan elders, op alleen aan zeeofficieren bekende plaatsen te gemoet te komen — dan het kleine materiaal.

Het leger moet dan met de krachtige verdediging van al die aanvullingsplaatsen en vooral ook van het eiland Madoera belast worden.

Worden de toegangen tot Soerabaja geblokkeerd, dan is het zeer de vraag, of het groote materiaal er uit en niet minder of het er weër in kan komen.

De torpedovloot kan in hoofdzaak van Soerabaja vrijgemaakt worden, terwijl deze vaartuigen, moeten zij er toch zijn, gemakkelijker aan de waakzaamheid eener blokkadevloot kunnen ontsnappen dan een groot, minder snelloopend schip.

Nog vermeen ik, dat de vijand geene transportvloot zal zenden, zoolang onze gewenschte torpedovloot intact is. Beschikken wij uitsluitend of in hoofdzaak over groote schepen, zooals wij die nu bezitten, dan kan hij daartoe trachten over te gaan, zoodra die schepen opgesloten zijn te Soerabaja; zoo goed als zeker is dit te verwachten, zelfs al beschikten

wij over de zeer snelle kruisers, die de Heer VAN ASBECK wenscht.

De Heer VAN ASBECK rekt er ook op, dat zijne kruisers op een gegeven oogenblik opgesloten zullen zijn te Soerabaja, doch, dat zij dan toch beproeven moeten, de transportvloot van den vijand te benadeelen. Zeer zeker zijn die schepen daarvoor meer geschikt dan een gelijk aantal pantserschepen, die uit den aard der zaak minder snel loopen. De Heer VAN ASBECK rekt er natuurlijk op, dat zulks zijne schepen gelukken zal en dus, dat zij de blokkeerende vijandelijke (Japansche) schepen ontloopen kunnen.

Nu is het waar, dat Japan op dit oogenblik slechts beschikt over het aantal schepen, door den Heer VAN ASBECK opgegeven, maar ook, dat het nog steeds bezig is, nieuwe te bouwen, de volgende nog meer aan het doel beantwoordende dan de voorgaande.

Wat bovendien betreft het verplicht kolenladen te Makasser, de vraag is of dit aangenomen mag worden. Het vraagstuk van het kolenladen ter zee, hoewel nog niet opgelost, is eene belangrijke schrede voorwaarts gebracht en zou binnen afzienbaren tijd opgelost kunnen worden, mogelijk wel binnen den tijd, die noodig is om de 5 kruisers, door den Heer VAN ASBECK voorgesteld, te bouwen. 1)

Voorts is de vraag nog, hoe weten onze schepen te Soerabaja, dat eene transportvloot naar onzen archipel op weg is en vooral, waar die vloot zich op een gegeven oogenblik bevindt?

De Japanners verstaan zoo uitnemend de kunst, geheim te houden, wat hun zou kunnen schaden.

Hoe juist mij ook in beginsel het denkbeeld van den Heer VAN ASBECK schijnt, dat de strijd tegen 's vijands slagvloot bijzaak, doch die tegen zijne transportvloot hoofdzaak moet zijn, om dit denkbeeld tot zijn recht te kunnen doen komen, moet aan zekere eischen worden voldaan, waarin de vijand

1) Zie *Nauticus* 1905, „Die gegenwärtige Stand der Bekohlungsfrage der Kriegsschiffe“.

ook een woordje mede te spreken heeft en uit den aard der zaak zal dit zelden in ons voordeel zijn.

Op nog eene quaestie moet ik hier voorts de aandacht vestigen. Gesteld eens, dat de vijand besluit, niet om eene volledige transportvloot te zenden, maar enkele schepen met eenige bataljons en enkele zware vuurmonden om die op Madoera te ontschepen, met het doel van af den Kamalheuvel onze kruisers te bewerken?

Dit zal door die kruisers al heel moeilijk te beletten zijn en zelfs door het nabij Batavia geconcentreerde leger, dat voortdurend bedreigd wordt door de hoofdmacht van den vijand.

Hoe geheel anders zal de toestand zijn, als de verdediging steunt uitsluitend of desnoods in hoofdzaak op krachtig offensief torpedomaterieel, dat weinig of niets te Soerabaja te vragen heeft.

Voor plaatselijke verdediging van enkele reeden, havens, of (en) nauwe straten zal ook klein torpedomaterieel noodig zijn, waartoe de onderzeeër gerekend mag worden, naar wij hopen binnen niet al te langen tijd. In hoeverre de automatische onderzeeër van de Fransche ingenieurs LALANDE en DEVAUX — die op de reede van Antibes beproefd werd — een oorlogswapen zal zijn, dient nog afgewacht te worden.

Ook eene — draadlooze — telegraphische verbinding in den geheelen archipel vormt een deel van dit stelsel, terwijl het leger vooral opgedragen moet worden de krachtige bescherming van alles wat de marineverdediging omvat.

Het voorgaande samenvattende, is het dus mijne meening, wat betreft de verdediging van Indië, dat deze opgedragen moet worden aan de Nederlandsche zeemacht, waarvoor de eerstvolgende jaren uitsluitend krachtig, groot torpedomateriaal c. a. moet worden aangebouwd, zoo mogelijk elk jaar een divisie.

Intusschen wordt het Soerabaja-vraagstuk bestudeerd, terwijl, als dan nog groote schepen noodig blijken, Soerabaja geschikt gemaakt moet worden om dergelijke schepen — vooral tijdelijk —

veilig te kunnen opnemen. Eerst dan kan het bouwen van die schepen aan de orde komen. Thans nog schepen te gaan bouwen — om het even pantserschepen of kruisers — waarmede, zelfs met onze nieuwste, alleen onder buitengewone omstandigheden op succes te rekenen valt, schijnt mij nutteloos.

De quaestie van het personeel laat ik verder buiten beschouwing; zoo iemand, dan ben ik overtuigd, dat dit den doorslag geeft in elken strijd, wat m. i. weêr gebleken is bij Tsoesjima. Echter ben ik evenzeer overtuigd, dat wij voor onze torpedobooten een voldoende aantal commandanten zullen vinden, die de woorden van hun grooten voorganger in de hun toevertrouwde vlag zullen voeren: „ik heb mijn leven veil voor den Staat”, en innig hoop ik, dat zij dan niet behoeven te denken aan de woorden, die DE RUIJTER daarop liet volgen: „maar ik ben verwonderd, en 't is mij leet dat de Heeren de vlagh van den Staat zoo veil hebben en wagen.”

Ten slotte nog de quaestie, die ik tot mijn spijt niet voldoende kan uitwerken en die mij toch van zoo groot belang schijnt te zijn, n.l. het middel om te verzekeren, dat gelden, die voor eenig militair doel worden uitgegeven, op dat oogenblik werkelijk niet nuttiger voor dergelijke doeleinden besteed hadden kunnen worden.

Ik vermeen wel eens gelezen te hebben, dat er voorstanders zijn van een Departement van Landsverdediging, samenvattend het tegenwoordig D. v. O. en dat van Marine, voor zooverre dit betrekking heeft op de verdediging van Nederland.

Ik zou nog een pas verder willen gaan en een lichaam geconstitueerd willen zien, belast met de zorg voor, dan wel tot voorlichting van alles, wat betreft de verdediging van moederland en koloniën in haar vollen omvang en waar voornamelijk aangegeven wordt hoe het totaal bedrag der gelden, jaarlijks beschikbaar voor alle militaire doeleinden, op de meest nuttige wijze besteed kan worden, in verband met de hiervoren ontwikkelde denkbeelen.

Ik stel mij voor, niet alleen, dat wij dan méér waar voor

ons geld krijgen dan thans, maar ook, en daar komt het vooral op aan, nuttiger waar. Ik zal deze quaestie niet verder trachten uit te werken, waarvoor mij trouwens de kennis en de tijd ontbreekt; mogelijk is er een voorstander, die daar lust toe heeft.

Het doel, dat ik mij voorgesteld had, is bereikt wanneer het mij gelukt is, zoodanige belangstelling op te wekken voor het kostbare bezit van Nederland, als dit verdient, met het oog op de zeer belangrijke positie, die het reeds inneemt en in de toekomst nog in hoogere mate innemen zal in het „Verre Oosten” zoowel door zijne buitengewoon gunstige ligging als door de waarde van zijn bodem, die eene bevolking zou kunnen voeden vele malen talrijker dan nu het geval is; en vooral, indien het mij gelukt is, ook U te overtuigen van de waarheid der woorden, die ik in het begin van dit artikel bezigde: dat wij maatregelen kunnen — en dus moeten — nemen om met meer kans op succes dan thans ons koloniaal bezit daár te verzekeren.

Van een Nederland in Indië stel ik mij niets voor, maar wel van onze taak om volkeren, waarmede wij reeds 3 eeuwen in betrekking en zelfs in zeer nauwe betrekking staan en waarvan wij den laatsten tijd vóóral de leiding op ons hebben genomen, te brengen tot volle ontwikkeling.

Ten slotte zou ik als mijn innigen wensch willen uitspreken, dat het binnen afzienbaren tijd gelukken moge, het Nederlandsche leger eene zoodanige weermacht te doen worden, dat het in staat is, de sleutels van Indië in zijn bezit te houden, voor het geval het toch waar mocht zijn — wat wel beweerd wordt, maar wat ik betwijfel — dat die sleutels — ook? — in het moederland berusten.

Dat de andere slentel dan beruste op 's lands vloot en dat, mocht die opgeëischt worden, het antwoord een zoodanig zal zijn, dat ons nageslacht het de moeite waard vindt, van de herdenking een nationalen feestdag te maken, zoo als wij morgen hopen te beleven. (de Ruyterdag.)

NOOT HOOFDSTUK 3, II.

1. Dans les mers du Japon, une arme a donc fait ses preuves: la mine *sous-marine*.

2. Pour la *torpille automobile*, elle a montré sa médiocre aptitude à atteindre le but et son peu de capacité à produire des blessures mortelles sur les coques cuirassées et compartimentées.

3. La conclusion . . . c'est que la puissance décisive n'a pas cessé d'appartenir *au canon*.

4. Il faut conserver sur les unités du corps de bataille quelques exemplaires des pièces qui donnent la plus forte perforation (30 1/2 c.M.).

5. Les Japouais conservent l'artillerie moyenne sur leurs nouveaux bateaux.

6. Ce sont . . . les pertes en personnel qui paraissent avoir, plutôt que les avaries de matériel, terminé la retraite du Varyag.

7. Cuirassé, contre-torpilleur, submersible, voilà les types qui ont prouvé leur utilité.

Ajoutons-y les éclaireurs. Peu importe sinon au point de vue budgétaire, leur grandeur et leur forme.

8. L'erreur initiale des Russes semble résulter de cette opinion erronée, bien que courante, qu'une flotte sert à défendre un territoire. La leur paraît distribuée et immobilisée pour la garde des points d'appui. En réalité, ce sont les points d'appui qui sont faits pour la flotte, et celle-ci, destinée à la lutte en haute mer, en doit recevoir des services, non les leur rendre.

9. Les guerres s'étendent de plus en plus au monde entier: les grands rayons d'action sont donc une nécessité de premier ordre.

(M. MERYS, „La guerre navale moderne.”

De VOORZITTER: Met zeer veel belangstelling en waardeering is zeker door de geheele vergadering de belangrijke voordracht aangehoord; de algemeene bijval, welke daaraan is ten deel gevallen, is daarvan m. i. het beste bewijs.

Zijn er ook heeren, die den geachten spreker eenige inlichtingen wenschen te vragen of eenige opmerkingen wenschen te maken? Zoo ja, dan zal ik hun daartoe gaarne het woord verleen.

De Heer NYPELS: De wijze, waarop U, Mijnheer de VOORZITTER, reeds hulde hebt gebracht aan de voordracht van den

geachten spreker, veroorlooft mij, mij terstond bij het onderwerp zelf te verplaatsen.

Met zeer veel van hetgeen de Heer VAN DEN BELT gezegd heeft kan ik mij ten volle vereenigen, maar hij heeft een punt van overwegend belang slechts even te berde gebracht, terwijl dit, naar mijne meening, als factor van groote betekenis, op den voorgrond gesteld moet worden.

Ik stel mij gaarne aan zijne zijde, waar hij voor de verdediging van Nederland aan de marine slechts eene ondergeschikte rol wil toegekend zien; waar hij de hoofdtak der marine in Indië wil leggen en torpedo-divisiën als den daar voor haar aangewezen formatie-grondslag beschouwt: ook geloof ik, dat ons leger in Indië volstaan kan met berekend te zijn tegen den inlandschen vijand; eindelijk hoorde ik met genoeg het denkbeeld van een Raad van verdediging voor leger én marine, voor moederland én koloniën, aanbevelen 1). Wel veel overeenstemming dus, maar nu komt het verschil.

Door den Heer VAN DEN BELT is gezegd, als wij, bij een oorlog met een machtigen buitenlandschen vijand niet op een bondgenoot kunnen rekenen, zullen wij den strijd als een wanhopigen moeten beschouwen, wanneer de inlandsche bevolking zich niet aan onze zijde schaart. Nu zou men verwachten, dat daarop de gevolgtrekking gebouwd zou zijn: wij moeten dus alles, wat in ons vermogen is, uitdenken en inspannen om die bevolking er toe te brengen, met ons mede te werken. Maar daarvan heb ik niets vernomen. Overeenkomstig de algemeene geldende opvatting, is ook inleider van oordeel, dat wij al zeer tevreden moeten zijn als de bevolking zich neutraal houdt. Ik voor mij ben, Mijnheer de VOORZITTER, van deze zienswijze teruggekomen. Wij moeten niet tevreden zijn met eene onzijdig toeziende bevolking, wij moeten ons zelve en die

1) Door mij werd de wenschelijkheid van een „permanente raad van defensie voor Nederland en voor zijne koloniën, te land en te water” betoogd in de vergadering van de Vereeniging „Moederland en Koloniën” op 7 December 1906.

bevolking overtuigen, dat die neutraliteit voor ons en voor haar eene ramp zal worden.

Wij mogen niet op een bondgenoot van buitenaf rekenen. De geschiedenis der laatste jaren moet ons daarbij tot spiegel zijn. Wie zou hebben durven verwachten, dat Engeland de Zuid-Afrikaansche republieken, met hare bevolking van Germaanschen stam, in een pijnlijk tergenden krijg zou kunnen inpalmen, zonder dat eene andere mogendheid tusschen beiden zou treden? Heeft men in den Russisch-Japanschen oorlog niet telkens hooren verklaren, dat de westersche mogendheden de overwinning van het gele ras niet zouden gedogen, en bleef de bondgenoot van Rusland toch niet uit? Er is ook veel te leeren uit de inmenging van Amerika in den Philippijnen-krijg. Daar trad inderdaad een bondgenoot van de Philippijnen tegen Spanje op, maar — om zich zelven tot nieuwen meester van het geheel te maken. Op de kans van het krijgen van een bondgenoot mogen wij geen verdedigingsstelsel baseeren, die kans is daartoe te onzeker, en komt de bondgenoot, dan helpt hij ons in geen geval om ons het geheel te laten behouden, maar dan zal hij als zijn loon zeker een deel vragen van de koloniën, die wij niet in staat geweest zijn, alleen te verdedigen. Daarom moet een bondgenootschap niet als gewenscht gezocht, niet als eenige redding afgekondigd worden. Komt het als van zelf, niet om onzentwille, maar door een toevallig samengaan van politieke belangen, dan zou ik het nog wantrouwen als waarborg voor het behoud der koloniën, maar dan zou het, in weerwil daarvan, niet af te wijzen zijn.

Zonder bondgenoot zullen wij volgens den Heer VAN DEN BELT eigenlijk alleen strijden om met eere te sneven. In die ontmoediging deel ik niet, juist omdat ik groot vertrouwen heb in de kracht, die hij latent wil laten, de hulp der bevolking.

Wij moeten al het mogelijke doen om den inlander op onze hand te krijgen, wij moeten bij hem de overtuiging vestigen, dat hij het onder ons bestuur goed heeft, dat hij dus door

verandering veel te verliezen heeft. Wij moeten durven, de bevolking als eene macht op onze hand in rekening te brengen. De hoofden hebben van eene verwisseling van bestuur meer te verliezen dan te winnen, de inlander is bovendien over het algemeen conservatief. Wel zullen er zeker ontevreden elementen zijn, misschien zelfs landschappen of stammen, die van verandering voordeel verwachten; anderen zullen niet verder dan tot onpartijdig afwachten te brengen zijn, maar die uitzonderingen moeten ons niet blind maken voor het goede, dat buiten haar te vinden, te bewerken is. Met alle eerlijke middelen, die ons ten dienste staan, moeten wij hen, die warm voor onze zaak te maken zijn, reeds in vreedstijd oproepen tot medewerken voor onze zaak, die zij als de hunne moeten leeren beschouwen, voor hunne zaak, die wij als de onze beschouwen moeten. Zodoende moeten wij op alle eilanden trachten, een guerilla te organiseeren, welke, als de Atjehers, als de Herrero's, eene verdediging voert, waardoor ons rijk van duizend eilanden, een hydra met duizend koppen zal worden. Men kan aan het welslagen hiervan twifelen, maar dat mag geene reden zijn, het onbeproefd te laten. Ik voor mij, houd mij overtuigd van een verrassend medevalen.

Die strijd van de bevolking worde de hoofdfactor bij de verdediging tegen een B.V. Krachtigen steun verleene daarbij verder de marine, ingericht naar de ideeën van den spreker van heden avond. Zooals ik zeide, acht ik verder met hem de inrichting van het leger voor den strijd tegen een inlandschen vijand voldoende. Maar ik doe dit niet met eene zucht van onvermogen, omdat er geen geld is om van het leger iets beters te maken, aangezien de marine No. 1 moet wezen. Ik doe het in een jubel van zelfvertrouwen. Als wij, tot steun van de strijdende bevolking, op Java 25.000 man, en op de buitenbezittingen nog 13.000 man goed geoefende en gewapende troepen in het veld brengen, kunnen wij met veel kans op succes elken vijand afwachten. Onze strijdwijze moet dan echter niet zijn een grootdoen in het klein, maar de kleine oorlog in het groot. Daarvoor zijn eene bewapening en oefening,

zooals tegen den inlandschen vijand noodig, niet alleen voldoende, maar zelfs zeer geschikt. Alleen de *strategische* toepassing moet anders worden. Waren de Padries, de Atjehers, de Herrero's, de Boeren gesteund geweest door eene geregelde macht en geleid door geschoolde aanvoerders, zij zouden niet hebben behoeven te zwichten. Dit moet ons tot leering zijn. Laten dan de reuzenschepen, gevolgd door de groote transportvloot, met een landingsleger van eene groote mogendheid, komende van vór over zee, den strijd maar aanvaarden. Wij zullen dien, gesteund door het volk en door het klimaat, kunnen voeren met een ander ideaal dan dat van met eere te sneven, dan wel ten slotte te moeten deelen met een overwinnaar of met een bondgenoot.

Permanente versterkingen zullen dan weinig noodig zijn; maar die, welke men op Java onmisbaar mocht achten, moeten ten volle op de hoogte van den tijd zijn en behouden worden.

Meen ik hiermede mijn standpunt voldoende toegelicht te hebben, ik hoop nog over een oogenblik te mogen beschikken om eene andere zaak even in het geding te brengen.

Onze diplomatie moet zich de koloniale aangelegenheden meer gaan aantrekken; er moet meer verband komen tusschen onze koloniale en onze buitenlandsche politiek. Dit is noodig om verwickelingen te voorkomen; om tijdig op de hoogte te blijven van ontkiemend gevaar; en om in het buitenland gegevens te verzamelen, die voor ons van belang kunnen zijn als het tot een oorlog mocht komen.

De grenzen van ons koloniaal bezit zijn over uitgestrekte afstanden nog niet vastgelegd, dit heeft ons reeds schade en schande berokkend, maar wij zijn toch niet wijs geworden.

Naar verluidt, trachten vreemde mogendheden zich goed op de hoogte te stellen van hetgeen de verdediging van onze koloniën betreft. Handelen wij ook zoo ten hunnen opzichte? Heeft de generale staf een inlichtingsdienst, die verder reikt dan hetgeen te vinden is in boeken en tijdschriften? Zouden militaire attachés hier geene rol te vervullen moeten krijgen? Ook in onze staatkunde moeten wij toonen, niet gelaten te

willen afwachten, wat over ons beslist zal worden, of welke rol een bondgenoot ons toe zal denken, maar wèl met zelfvertrouwen een eigen weg te willen zoeken.

Dat zelfvertrouwen behoeft ons in Indië niet te verlaten, het kan gelukkig nog de macht zijn, waarin ons zelfbehoud kan blijven worstelen. Maar daartoe is vóór alles noodig, dat wij den moed hebben in eigen kracht te gelooven. 1)

De Heer SNEPVANGERS: Evenals de vorige spreker, hoop ik, dat als de nood aan den man komt, wij de inlandsche bevolking op Java op onze hand zullen hebben, maar acht twijfel alleszins gerechtvaardigd, vooral als men daadwerkelijke hulp van haar verwacht.

Intusschen meen ik te moeten opkomen tegen hetgeen de Heer VAN DEN BELT omtrent de tegenwoordige verhouding tusschen Rusland en Japan heeft gezegd, n.l. dat thans tusschen die beide rijken geen Elzas-Lotharingen meer bestaat. Ik ben dit n.l. geenszins met hem eens.

In 1894 toch bezette Japan Korea, zoogenaamd om de onafhankelijkheid van dat land te bewaren en trad het tegen China op om den vrede in het Oosten te handhaven! Zelfs nog vóór den Japansch-Chineeschen oorlog bestond er dus al strijd tusschen Rusland en Japan over den invloed in Korea. Rusland wilde in het Verre Oosten spoorwegen en eene ijsvrije haven hebben en na den evengenoemden oorlog werden de door Japan behaalde voordeelen, voornamelijk door toedoen van Rusland, genentraliseerd, en werd Japan genoodzaakt, Korea prijs te geven.

Geleidelijk steeg nu de invloed van Rusland in Korea, zoo zelfs, dat het o.m. ook de opleiding van het Koreaansche leger ter hand nam. Japan zag dit natuurlijk met leede oogen, doch voelde zich blijkbaar nog niet krachtig genoeg, om een oorlog tegen Rusland te beginnen, ofschoon de macht, die

1) Nadat ik het voorgaande besproken had, heb ik, in de Juni-aftelving, 1907, van *De Indische Gids*, gelegenheid gevonden, mijne denkbeelden nader uiteen te zetten.

het toen in het veld kon brengen, beduidend sterker was dan die van Rusland in deze streken. De regeering in Petersburg zag dit waarschijnlijk zeer goed in, want toen Japan, na het bezetten van Port-Arthur in 1898, met nieuwe eischen betreffende Korea voor den dag kwam, waardoor de Russische invloed belangrijk zou verminderen, gaf Rusland grif toe.

Het had toen trouwens het schiereiland Liaotong reeds gepacht en was bezig, dit door middel van spoorwegen door Mandjoeije en Siberië met Europeesch Rusland te verbinden.

Eerst in 1904 achtte Japan zich voor den oorlog met het Tsarenrijk voldoende voorbereid en begon het dezen, met het gevolg, dat bij den vrede van Portsmouth Rusland's invloed in het ijsvrije gedeelte van Azië's Oostkust vernietigd werd.

Eene ijsvrije haven in dit gedeelte is echter voor de economische ontwikkeling van Aziatisch Siberië vrij wel onmisbaar en daarom geloof ik — tenzij het eene haven in de Perzische golf kan krijgen, wat ik niet verwacht — dat Rusland's streven er binnen weinige jaren zeker weër op gericht zal zijn, het verlorene in Oost-Azië te herwinnen en Japan, waar mogelijk, afbreuk te doen.

Wat nu de verdere plannen van Japan betreft, geloof ik niet, dat het voorloopig gewapenderhand tegen Amerika zal optreden. Vermoedelijk zal het hiermede ook weër wachten tot het geheel gereed is, welke tijd ook Amerika kan benutten om zich voor den strijd voor te bereiden en het kanaal van Panama te doen graven. Of echter Japan het gereed komen daarvan zal afwachten, alvorens zich het recht tot immigratie op de Amerikaansche eilanden in de Stille Zuidzee en dat van gelijkheid met blanken voor de Amerikaansche wet te verzekeren? Zal Engeland toestaan, dat de bondgenoot hoe langer hoe krachtiger wordt en den Engelschen handel steeds meer terugdringt? Wat zal Duitschland doen?

In verband met dit alles geloof ik, dat de Heer VAN DEN BELT zich de houding van Japan naar buiten te gunstig heeft voorgesteld. Japan heeft nog geruimen tijd noodig om zich van de slagen van den jongsten oorlog te herstellen en

zich economisch te versterken. Is dit geschied, dan is er voor ons zeker altijd gevaar van de zijde van Japan te duchten, vooral als wij eene politiek zouden voeren, die belemmerend werkte voor de economische ontwikkeling van dat land; maar omgekeerd mag verwacht worden, dat vooral Rusland en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, maar ook Engeland en Duitschland, niet zullen toestaan, dat Japan de handen uitstrekt naar alle landen, die de Stille Zuidzee besproeien, en daarom meen ik, dat wij, wanneer het noodig is, wel op een of anderen bondgenoot zullen kunnen rekenen. In elk geval hoop ik, dat wij er dan een zullen krijgen, want dat wij ooit op eigen beenen zullen kunnen staan, betwijfel ik.

De Heer VAN DEN BELT : Op hetgeen door de beide geachte sprekers is aangevoerd, heb ik weinig te antwoorden. Tusschen den Heer NYPELS en mij bestaat een principieel verschil. De Heer NYPELS denkt, dat de inlandsche bevolking wel voor ons zal zijn; ik ben van eene tegenovergestelde meening. Tot staving van zijn gevoelen heeft de Heer NYPELS geene feiten kunnen aanhalen en, gelijk ik in mijne voordracht heb gezegd, wanneer wij tegen een buitenlandschen vijand in Indië zullen hebben te strijden, dan zou ik niet op de medewerking der inlandsche bevolking durven rekenen.

Met den Heer SNEPVANGERS is het mij moeilijk, te debatteeren. Misschien heeft hij uit andere bronnen geput dan die mij ten dienste hebben gestaan; maar ik meen, dat eene kans op nieuwe conflicten tusschen Rusland en Japan niet zeer groot is, omdat het Russische volk geheel buiten den strijd stond en er niets voor voelde. Bovendien, bij den tegenwoordigen toestand van Rusland is het niet te verwachten, dat dit rijk binnen een afzienbaren tijd terug zou kunnen krijgen, wat het thans verloren heeft.

Met dit weinige meen ik te kunnen volstaan.

De Heer NYPELS : Een enkel woord nog slechts. Als gewenscht

bondgenoot zou ik reeds nu de inlandsche bevolking aange-
wezen willen zien; elk ander bondgenootschap is onzeker,
blijft verdacht en kan gevaarlijk worden. Wat de opvatting
ten opzichte van de bij de bevolking slapende krachten betreft,
komt het verschil tusschen den Heer VAN DEN BELT en mij
in de practijk hierop neêr: bij zijne zienswijze zal men (zoo-
als inderdaad ook geschiedt) niets doen om die krachten te
organiseeren, waardoor zij als neutraal verloren zullen gaan;
bij mijne verwachting zou men zonder verwijl alles doen, wat
te bedenken is om haar voor onzen strijd bekwaam te maken.

De VOORZITTER: Als Voorzitter is het mij eene aangename
taak, den geachten spreker van dezen avond dank te zeggen
voor de wijze, waarop hij dit belangrijk onderwerp heeft be-
handeld, en dien dank tevens te betuigen aan de beide heeren,
die aan het debat hebben deelgenomen.

Het geldt hier ongetwijfeld een onderwerp van groot be-
lang. Het bezit zijner koloniën is voor Nederland eene belang-
rijke zaak en terecht heeft de Heer VAN DEN BELT gezegd,
dat wij alle krachten moeten inspannen om ons het blijvend
bezit van die parel te verzekeren, niet alleen door het leger
zoo goed mogelijk te maken, maar vooral de vloot, die wij
zoozeer noodig zullen hebben, wanneer wij met andere mogend-
heden omtrent onze bezittingen in moeilijkheden mochten
komen.

Ik geloof evenwel, dat er één punt is, waarop niet of niet
voldoende is geweest en dat toch wel gereleveerd dient te
worden. Waar wij, wanneer wij in Oost-Indië in oorlog moch-
ten verkeerren, niet in staat zullen zijn, tijdig de verliezen aan
te vullen, is het zeker noodig, leger en vloot zoodanig van
hulpmiddelen te voorzien, dat zij, onafhankelijk van het moe-
derland, hunne taak zullen kunnen vervullen.

Die hulpmiddelen bestaan hoofdzakelijk in geschut, wape-
nen, munitie, verplegingsmiddelen enz.; dit alles moet in onze
koloniën zelve aanwezig zijn en daar kunnen worden aan-
gemaakt.

Overigens vermeen ook ik, dat, waar ons leger in Indië betrekkelijk zwak is, wij vooral kracht zullen moeten zoeken in het inlandsch element en daarom ben ik het eens met den Heer NIJPELS, dat wij moeten trachten, ons den steun der inlandsche bevolking te verzekeren en wel door een zoo beleidvol en verstandig bestuur, dat zij erkennen moet, dat wij inderdaad niets anders op het oog hebben dan hare belangen te bevorderen.

Dit moet m. i. op zoodanige wijze geschieden, dat die bevolking overtuigd is van onze goede bedoelingen en het niet beter te kunnen hebben dan onder de leiding en het bestuur van de Nederlandsche ambtenaren, wier streven alzoo moet zijn, haar *vertrouwen* te winnen, om te eeniger tijd op haar *steun* te kunnen rekenen.

Maar niet minder noodig is het, onze krijgsmacht, vooral die ter zee, in zoodanigen staat te brengen en te houden, dat zij het Nederlandsch gezag kan handhaven, ook bij verwickelingen met of tusschen groote mogendheden.

Aan den vooravond van den herinneringsfeestdag ter eere van onzen, ongetwijfeld grootsten, zeeheld MICHIEL ADRIAENSZON DE RUYTER, die ons tevens een voorbeeld heeft gegeven van vaderlandsliefde, plichtsbetrachting en eenvoud, is het, dunkt mij, goed in herinnering te brengen de gevolgen van den, in zijn tijd, treurigen toestand van leger en vloot. Deze was toch zoo, dat onze schepen de vlag moesten strijken voor de Engelsche; wel een bewijs van onze machteloosheid in die dagen. Maar evenzeer blijkt uit hetgeen DE RUYTER toen gedaan heeft, dank zij den steun van den raadpensionaris JOHAN DE WITT, welke waarde aan het bezit van eene goede vloot mag worden toegekend. Onze eigen geschiedenis bevat nog meer nuttige lessen ter aansporing om toch al onze krachten aan te wenden ten behoeve van ons krijgswezen, binnen de grenzen van onze finantieele krachten.

Dit ten aanzien van het belangrijk onderwerp, heden avond besproken.

Verder wensch ik aan de vergadering mede te deelen, dat,

tengevolge van het overdadig gebruik, door de sprekers gemaakt van de vrijgevigheid van het Bestuur om datgene, wat niet in de vergadering is uitgesproken, schriftelijk voor het verslag in te zenden, de verslagen een zoodanigen omvang hebben genomen, dat dit van grooten invloed is geweest op de daaraan verbonden kosten. Daar nu het Bestuur ook voor een behoorlijk beheer der finantiën heeft te zorgen, heeft het zich genoodzaakt gezien, te besluiten, dat deze avond de laatste vergadering zou zijn in dit werkjaar.

Daarentegen zullen de leden, naar het Bestuur zich vleit, met genoegen zien, dat de inhoud van het *Wetenschappelijk Jaarbericht* aanzienlijk is uitgebreid.

Er zijn bovendien nog een paar zaken, waarop ik de aandacht der heeren wensch te vestigen.

Artikel 27 van ons reglement zegt, dat het Bestuur de sprekers uitnoodigt voor het behandelen van het een of ander onderwerp. Dit heeft aanleiding gegeven tot de meening, dat men zich niet persoonlijk zou mogen aanmelden. Maar die bescheidenheid is waarlijk te groot. Integendeel stelt het Bestuur het op hoogen prijs, indien men zich aanbiedt tot het houden van de eene of andere voordracht, aan het Bestuur daarbij overlatende om van het aanbod al of niet gebruik te maken.

Daar het nu zeer moeilijk is, de voordrachten steeds zoodanig in te richten, dat alle leden daarmede ingenomen zijn, heeft het Bestuur gemeend, om zooveel mogelijk te voorkomen, dat het een te veel, het ander te weinig behandeld wordt, in het belang der Vereeniging te handelen, door daarin eenige leiding te geven en wel door met de sprekers in overleg te treden omtrent de wijze, waarop zij het besproken onderwerp zullen uitwerken.

Dat overleg kan zich ook uitstrekken tot de keuze van eenig onderwerp. In verband daarmede wensch het Bestuur reeds de aandacht te vestigen op enkele onderwerpen, die zeer zeker de overweging waard zijn. Zoo bijv. het *volksleger*, dat in den laatsten tijd al meer en meer genoemd wordt. Van belang zoude het zijn, duidelijk aan te geven, wat een volksleger

is, hoe het ingericht moet zijn en in Nederland zoude kunnen worden. Dit onderwerp staat nauw in verband met de quaestie van *algemeenen dienstplicht, weerplicht* en *weerbelasting*.

Verder komen in aanmerking de *voorbereidende oefeningen*, d. i. alles wat buiten het leger geleerd kan worden, en de *weerbaarheidsvereeningen*, o. a. wat betreft haar aandeel in de weerbaarheid van het land.

En wanneer men telkens hoort spreken van een toekomstig leger van 300.000 man, dan rijst van zelf de vraag, hoe de daarvoor noodige *officieren van hooger en lager rang* zullen moeten worden verkregen.

Dan is er nog een quaestie. Men hoort zoo dikwijls zeggen, dat hetgeen ten behoeve van de defensie wordt voorgesteld of noodig geacht, de finantieele draagkracht des lands te boven gaat. De vraag is nu: Wat verstaat men daaronder? In welke verhouding mogen de oorlogsuitgaven staan tot die voor andere doeleinden, in verband met de eischen van de krijgsmacht en de finantiën des Rijks?

Natuurlijk zijn er nog vele andere belangrijke onderwerpen; de enkele door mij genoemde zijn, naar ik meen, reeds voldoende om de leden op te wekken, daarover hunne gedachten te laten gaan. Het Bestuur zal het zeer op prijs stellen, indien door hen een of meer dier onderwerpen alhier werd behandeld en zij daardoor wilden medewerken, overeenkomstig B. van Art. 1 van het reglement, om heldere begrippen omtrent de hiervoren genoemde krijgszaken te doen ontstaan.

Hiermede, Mijne Heeren, sluit ik thans deze vergadering.

BIJLAGE I. (Uit „The far East”).

Aanteekeningen over de O.-Aziatische rassen.

„The Japanese are a branch of the great mongol family, originating in Eastern Asia; in pre-historic times, the forefathers of the Japanese migrated by way of Manchurie and Corea to the western islands of the Japanese Archipelago. Kiusiu to-day exhibits the strongest trace of Chinese stock in its inhabitants and appears to have been the part of old Japan earliest settled from the mainland of Asia.”

„A farther mingling of (Polynesian and) Malay stock may be inferred.”

„The Japanese people exhibit a far greater variety of feature than do their unnumbered cousins, the Chinese, who are a far more homogeneous race. The Mongol forms the groundwork of the Japanese race. No inquiry into the formation of the Japanese race can be understood without taking into account the long sway of the feudal system, that was originally common to both peoples — the Chinese and the Japanese.”

„In China the feudal system was brought to an end B.C. 255. While in Japan the system continued on unbroken up to the time of the revolution of 1868, as a result of which the feudal lords or Daimios were „mediate sad” and compelled to abandon their feudal rights in exchange for pensions from the State. The contrast in the civilisation of the two peoples is essentially marked by this fact; for the Chinese social system, although nominally swayed by an all-powerful despotic emperor, proceeded along essentially democratic lines, based upon the semi-independence of the provinces formed out of the ancient feudal states, with village communes ruled by their self-elected „elders”, practically undisturbed by the central power, as long as they furnished the prescribed quatum of reverence in the shape of an extremely moderate land-tax. Hence the development in China of a local patriotism as distinguished from the intense national patriotism of the Japanese”.

„As the Japanese deduce their civilisation from China, and from it inherit their feudal system and the ethics it enunciates, so we find to-day the motive word for loyalty, and the nearest equivalent of our western word „chivalry” in the Japanese word „bushido”, which is the Japanese pronunciation of the three Chinese words: „wu shih too” — „the path of the warrior”. While the phrase is now out of date and practically forgotten in China, it survives, in Japan as the expression and motive of all loyal conduct between man and man, and may still

prove the corrective to the self-seeking and chicane, that seems inseparable from such commercial activity as that, into which the versatile islandfolk have during the past thirty years thrown their restless energy. Meanwhile, the ancient warlike spirit and determination so different from the common love of peace at all costs and the quiet spirit of resignation, which distinguishes the mainland Asiatics, reigns as strong as ever, and is due undoubtedly to the later survival of the feudal system among the Japanese, as is their contempt for death, and the high honour in which the warrior is still held."

"The opening of the country to foreign influences, inaugurates bij Commodore Perry's tactful visit to Shimoda in 1854, and the treaties resulting therefrom, would seem to have tolled the deathknell of feudalism, a system which has had a longer and stronger hold upon Japan than upon any other country in the world, and which has thus exerted a correspondingly exceptional influence upon the character of the Japanese people."

"Modern Japanese writers on the subject express a doubt as to whether or no feudal traditions will continue to exert their influence on the Japanese character, and so infuse morality into business that the merchant shall be imbued with the principles of the Samurai warrior. At present, the feudal idea that a gentleman who soils his hand with trade can no longer remain a gentleman is still the popular one. But now the Samurai, who formerly relegated trade to the lowest class of their countrymen, are beginning themselves to enter the ranks as merchants, shipowners and manufacturers; and the question now asked by many Japanese thinkers is: will trade corrupt the warrior, or will Bushido principles one day enoble the calling of the merchant? Prophecy is a fault with a people like the Japanese, possibly the future may hold surprises in store for us in this domain also."

Korea. "The Koreans are idle and indifferent husbandmen, showing a great contrast in this respect to their industrious neighbours the Chinese and Japanese. They are essentially a peaceful and unwarlike race; they stood alone for a season and enjoyed peace and stagnation under Chinese protection. Now this has been withdrawn; some other foreign protectorate is inevitable; the people seem too utterly apathetic to be able to reform their government and improve their condition on their own initiation."

Indo-China. "Tongking was definitely — door China — reconquered under the reign of the third emperor of the Ming dynasty (1403—1425), but subsequent emperors contented themselves with the acknowledgement of Chinese suzerainty and the sending of an annual tribute. Meanwhile the Annamese had adopted Chinese civilisation and had organised the government on the Chinese model."

"Confusianism having long previously been adopted as the national culture"

„The Chinese — and Annamese — came down by land from the North the Malays and Hindous by sea from the South, and for long centuries the country was disputed between these different races, now at length, amalgamated into one people.”

„The Tongkinese are the immediate descendants of Chinese immigrants.”

Siam. De Siameezen zijn eveneens eene vermenging van Chineezen, Maleiers en Hindoes; onder de 6½ millioen inwoners zijn 2 millioen Siameezen en evenveel Chineezen.

BIJLAGE II.

BEVOLKING.

	Totaal. in millioenen.	Per vierk. mijl.
China (zonder de afhankelijke landen)	380	280
<i>a. Afhankelijke landen.</i>		
Mandsjoerije	18	50
Mongolië	2	1½
Turkestan	1	2
Tibet	6	10
<i>b. Voormalige afhankelijke landen.</i>		
Korea	12	150
Nepal	4	80
Burma	10	51
Siam	5	28
Fransch Indië	17	47
TER VERGELIJKING.		
		Per v.k. K.M.
Japan	45	114
Groot-Brittanje	40	134
Britsche rijk	400 (37 p. v.k. mijl)	—
Rusland	130	6
Vereenigde Staten van N.-Amerika	75	8
Frankrijk	—	73
België	—	228
Nederland	—	157
Java	ongeveer als België.	
Korea	—	47

BIJLAGE III.

Aanteekeningen omtrent de groote zeemachten.

A. SCHEPEN } *a.* op stapel.
 } *b.* waarvoor gelden zijn toegestaan
 op 1 Januari 1907.

R I J K E N.	Panterschepen.		Gep. kruisers.		Besch. kruisers.		TOTAAL.	
	Aant.	Tonnen.	Aant.	Tonnen.	Aant.	Tonnen.	Aant.	Tonnen.
Engeland . . .	6	107200	6	97000	1	?	13	204200
Frankrijk . . .	10	167400	4	54200	—	—	14	221600
V. Staten v. N.-A.	7	107600	4	57500	3	12000	14	177100
Japan	10	160000	4	45200	5	16000	19	221200
Duitschland . .	6	88800	3	38200	7	24600	16	151600

B. PANTERSCHEPEN } op 1 Jan. 1907 { 25
 } gereed { jaren geleden van stapel.
 GEP. KRUISERS. } en korter dan { 20

R I J K E N.	Panterschepen.		Gepants. kruisers.	
	Aantal.	Tonnen.	Aantal.	Tonnen.
Engeland	56	790500	32	379900
Frankrijk	28	291500	20	172000
Vereenigde Staten van Noord-Amerika .	21	270400	11	132700
Duitschland	21	203400	6	56600
Japan	10	136600	11	98500

C. Als B op 1 Januari 1911 en allen korter dan 20 jaren van stapel.

Engeland	56	833000	38	475100
Frankrijk	31	495800	23	219400
Vereenigde Staten van Noord-Amerika .	28	378000	14	182000
Duitschland	29	310000	9	94800
Japan	16	246000	14	141200

**D. VERGELIJKEND OVERZICHT DER NIEUWSTE PANTSER-
SCHEPEN IN BOUW.**

ST A A T.	NAMEN (aantal) schepen.	Tonnen.	Snelheid.	B E W A P E N I N G.	Pantser in m.M. waterlijn Zware artillerie.
Duitschland . .	(2) A en B. . . .	18000 19000	19 ⁵	16/28 c.M.	300/—
Engeland. . . .	(4) Dreadnought .	18200	21.6	10/30 ⁵ /L 45, 27/7.6/L 50	279/279
Frankrijk. . . .	(6) Danton	18000	19	4/30 ⁵ /L 40, 12/24/L 45, 16/7 ⁵	250/300
Japan.	(2) Satsuma. . . .	19400	19 5	4/30 ⁵ /L 45, 12/25.4/L 50, 12/12	—
	(2) A en B.	21000	20	12/30 ⁵ , 10/15.2 12/12	—
V. Stat. v. N.-A.	(2) Michigan . . .	16250	18.5	8/30 ⁵ /L 40, 22/7.6	305/305

E. IDEM PANTSERKRUISERS.

Duitschland . .	(1) E.	15000	22 ⁵	8/28 c.M.	200
Engeland. . . .	(3) Invincible. . .	17500	25	8/30 ⁵ /L 45	203/—
	(3) Minotaur . . .	14800	23	4/23.4/L 50, 10/19/L 50	152/178
Frankrijk	(2) Rousseau . . .	14000	23	14/19.4/L 40, 14/6 ⁵	170/—
	(2) J. Michelet . .	13640	22 ⁵	4/19/L 40, 12/16 ⁵ /L 50, 18/6 ⁵	170/—
Japan.	(1) E.	18650	25	4/30, 8/25, 8/15.2, 10/12	—
	(2) Kurama. . . .	14800	20	4/30, 8/20.3/L 45	—
	(2) Tsukuba . . .	14000	20	4/30 ³ , 12/15/L 45, 12/12	—
V. Stat. v. N.-A.	(4) Washington .	14700	22 ⁵	4/25.4/L 40, 16/15.2/L 50, 22/7.6	229/127

F. De Secretaris der Marine van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika heeft het Congres de plannen aangeboden van het pantserschip, waarvoor in Juni 1906 reeds de gelden zijn toegestaan.

Het deplacement zal bedragen 20000 ton, de snelheid 21 knoopen, de bewapening (zware) 10 kanonnen van 30⁵ c.M. en 14/12.7 c.M. kanonnen.

Op de waterlinie is de pantserdikte max. 279 m.M.

G. 1. DUITSCHLAND 1906/1907.

Oost-Aziatisch station. Kruiser-eskader } 1 gepantserde kruiser:
 } 2 beschermde kruisers.
 } 2 torpedo-booten.

2. ENGELAND. (Einde 1906).

NAMEN EN STATIONS.	Panterschepen.	Beschermden kruisers.		Kruiser-eskader.			Torpedovloot-flottielje.		
		Groote.	Kleine.	Gepantserde.	Groote.	Kleine.	Kleine kruisers.	Torpedojagers.	Booten.
<i>a.</i> Kanaalvloot. Portland . . .	16	2	1	6	—	—	4	36	—
<i>b.</i> Atlantische vloot. Gibraltar .	8	1	2	6	—	—	—	—	—
<i>c.</i> Middell. zeevloot. Malta . . .	8	3	1	4	—	—	—	12	7
<i>d.</i> Reservevloot:									
Devonport	6	—	—	2	7	3	—	26	8
Portsmouth	6	—	—	1	6	5	—	27	6
Sheerness.	6	—	—	3	7	6	—	30	8
<i>e.</i> N.-Amerika en W.-Indië . . .	—	—	—	3	1	2	—	—	—
<i>f.</i> Kaap de Goede Hoop	—	—	—	—	1	2	—	—	—
{ China	—	—	—	3	1	2	—	8	4
<i>g.</i> O.-Azië. { O.-Indië	—	—	—	—	1	3	—	—	—
{ Australië.	—	—	—	—	3	6	—	—	—

3. FRANKRIJK.

	Panterschep.	Gepants. kruiser.	Beschermden kruiser.	Torp. boot jager.	Onderzeeërs.	Torpedo-booten.
<i>a.</i> Extrême Orient	—	2	2	6	6	—
<i>b.</i> Indo-Chine	1	—	—	3	—	14
<i>c.</i> Pacifique	—	—	1	—	—	—
<i>d.</i> Océan Indien	—	—	1	—	—	—

4. VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

<i>a.</i> Aziatisch station. 3 pantersch. 5 torpedob. jagers 3 beschermde kruisers						
<i>b.</i> Philippijnen	—	—	—	—	—	—
<i>c.</i> Pacific	—	3	"	"	2	"

H. ENGELAND.

Voor 1907 zal de verdeeling der vloten zijn:

a. Channelfleet. Portland	14	pantersch.	4	gep. kruisers.
b. Mediterraneanfl. Malta	6	"	4	" "
c. Atlanticfl. Bereshaven	6	"	4	" "
d. Homefl. Sheerness	20	"	20	" "
	46	"	32	" "

I. DUITSCHLAND.

In 1920 zal de vloot sterk zijn:

38 pantserschepen, 20 gepantserde kruisers, 38 beschermde kruisers, 144 torpedobooten.

a. Die Schlachtflotte:

2 vlagschepen.

4 divisien van 8 pantserschepen (32).

8 gepantserde kruisers.

24 beschermde kruisers. (Aufklärung)

b. Die Auslandflotte:

8 gepantserde kruisers, 10 beschermde kruisers.

c. Die Reserve:

4 pantserschepen, 4 gepantserde kruisers, 4 beschermde kruisers.

K. FRANKRIJK.

In 1919 zal de vloot sterk zijn:

38 pantserschepen, 20 gepantserde kruisers, 6 éclaireurs, 109 torpedoboot-jagers, 170 torpedobooten, 131 onderzeeërs.

In 1907 zijn er 2 eskaders, elk sterk:

6 pantserschepen, 3 gepantserde kruisers, 1 beschermde kruiser en een derde eskader, sterk 6 gepantserde kruisers.

L. JAPAN.

Het plan bestaat, de vloot te verdeelen in 6 eskaders pantserschepen, gepantserde kruisers en beschermde kruisers, totaal sterk 54 schepen met stations Kure, Yokosuka, Sasebo, Maizuru, Onsinato en Makung (Pescadores).

M. De onderzeebooten van Frankrijk verschillen zeer in inhoud; deze bedroeg achtereenvolgens in 1885 31 ton; in 1888 266; in 1897 136; in 1899 143 en 184; in 1901 68, 168, 213 en 202; in 1903 390 en in 1904 45 en 10 tonnen.

De duikbooten werden aanhoudend grooter van inhoud, n.l. in 1898 116; in 1900 157; in 1902 175; in 1903 301; in 1904 351; in 1905 398 (15 stuks) en in 1906 eveneens 398 tonnen (23 stuks).

N. NIEUWSTE PANTSERSCHEPEN.

	England	Japan	Russland	Frankreich	V. Staaten	Deutschland
	Dreadnought.	Satsuma.	Projekt.	Danton.	Projekt.	Ersatz S.
Displacement .	18000 t.	19200 t.	19000 t. ?	18350 t.	20000 t.	19000 t.
Armierung .	10/30 ^s	4/30 ^s	30 ^s c.M.	4/30 ^s	10/30 ^s	28 c.M.
	18/7.6	10/25.4	und	12/24	14/12 ^s	und
		12/12	Anti-torp.	16/7 ^s	20/7.6	Anti-torp.
			Artillerie	8/4.7		Artillerie
Geschwindigkeit.	21 kn.	20 kn.	18 ?	19 kn.	21 kn.	19 ?

„Nach gewichtigen Stimmen, die in Japans und Frankreichs Fachpresse in letzter Zeit laut geworden sind, ist anzunehmen, dasz auch diese Länder künftig für die schwere Artillerie ihrer Schlachtschiffe ein Einheitskaliber einführen werden. Die Armierung würde dann bei den grözeren Seemächten allgemein aus schwerer Artillerie eines Kalibers und aus der Antitorpedoboots-Artillerie bestehen, als welche wenigstens das 12 c.M. Kaliber zur Anwendung kommen dürfte.“

Een Amerikaansch zeeofficier zegt in eene studie over het Dreadnought-type: „dasz man für eine Flotte von 20 kleinerer Schlachtschiffen eine Flotte von 10 groszen Schiffen unterhalten kann, die jenen an taktischen Eigenschaften, an Treffsicherheit, an Geschwindigkeit, an Panzerschutz, an Fähigkeit, den Gegner mit dem Feuer der schweren Artillerie zu überschütten, weit überlegen ist.“

BIJLAGE IV.

Belangrijke havens in den Pacific.*Duitschland.*

1. Tsingtao (Kiauchau). Geräumige und sichere Auszen- und Innenreede, künstlicher Hafen mit 9 M. Wassertiefe. Stützpunkt des Kreuzergeschwaders. Schwimmdock 16000 ton.

Engeland.

1. Auckland. Sehr geräumiger, sicherer Hafen.
2. Hongkong. Geräumige, geschützte Bucht, mit sicherem Ankerplatz in 11—13 M. Wasser. Stützpunkt O.-Aziat. Geschwaders.
3. Singapore. Geräumige sichere Reede. Innenhafen 11 M. tief. Zweiter Stützpunkt des O.-Aziat. Geschwaders.
4. Sydney. Vorzüglicher, natürlicher Hafen. Stützpunkt für die Austr. Station.
5. Wei-hei-wei. Durch Inseln geschützte geräumige Bucht. Kein Dock.

Frankrijk.

1. Alongbai (Tonkin). Gut geschützte geräumige Reede.
2. Saigon, 32 Seemeilen oberhalb der Mündung des Saigon Flusses. Marinestation der „Division navale de la Cochinchine. Uuterseebootstation bei Cap St. Jacques.

Japan.

1. Gensan (P. Lazaref) Korea. Tiefe geschützte Bucht. Ankerplatz 11—13 M. Wasser. Wordt ingericht tot oorlogshaven.
2. Hokodate. Gute, geschützte Reede mit 9—18 M. Wasser. Ausbildungshafen jap. Marine.
3. Kure. Geschützter Hafen mit 15 M. Wassertiefe. Hauptkriegshafen.
4. Maizuru. Landumschlossener, geräumiger Hafen von 12—15 M. Tiefe. Hauptkriegshafen.
5. Makung, Pescadores. Sicherer, geräumiger Hafen. Soll als Flottenstützpunkt ausgebaut werden.
6. Ominato. Durch Sandbänke geschützter, sicherer Hafen. Torpedobootstation.
7. Sasebo. 6 Seemeilen von der Einfahrt in die Amurabay. Hauptkriegshafen.

8. Takeochiki. Vorzüglicher Hafen, kleine Marinestation.
9. Yokosuka. Hauptkriegshafen.
10. Chin hai (Korea). Wordt tot oorlogshaven ingericht, nabij Masampo.

Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

1. Cavite. Geraümiger, geschützter Hafen, 10 Seemeilen von Manila. Marinestation. Dock für 20000 Ton Schiffe.
 2. Guam. Anlagen für Marinestation und groszes Dock geplant.
 3. Hawai. Geplant grosze Marineanlagen in Pearlharbour, welcher befestigt wird. Groszer, sicherer Hafen mit enger Einfahrt.
 4. Kiska (Aleuten). Vorzüglicher stets eisfreier Hafen.
 5. Olongapo (Philipinen). Grosze Anlagen in der Subigbay geplant.
 6. Puget sound. Vortrefflich geschützter Hafen. Marinestation.
 7. San Diego. Landumschlossener guter Hafen. Soll Marinestation werden.
 8. San Francisco. Marinestation.
 9. Sitka (Alaska). Kohlenstation.
 10. Tutuila (Samoa). Guter geschützter, tiefer Hafen in Pango-pango. Befestigungen geplant.
-

ngel

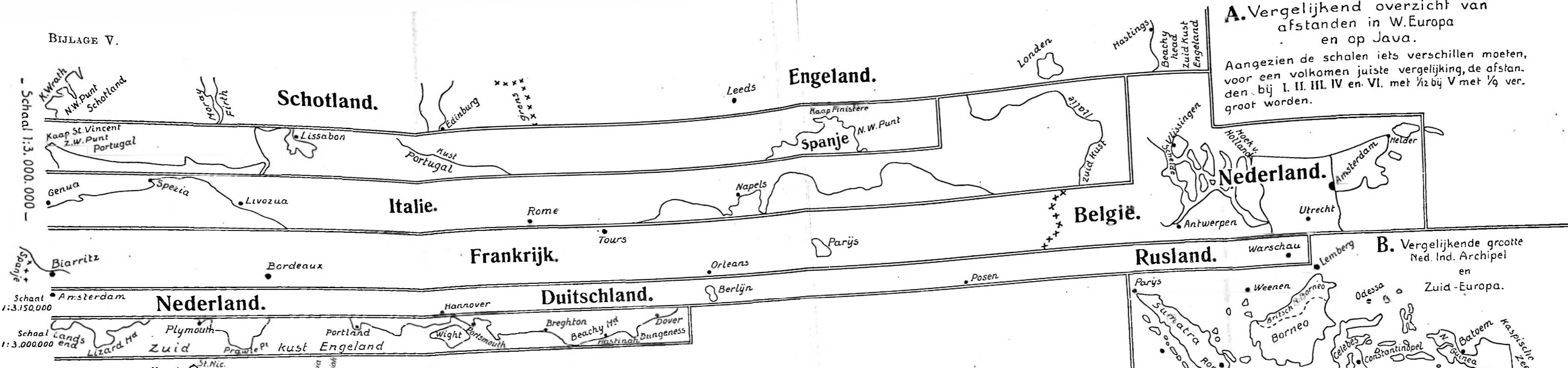
Naap F

spanj

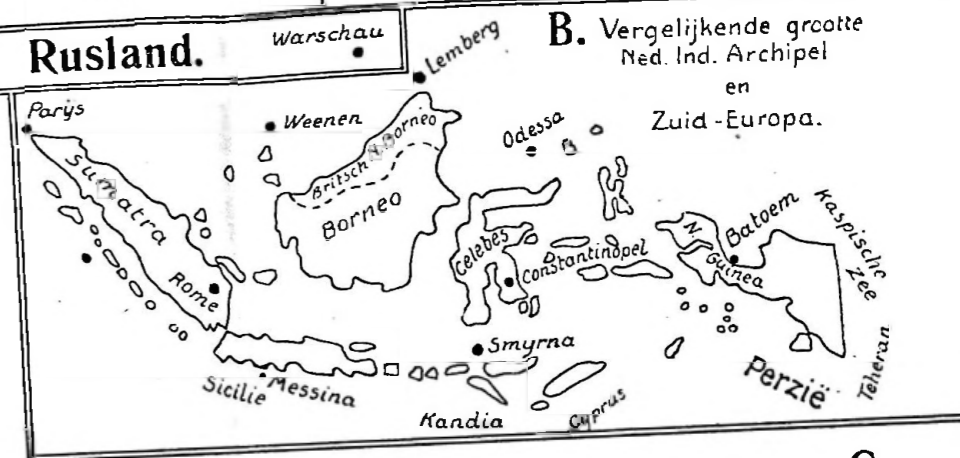

Par

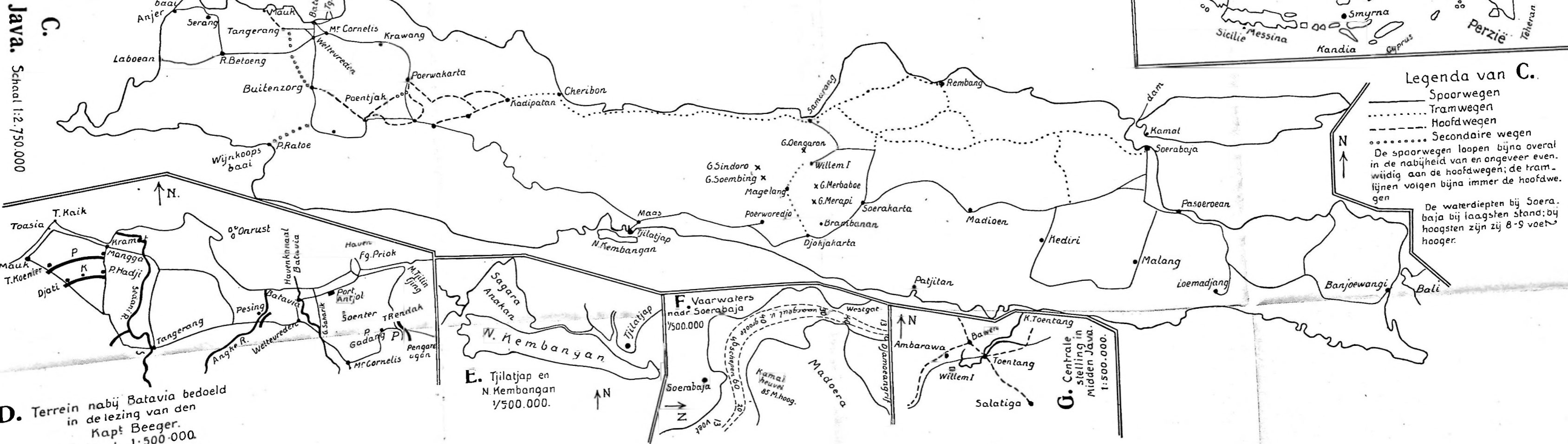
I
II
III
IV
V
VI

A. Vergelijkend overzicht van afstanden in W. Europa en op Java.
Aangezien de schalen iets verschillen moeten, voor een volkomen juiste vergelijking, de afstanden bij I. II. III. IV. en VI. met 1/2 bij V met 1/9 ver. groot worden.

B. Vergelijkende grootte Ned. Ind. Archipel en Zuid-Europa.

Legenda van C.
 — Spoorwegen
 - - - Tramwegen
 - - - Hoofdwegen
 Secondaire wegen
 De spoorwegen loopen bijna overal in de nabijheid van en ongeveer evenwijdig aan de hoofdwegen; de tramlijnen volgen bijna immer de hoofdwegen.
 De waterdiepten bij Soerabaja bij laagsten stand; by hoogsten zijn zij 8-9 voet hooger.

D. Terrein nabij Batavia bedoeld in de lezing van den Kap. Beeger.
Schaal 1:500.000.

E. Tjilatjap en N. Kembangan
1/500.000.

F. Vaarwaters naar Soerabaja
1/500.000.

G. Centrale stelling in Midden Java.
1:500.000.

BIJLAGE VII.

A. *Nauticus. Jahrbuch für Deutschlands Seeinteressen.*

Nauticus van 1904 bepleit nog een middelbaren tonneninhoud voor de Duitsche slagschepen (p.m. 13000 ton) niettegenstaande de overige marines al tot grootere schepen overgingen.

„Auch die Erfahrungen die man aus dem bisherigen Verlauf des r.-j. Krieges ziehen kann, sprechen dafür, die Kampfkraft auf eine gröszere Zahl von Schiffe von nicht übertriebenem Displacement zu verteilen und nicht zuviel auf eine Karte zu setzen.“

In den jaargang 1905 heet het, dat de R.-J. oorlog vóór alles geleerd heeft, dat Deutschland (in tegenstelling met Frankrijk) den juisten weg bewandelt, wat betreft de toepassing van het beginsel, dat de kern der vloot moet bestaan uit slagschepen.

Voorts: „Die deutsche Marine hat sich bisher an den Displacement ihrer Linienschiffe auf einer mittleren Linie bewegt“

„Es ist erforderlich, dass dieser Standpunkt aufgegeben wird.“

Verder heet het: „Mit erschreckender Deutlichkeit hat uns der Schlussakt des groszen Dramas, das sich in O.-Asien abspielt, soeben vor Augen geführt, was, trotz des energischen Willens eines zielbewussten Führers, das Schicksal einer Flotte ist und sein wird, die materiell und vielleicht noch mehr personell nicht auf der Höhe der groszen Anforderungen unsorer Zeit steht. Halbheit ist das schlimmste Ubel.“

In *Nauticus* 1906. „Die Überzeugung von der Notwendigkeit der Gröszensteigerung unserer Linienschiffe ist seit längerem so sehr geistiger Gemeingut aller geworden, das sich überhaupt für die Flotte interessieren, dass es eigentlich überflüssig ist, daraufhin noch einmal einzugehen.“

Voorts: „Neben der hervorragenden Rolle, welche der Artillerie in den Seekämpfen am 10 August 1904 und bei Tsushima zufiel, macht auch das hinausschieben der Nahgefechtsentfernung, infolge der wachsenden Torpedoschussweite die Verstärkung der schweren Artillerie zur gebieterischen Notwendigkeit.“

Verder: „Damit stellt sich das Bedürfnis, die stark gepanzerten Schiffsfächen auszudehnen als Selbstverständliche Begleiterscheinung ein.“

„Die im O.-Asiatischen Kriege zutage getretenen auszerordentlichen Gefahren schliesslich, welche der Minenkrieg mit sich bringt, lieszen besondere Bodenkonstruktionen für alle groszen und wertvolleren Schiffe erforderlich erscheinen. Zur Erfüllung dieser Forderungen aber ist eine beträchtliche Displacementsvermehrung gegenüber den bisher üblichen Abmessungen notwendig, und sämtliche gröszeren Marinen sind des

halb zum Bau von 17000 bis 19000 oder gar über 20000 Tonnen grossen Linienschiffe übergegangen."

„Wie bei den Linienschiffe ist eine Displacementserhöhung auch bei den grossen Kreuzern nicht mehr zu vermeiden gewesen. Daher werden in Zukunft auch unsere Panzerkreuzer in einer Grösze von etwa 15000 Tonnen gebaut werden."

Wat betreft de kleine kruisers wordt gezegd: „In Anbetracht der abermaligen Geschwindigkeitssteigerungen der Panzerkreuzer und mit Rücksicht auf die gesteigerte Geschwindigkeit der grossen Torpedoboote wird man in Zukunft eine Geschwindigkeit von 23 $\frac{1}{2}$ Seemeilen nicht mehr als ausreichend ansehen können, und es wird deshalb eine Displacementssteigerung zu Gunsten erhöhter Geschwindigkeit oder aber die Verzichtleistung auf einen Teil der bisherigen Schutz- und Trutzwaffen nicht zu umgehen sein."

Omtrent torpedoboten: „Die allgemeine Tendenz zur gröszen Steigerung hat auch die Torpedoboots-Displacements nicht unberührt gelassen."

„Die eine Displacementserhöhung bedingende Steigerung der Geschwindigkeit ist nicht nur wegen der Geschwindigkeitsvermehrung der Linienschiffe und Kreuzer, sondern auch wegen der immer wachsenden Ausgestaltung der Antitorpedoboots-Artillerie der Schiffe notwendig. Im O.-Asiatischen Kriege ist es ausserdem mehrfach zu Artilleriegefechten zwischen Torpedoboten gekommen, und wenn natürlich auch eine zu grosse Berücksichtigung der für das Torpedoboot lediglich die Rolle einer Nebenwaffe spielenden Artillerie grundsätzlich zu vermeiden ist, so darf doch mit einer Verstärkung der Geschütze auf unseren Torpedoboten, sei es an Zahl, sei es an Kaliber, nicht mehr gezögert werden. Hierdurch wird aber gleichfalls eine Displacementserhöhung der Torpedoboten bedingt."

Ook de onderzeeboten volgen deze beweging. De „submersibles" (Tauchboote) aanvankelijk van 200 ton inhoud, werden 400 ton, zijn thans reeds 800 ton, terwijl die van 1500 ton in studie zijn. De „sous-marins" (Unterseeboote) vroeger 30 ton, worden thans 400.

Zie *Nauticus* 1906. „Der gegenwärtige Stand der Unterseebootsfrage."

Conclusiën. „Das einzelne Boot hat noch immer nur geringe Aussichten, einem schnellen und öfter Kurs wechselnden Schiff nahe zu kommen. Für eine gröszere Zahl zusammen operierender Boote sind die Ansichten günstiger. Sie werden sich weiter verbessern mit der stetig zunehmenden Grösze der Boote. Die Verwendung wird vorläufig voraussichtlich in der Hauptsache auf die Tageszeit beschränkt bleiben, da sie Nachts selbst in aufgetauchten Zustande wegen ihres beschränkten Gesichtsfeldes kaum navigieren und zum Angriff manöuvrieren können."

Conclusiën uit den Russisch-Japanischen oorlog. Aangenomen mag worden: „dass es weniger die materielle Einbusze an Kampfkraft auf Seiten

der russischen Schiffe und die relative Uversehrtheit der Japaner war, welcher die letzteren den schliesslichen Gefechtserfolg verdankten, als vielmehr der psychische Zusammenbruch der russischen Besatzungen."

"Der seelische Zusammenbruch äußerte sich im Kopfloosigkeit und Energielosigkeit, besonders auch beim Beseitigen und Unschädlichmachen der eingetretenen Gefechtsstörungen, und die Schlacht war auch hier bereits entschieden, ehe die Kampffähigkeit des Geschwaders in materieller Hinsicht ernstlich in Frage gestellt war. Die Kriegspraxis hat gezeigt und in nicht miszuverstehender Weise betont dasz das Material schluszlich nur einer der Faktoren ist, die über Erfolg oder Nichterfolg entscheiden, und das daneben als gleichwichtiger Faktor auch der Mensch, der Schiff und Waffe bedient, in Frage kommt, dasz mit andern Worten: auch heute noch der oft miszbrauchte Satz gibt, dasz nicht Schiff fechte sondern Menschen."

In het hoofdstuk: „Welchen Anteil am Erfolg haben die verschiedenen Geschützkaliber gehabt?“ zegt *Nauticus*: „Man kann mit ziemlicher Sicherheit annehmen, dasz Schwere Artillerie und Mittelartillerie sich zum mindestem ziemlich gleichmüszig in die Arbeit geteilt haben.“

Zie over deze quaestie: „Artillerie und Panzer im O.-A. Kriege,“ *Nauticus* 1906.

B. J. L. DE LANESSAN — Ancien Ministre de la Marine — „Les enseignements maritimes de la guerre Russo-Japonaise.“

In Hoofdstuk I: „Questions maritimes posées avant la guerre Russo-Japonaise“ geeft hij een interessant kort overzicht van de ontwikkeling van het Fransche marinematerieel, aanvangende met „torpilleurs,“ voorts: „les navires à artillerie,“ „les navires de vitesse,“ „l'homogénéité des escadres,“ „les croiseurs cuirassés“ en „la spécialisation des navires.“

In Hoofdstuk II: „Les compositions des flottes de guerres et les enseignements de la guerre Russo-Japonaise“ stelt hij de vraag: „Welk type schepen heeft het best voldaan?“ en antwoordt daarop: „Ce sont les grands navires à artillerie qui ont le mieux tenu la mer, qui ont le mieux servi leur pays et qui ont fait le plus de mal à l'ennemi;“ zoowel bij Russen als Japanners „les vaisseaux de ligné cuirassés.“

Omtrent de rol, die de torpedobooten gespeeld hebben, is zijne meening:

„En somme, pendant toute la durée de la guerre Russo-Japonaise, les torpilleurs japonais et russes n'ont fait à l'ennemi que fort peu de mal, et l'on est obligé de renoncer à l'idée que les petits navires à torpilles puissent faire disparaître le grand bâtiment à artillerie des opérations offensives de la guerre maritime, encore moins le remplacer dans les opérations.“

Omtrent pantserschepen luidt zijn oordeel als volgt:

„La nécessité de donner aux vaisseaux de ligne une puissance offensive aussi considérable que possible et une protection proportionnée à cette

puissance, sans trop diminuer leur vitesse et leur rayon d'action, conduit nécessairement à l'adoption des très forts tonnages."

Van kruisers zegt hij:

Beschermede kruisers hebben in den Russisch-Japauschen oorlog bewezen geene militaire waarde te bezitten. In den slag bij Tsoesjima hebben zij niets gedaan dan vluchten (6 schepen van 3—7000 ton). Bestond de zeeoorlog slechts uit gevechten van eskaders, dan kon men beschermede kruisers en vermoedelijk zelfs gepantserde kruisers missen. Echter omvat de zeeoorlog ook nog „het verkennen," waarvoor zeer snelloopende vaartuigen noodig zijn, met eene artillerie om torpedobooten buiten gevecht te stellen (minstens 4000 ton met kanonnen van 7 $\frac{1}{2}$ —10 c.M.).

Aan bewapening wenscht hij op een pantserschip:

4 kanonnen van 30 c.M.

Minstens 12 kanonnen van middelbaar kaliber (minstens 15 c.M.)

en minstens 24 anti-torpedokanonnen (minstens 7 $\frac{1}{2}$ c.M.).

Voor den gepantserden kruiser:

4 kanonnen van 24 c.M.

12 " " 15 "

24 " " 7.5 "

Een kanon van 24 c.M. acht hij niet in staat, het pantser van moderne schepen te doorboren. Geschut van middelbaar kaliber acht hij noodig in den strijd tegen gepantserde kruisers. Torpedolanceerinrichtingen en ook de ram wil hij van de pantserscheepen en gepantserde kruisers verwijderen.

Voor bescherming acht hij op de pantserscheepen beneden het buitenpantser ook nog een binnenpantser noodig, zooals op de *Cesarewitch* aan gebracht was.

C. CH. BOS — député de Paris, rapporteur du budget de marine — „La marine qu'il nous faut." Conclusiën:

Wat betreft den Russisch-Japauschen oorlog:

„Tout d'abord, les distances utiles de combat ayant été plus que doublées (portées de 3000 à 6000, 7000 et 8000 mètres), il en résulte:

1°. Que l'artillerie moyenne doit disparaître à bord des bâtimens de combat.

2°. Qu'il ne faut que de gros calibres et de préférence un seul. . . .

3°. Que la petite artillerie à tir rapide contre les torpilleurs doit au moins être du calibre de 75 m.M. et peut-être de 100 m.M. . . . On peut y ajouter du 47 m.M. pour les petites distances.

4°. La réduction à un seul calibre de la grosse artillerie et l'adoption d'un modèle de petite artillerie, 75 ou 100 m.M., ayant pour conséquence de faciliter l'approvisionnement des munitions. . . .

5°. Un seul canon, un seul obus (grosse artillerie) toujours pour faciliter les approvisionnements. L'obus doit être en acier, coiffé et chargé d'explosif.

6°. La coque doit être cuirassée plus profondément au-dessous de la

ligne de flottaison et monter plus haut au-dessus, de manière à éviter la destruction des ponts.

7°. Les canons doivent, de préférence, être jumelés et placés dans des tourelles.

8°. Les avaries de gouvernail ayant été fréquentes, il faut protéger l'arrière des bâtiments, et comme beaucoup de commandes de transmissions de signaux d'ordres, électriques ou hydrauliques, ont été détruites, il faut les placer sous les ponts blindés, derrière la cuirasse.

9°. A grande distance, ce que l'on aperçoit d'un navire, c'est l'ensemble des superstructures. Il y a donc lieu de réduire la mâture, de la faire aussi mince que possible. Une hune de signaux avec télémètres à chaque mât suffirait.

10°. La petite artillerie doit être groupée, sous le pont blindé, par batteries, ou protégée, si elle doit être placée sur le pont supérieur. Les soutes de munitions seront aussi près que possible de chaque batterie.

11°. Dans le même ordre d'idées, les cheminées doivent être modifiées et protégées.

12°. Pour la même raison, les blockhaus de commandement doivent être moins apparents, moins élevés, mais plus solides.

13°. La télégraphie sans fil ne doit pas avoir de cabine dans la mâture. Il suffirait d'un poste au dessous du pont blindé.

14°. Les combats ayant lieu à grande distance, l'éperon est inutile; on peut le supprimer sans inconvénient.

15°. De même, sur les grands bâtiments, les tubes lance-torpilles n'ont plus de raison d'être. La place qu'ils occupent ainsi que leurs torpilles serait mieux employée comme soute d'obus de gros et petit calibres.

16°. Aucune cuirasse n'ayant été perforée, on peut en diminuer l'épaisseur pour l'étendre aux parties habituellement mal ou non protégées.

17°. Enfin, les distances de combat étant accrues dans une proportion considérable, il faut exercer les canonniers à des tirs variant entre 10000 mètres et 3000 mètres et, par conséquent, munir tous les bâtiments de nombreux télémètres et toutes les pièces de lunette de pointage ou de visée."

* * *

„En outre, il convient de défendre les cuirassés contre la torpille.

Dans ce but, il semble qu'il est indispensable de donner à tous les bâtiments une double coque au moins avec de nombreux compartiments étanches qui seront remplis de charbon, de cofferdam, etc., en un mot de matières propres à atténuer les effets des explosions."

* * *

„En dernier lieu, il faut tenir compte du facteur vitesse. La vitesse de 18 noeuds aux essais, qui représente en service 16,5 noeuds, est notablement insuffisante."

Het oorlogsschip, dat de Heer BOS zich in verband hiermede voorstelt

en „navire de combat” of „cuirassé croiseur” noemt, „parce qu'il tient du cuirassé comme protection et comme armement, du croiseur cuirassé comme vitesse,” heeft 18000 ton inboud.

„Sa coque sera double, en ce sens qu'il y aura une cloison verticale formant comme une seconde coque. Elle ne portera ni tubes lance-torpilles, ni éperon. Le cuirassement, à l'endroit le plus épais, aura 220 millimètres. Il y aura en plus une cuirasse verticale de 40 millimètres contre les torpilles, écartée suffisamment du bordé extérieur.”

„L'armement sera composé de 16 canons de 274,4 en huit tourelles jumelées et approvisionnées par un seul type d'obus (acier, coiffé et chargé d'un explosif), de 12 canons à tir rapide de 75 m.M. et de 12 canons à tir rapide également de 47 m.M., placés les uns et les autres en batterie blindée de 160 m.M.

Plus un seul canon à tir rapide dans les hunes.

Un seul type d'obus en acier.

La vitesse serait de 20 noeuds et quart.”

* * *

„Donc un seul type de navire de combat.

Un seul calibre de grosse artillerie.

Un seul type d'obus.”

Aangeteekend wordt hierbij, dat men in Frankrijk aan de twee typen: pantserschepen en gepantserde kruisers, blijft vasthouden en niet ingaat op het denkbeeld-BOS (LOCKROY, CAMPION). Gebouwd zullen worden 38 pantserschepen en 20 gepantserde kruisers.